

శ్రీ రస్తు.

కృష్ణరాయ విజయము.

కుమారధూర్జటి ప్రణీతము.

Slno 501

NO. 6020.

దేన్న పురి:

వావిళ్ల. ఈమస్వామిశాస్త్రిలు అండ్ సన్స్ వారిచే.

బ్ర. క టి ర ము.

అదిసకస్వతీనిలయముద్రాక్షరశాలయందు.

ముద్ర. ర ము.

1914.

విజ్ఞాపనము.

విషయాభిరతిమై లోకవృత్తములం దగిలి కడ లేని
 మమలఁ గాసిలి చిత్తవినోదనార్థ మెన్నఁడే నెదియే నొక
 గఢనముం గొని యందలిరసామృతముం గ్రోల నుంకించు
 నెట్టినాగరకులకైనను “ఈ లోకారాధనచఱు దెవఁడు ?
 ప్రతిసేకలమైన యీప్రకృతితత్వజ్ఞుని నిబంధమునం గల
 ంద మేమి?” అని నృప్తిని ప్రప్తనంగూర్చి కొంత విచికిత్స
 డముచు సాజము. కావుననే యవ్వారినిర్వృత్తికై “ఇటఁ
 బ్బలేనే. అటఁ బులిజున్ను. ఇంధుఁ జాటపప్పు. అందు సంకు
 ందము. ఇవి పచ్చిపోకలు; అవి పేసవేటాకులు—” అనుజాడ
 వలదుఁ గలవిశేషముల సంపముగా నోపినకొలందీఁ జూపి
 ఁబుచ్చుట కావ్యవసేచరుఁ డగుప్రతిప్రకటనకర్తకును ముఖ్య
 స్మృతిమగుట నిప్పట్టిన మనకును గాలవిలంబము కాకుండఁ
 గోచనకై రెండొకమాటలఁ జెల్లించుట పాడియకదా! అగుఁ
 క! ముందు మనము చవిచూడ నున్న డ్రాపటలముం గూ
 ఁన దెవరు ? ‘కుమారధూర్జటి’ వేంకటరాయామాత్యుఁ డని
 యీతనిరెండవనామము. ఇతఁడు పాకనాటి యార్వేలనియో
 లల వంశమువాఁడు. కాలియామాత్యునికొడుకు. ఆంధ్ర
 బోజనియాస్థాని నలంకరించిన ‘ధూర్జటి’ కవిరా (ఆంధ్ర)
 రాజ్యప్రపంచపాలనలోఁ గృష్ణరాయనికిఁ దోడుసూపినదిగ్గజ
 యో నొక్కఁ డగుధూర్జటి నెఱుంగనివారుం గలరా?) జీతని

పెదతాతయట. వీరిది భరద్వాజగోత్రము. ఆశ్వత్థంబసూత్రము. జ్ఞానప్రసూనాంబికాకరుణాపాత్రము. ఇతఁ డీగ్రంథము నాకు వీటిరా జగుచినవేంకటాద్రియభ్యర్థనముమై నొనర్చెను. ఇందుఁ గృష్ణరాయభూపతి దిగ్జయము మొదలుగా యావచ్చరిత్రము వేరితమై యాతనికిఁ దిక్కిఁ బ్రఖ్యాపకమగుటఁ గృష్ణరాయవిజయము నాఁ బరఁగె. ఇక్కవికి ముండటివారును దరువాతివారును బండితకవు లగుటంజేసి యీతనియొడలిధాతువులు సైతము సహజవితాపవిత్రితము లగుటచే నీతనికవితయం దెచ్చటను గొఱంత దోష దని సహృదయులు విశ్వసించుచున్నారు. ఇక్కావ్యము శైలిలో నాతికఠినమై కావలసినది లన్నియుఁ గలిగి సాబగుమీఱుచున్నది. సావిత్రిచరిత్రము, ఇందుమతీపరిణయము మున్నగునవి యీతనియితరకృతులు. కార్యాంతరవ్యగ్రుణ్డనైనను తక్కుంగలచరిత్రాంశములు లోతులు పాతులుండ్రవి విమర్శించుభారము చదువరులకే పడలితిని. ఈగ్రంథమునఁ గమ్మవారు కృష్ణరాయసార్వభౌమునిఁబండయాత్రలలోఁ దోడ్పడినట్లున్నందునఁ బాలకాలముక్రిందిటనే మనకమ్మవారు ప్రఖ్యాతబలపారుషులని తేలుచున్నది. ఇందలి

“ మాకరుణకుఁ గ్రుచ్చు
ప్రాకటగితఁ బద్యకావ్యసాహిత్యం జెపుమా,
క్రిష్ణరాయనితము
నీకవితాప్రాధి సుకవికలము మెచ్చెన్. ”

అనుదానింబట్టి చూడఁగా వశ్యవాక్కులైన మనపండితప్రకాండులకును బ్రాధికవులకును నచ్చకపోయినబోయెఁగాక ! అప్పటికే తెనుఁగునఁ గొంతకొంత గద్యకావ్యరచనానైపుణికూడ వెలసి వెల్లువ లగుచుండె నని గ్రహింపఁబడుచున్నది. ఇంకను

నిట్టివి బెక్కువిశేషములు గలయీయుత్తమగ్రంథమును జక్కని పరిశ్రమచేఁ దగినంతవ్రాతప్రతులతోఁడుపాటున దిద్ది చక్కఁ జేసితిని. ఇందలిప్రమాదఘటితముల ననుగ్రహముమైఁ దెలిపి పైముద్రణమునఁ దిద్దుకొనఁజేసి కరుణింతుగా కని విద్వదవతఁ సులకుఁ గేల్తోడ్చి యింత విరమించెదను.

విఘ్నవిఠ్ఠేయఁడు,

పంచాంగ్నల. దక్షిణామూర్తిశాస్త్రి.

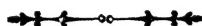

శ్రీ ర సు.

కృష్ణ రాయ విజయము.

శా. శ్రీసీతాసతితోడఁ గూడి భువనక్షేమంకరప్రక్రియో
ల్లాసం బొప్పగ లోకకంటకుల నెల్లం ద్రుంచి సత్కీర్తులన్
భాసిల్లున్ రఘువీరుఁ డెంతయును సంపత్ప్రీతి రక్షించు వీ
క్షానదైవ్విభి నారివీటి చినరాజశ్రీమహారాయనిన్. 1

సీ. జగదధిష్ఠానభాస్వజ్జ్యోతి యగువాఁడు
బ్రహ్మదు లదరుదురాయివాఁడు
చలిగట్టుపట్టినఁ దళకుమేనఁ గలాఁడు
చిటునవ్వువెన్నెలల్ జిలుకువాఁడు
వాఁడు వీఁ డనక యెవ్వనినైనఁ బ్రోచువాఁ
డఖలదైవతగురుం డైనవాఁడు
లీలమై శూలంబుఁ గేలఁ బూనినవాఁడు
నలమేనిదొరతూపు గలుగువాఁడు

తే. కలితపంపాతటంబున నిలుచువాఁడు
శ్రీవిరూపాక్షశివుఁడు రక్షించు నెపుడు
నఖలనద్గుణమణివేటి నారివీటి
చిన్న మేంకటరాయనిఁ జెలుపుమీఱు.

- క. అంబానందనుడు మహా
 లంబోదరుఁ డఖిలదివిజలక్షితనిజవా
 దాంబుజుడు విఘ్నహారి ద
 యాంబుధి మత్కృతినహాయుఁడై ననుఁ బ్రోచున్. 3
- క. వీణాధర బింబోపమ
 శోణాధర మధుపనికరసురుచిరవిలస
 ద్వేణీధర పద్మోద్భవు
 రాణి లసద్వాణి నన్ను విక్షించు దయన్. 4
- క. మద్వంశ్యుల కెల్ల ప్పడు
 సద్విద్యామహిమ యొసఁగి సత్కృపతో డిన్
 హృద్వసజములం దగుసం
 పదైవధవుఁ గాళిహస్తిపతి నుతియింతున్. 5
- తే. అమ్మజ్ఞానమ్మ శ్రీకాళిహస్తివిభుని
 కొమ్మ వేలుపురారాలకులుకుబామ్మ
 సమ్మదమ్మన నిపుడు నానెమ్మనమున
 నెలకొని నితాంతసాహిత్యనియతి యొసఁగు. 6
- సీ. ఏస్వామికారుణ్య మెనసినంతనె పటా
 పంచ లై మాయాప్రపంచ మణఁగు
 నేస్వామి యుపదేశమిచ్చినంతనె పవ
 పరమాత్మలకు నైక్యభావ మందు
 నేస్వామిశ్రుతివాక్య మెదిరినంతనె భేద
 వాదిమతంబులు వట్టి వాను
 ఏస్వామిసామ్రాజ్య మిచ్చినంతనె పున
 ర్జన్మంబు లేక మోక్షంబు గల్గు

తే. మోదవిస్ఫూర్తి దక్షిణామూర్తి శివుడు
తానె యై యవతరించి నకా ధన్యు జేసె
సట్టివేదాంతమహితవిద్యాధురంధ
రుండు కాశీఽతిస్వామి బ్రోచు నన్ను.

7

తే. మూడుమాటలధర్మంబు మొదలఁ దెలిపి
వెలుగునవ్వల వెలిఁగెనువెలుగుఁ జేర్చి
యచ్చుతానంద మొనరించుసట్టిబ్రహ్మ
కాచి మన్నన చురు బ్రోచుఁ గరుణతోడ.

8

తే. పుట్టఁ బుట్టినవాఁ డొటఁ బుట్టజేనె
లుట్టిపడుసట్టిజగిమాట లొటపుమీఱ
రాముచరితంబు వర్ణించి హిఁ జెలంగు
మొదటికవిరాజు నెంతు సమ్మోద మలర.

9

త. ధరిణి వ్యాసుఁ గాళిదాసు మయూరుని
మాఘుబిల్వగుని సమంచితగతి
నుతులుసేతు నెపుడు ననులితనంస్కృత
పటుకవిత్వగరిమ పట్టువడిగ.

10

సీ. వాక్యాననుం డచునాని నిక్కింబుగా
నలబ్రహ్మదేవుఁడే యని నుతింతుఁ
గుండలీంద్రసమాఖ్యఁ గొమఱొందుకవిచంద్రు
ననువొంద శేషహి యని తలంతు
శ్రీనాథవిఖ్యాతిఁ జెన్నొందుబుధవర్యఁ
బురుషోత్తముఁ డటంచు బుజ్జగింతు
ధూర్జటిప్రాధిచే చూర్జితుం డగువాని
సాక్షా చ్ఛివ్రం డని సంస్మరింతు

తే. నవని మఱియును వెలసినయాంధ్రకవుల

నాధునికకావ్యకవుల యశోధనికుల

సారసాహిత్యసాహిత్యసరణ వెలయు

వర్ణన లొనర్తు రమణీయవాక్యములను.

11

చ. అపరిమితప్రభావుఁ డగునట్టిమహాకవిరాజు నెంచకే

నృపసభ యన్సరోవరము నెంచి యొకానొక-వో నసింపుచుం

గృహణతతో బకాధముఁ డొగిన్ ద్విజరాజు హసించురీతి నే

రవువగఁ బల్కుదుమ్మవులఁ బ్రస్తుతి జేతునె సత్కవీశ్వరుల్.

క. అని గురుదేవస్తోత్రం

బును కవినతి కుకవినిండఁ బాలు పమరంగా

నొనరిచి ప్రబంధ మొక్కటి

యనువండఁగ రచనఁ జేతు నని తలఁచునెడన్.

12

సీ. నీలంపునీకరంపు నెఱినింపు గలవాఁడు

డం బైనమణికిరీటంబువాఁడు

తోర మాకస్తూరిగీఱునామమువాఁడు

మకరకుండలకాంతి మలయువాఁడు

కఱిమబ్బుజిగి నొప్పు మెఱుఁగుమేనిగివాఁడు

మొలకసప్తలఁ గుల్కుమోమువాఁడు

జంఘైదుతలలరాక్షసునిఁ గూల్చినవాఁడు

వానితమ్మునిఁ బ్రోచువలనువాఁడు

తే. తఱుకుబంగారుసరిగంచువలువవాఁడు

తరళపంకేజిరుచిరనేత్రములవాఁడు

రామచంద్రుండు కారుణ్యరసము వెలయు

నవుడు నాకలలోనఁ బ్రత్యక్ష మగుచు.

14

క. వత్సా నిను రక్షింపఁగ

వాత్సల్యం బొడవె నౌ భవన్మధురిమరం

గత్సారవచనకృతినం

దత్సరణీ మాకు సంకితము సేయఁ దగున్.

15

తే. నేను శ్రీరామచంద్రుండ నిఖిలలోక

కిర్తనగువాఁడ నీదుభాగ్యంబుకతన

నిపుడు ప్రత్యక్ష మైతి సందియమువలదు

వేగఁ గృతినేయు మొకకథ వింత దనర.

16

తే. అనుచు సంతర్హితుం డయ్యె నమృహాత్ముఁ

డపుడు నే మేలుకొని మది హర్ష మలర

నెంత ధన్యుండ నని యెంచి యెన్దియేని

తగుప్రబంధము సేయంగఁ దలఁచి యుంటి.

17

తే. అంత నొకనాఁడు పొడఁగంటి నలరువిలుతు

వంటిచక్కఁదనంబున వలను మీటి

నకలకవిరాజరక్షణోత్సుకత వెలయు

నట్టియాద్యటిచిన వేంకటావనీంద్రు.

18

తే. అమృహారాజదర్శనం బైనయంత

భోజనముఖంబు గలిగిన తేజ మలర

మఱియు మఱియును నుప్పొంగుమధురరచన

బొడమి సంస్తుతిఁ జేసితి భూరిమహిమ.

19

వ. వెండియు నఖండ ఖండపరశు కుండలిపరిబృ ఛాఖండల

మహోద్దండ వేదండ డిందీర పుండరీక పటీర హీర హారతార

తారకాచల నార దాపార పారద శారదా శారదశరదశర

రాజహంస విరాజమానకీర్తిచంద్రికా ధవళిత బ్రహ్మాండభాం

కృష్ణరాయవిజయము.

దుందును, భాండాగార భరిత నిబిడ ద్రవిణ మణిగణ గణ
 నీయ వైభ వాధరీకృత వై శ్రవణుండును, శ్రవణభూషాయ
 మాణ సుధా ముధాకరణ నిపుణ నిఖిల పురాణేతిహాస
 కథాప్రసంగుండును, సంగ రాంగణ జయరమాంగనాసమాలిం
 గిత నిజభుజాగ్ర జాగ్రత్తధారా విఖండిత విమతమండలీ
 గళగళద్రక్షధారాప్రవా హాభినవ శోణభద్రా ప్రహర్షిత
 రత్నాకరుండును, కరారవింద ఒంఘరాంబురుహారేఖా
 ద్యనేకశుభలక్షణ భ్రాజమానుండును, మానవతీమనోహ
 రాకారరేఖావధీరితననలకూబర జయంత ససంత యామినీ
 కాంతుండును, కాంతస్వకీయ గాహంతాప ప్రభా విసా
 లిత రసాలసాల కిసలయ కింశుక ప్రసవ కాంచన కల్పార కురు
 వింద కందళ దళ త్కనక కేత ప్రసూనుండును, సునన్దత
 వచోవినిర్జితహరిశ్చంద్రుండును, చంద్ర నగధీరుండును, ధీరజన
 హృదయరంజక విహారుండును, హరి కేయూరిమకుట హ స
 కటక ప్రముఖ నిఖిల భూషణాలంకారుండును, కారుణ్య
 రస పూరితాంతరంగుండును, తరంగవన్యభీక గంభీరుండును
 భీరుజన సంరక్షణాంచత్కటాక్ష వీక్షణుండును, క్షుణ్ణ
 విచక్షణ క్షణతాభిరక్షితక్షీతిసురవారాశీర్వాద వర్ధిత
 సత్తార్థవమధ్య సామ్రాజ్యసంపన్నుండును, పన్నగధీశమే
 ధాధురంధరుండును, ధరాధినాథ సభాంతర నిరంతర స్తవనీ
 య సరస సంగీత నాహితీభోజుండును, భోజోద్భవారమణ
 సన్నిభ ధరాపాలన ప్రవీణుండును, వీణాధర్వారా మాధుర్య
 ధుర్యవాగ్ధోరణీ సమన్విత కవితాలతా పునస్సముత్పాదనా
 మోదవస్మహాకవీంద్రజాలాలవాలసంపూరితకనకవస్తుండును,

వర్షాశనప్రభృతి వివిధజీవనోపాయ ప్రదాన సమాహూయ-
మాన శ్రీరంగ కాంచికా శేషచలాది పుణ్యస్థలస్థితాశేషవిప్ర
జనకృతస్తోత్రుండును, సదాత్రేయగోత్ర పవిత్రుండును, విచిత్ర
శుభచరిత్రుండును, విరోధివరూధినీ హృదయపుటభేదనకర్
పరమశివకరసరిసింహ ముహుర్ముహుస్తాడిత డమరుధమధ
మారన చమత్కారధిక్కారి భేరిరాన నిర్దళిత దశదిశాం
తరుండును, శాంతరంజిత గుణగణోత్తరుండును, కర్ణాట
కాశీర్ కాంభోజ గాంధార సింధు సాహిర మగధ ద్రవిడ
కేరల కిలింగ వం గాంగ బంగాళి పాంచాలాది దేశాధినాథ
డత్త బహువిధోపదానమారబద్ధగంధసింధురసైంధవబంధురతదీ
యసౌష్ఠ్యమణిమయకోటిరకోటిరమానాత్యసమలంకృత నిజ
గృహంగణాభిరాముండును, సోమార్ణవశచంద్రబలిదధీచిమరు
న్నైచిక్షోచన కుమార మంచార తిరస్కరణ నిపుణ
వితరణ గుణాభరణుండును, పద్రిసోపేతనిరతాన్నదాన
ధురీణుండును, వివిధకళారసాభిజ్ఞుండును, మూరురాయర
గండప్రచండబిరుదాంకుండును, ధరణీ వరాహంకుండును,
చాళుక్యనారాయణుండును, ఖడ్గనారాయణుండును, లోభి
వేశ్యాభుజుండును, చంద్రవంశ పయఃపారావార సంపూర్ణ
చంద్రుండును, రామపృథ్వీగమణ సాధ్వీమణి నాంచారమాంబా
గర్భ శుక్తిముక్తాఫలంబును, నగుచిన్న వేంకటరాయ రాజదే
వేంద్రుండు నిందువేడుకలు మెందుకొనఁ బండువెన్నలల వన్నెల
చిన్నెలఁ జెన్నలరుక్రొన్నెలరాలతిన్నెల నిగనిగల వగలు మీఱు
మగరాలగోడలనీడలం దురంగలించుక్రీడాపులినంపుఁగొణింగెలఁ
జెలంగురింగుల మెలంగువెలుంగులు గలదట్టంపుచుట్టుబవంతి

వింతజగిదంతపురేకునంతనలచే నలరు నంతుమీఱు గుజరాతి
 కెంపుసాంపు రాణించుబారిదూలంపుకంబంపుగుంపుల నింపల
 రుతభుకుటద్దంపు నిద్దంపుచెక్కడపు మిక్కుటపుదారబందపు
 చందపు కుండనపుతలుపుమెలపులం బొలుపు లగువాకిభులఁ
 గట్టిన కట్టాణిమెట్టికలతోట్టికట్టుల ముంగిళ్ళ నెసంగుమెచ్చు
 గలబంగాళి నిచ్చలపుపొచ్చువిలువ పచ్చలపనడాలుసాగసుల
 నెసంగు కప్పురంపుటనఁటికంబముల డంబముల వెలయునోర
 గంబుల నలరుఘుమఘుమలం జెందు చందురకావిజలుఁగుచందు
 వాలపొందు వాటిల్లుసాంబ్రాణిధూపవాసనలు గుఱుకుకొను
 చిత్తదుర్వహర్ష పదాఙ్విన్న జాళువామిన్నల నన్నుకొను నును
 కష్టరాలయొప్పున నొప్పుగొప్పురాలం గష్ట గొప్పుయుప్పరిగ
 లోన నిందిరారమణచరణారవిందధ్యాన నిష్ఠాగరిష్ఠ శుభచర్యా
 ధుర్య లగునాచార్యవమ్యలును, నవార్యఞ్చర్యనాదానుమోద
 కర్కశ తర్కవ్యాకరణవేదాంతాని శాస్త్రార్థపరిజ్ఞానఘను లగు
 విద్యజ్ఞనులును, కావ్యనాటకాలంకార సారజ్ఞ రచనాగరిష్ఠులగు
 పత్కవిశ్రేష్ఠులును, సరసమృదులసంగీత విశారదపరాజిత నార
 దమునినియకు లగుగాయకులును, సర్వసర్వసహధీశ్వరి ప్రధా
 నవర్గభృత్యప్రముఖులును, సుముఖులై పరమానందకందిరిత
 హృదయారవిందులై కొలువఁ జేలువలరుచలువపైతాణిపావ
 డలు పడఁక నొకపడఁతుక వింజామర వీవ, వేటొక్కబోఁటి
 కాళాంజకా ఘనసారవీటికా కరండ ముకురాది రాజద్రాజలాం
 ఛనంబులు కరంబుల వహింప, ముటొక్కకలకంకీరత్నంబు రత్న
 కంకణ రుణరుణత్కారంబు తోరంబుగాఁ గపురంపుబాగా

లొసంగ, శృంగారనైభవంబు లెసంగ బంగారుహారంగు
సింగంపురతనంపుగద్దెయ్యై బేరోలగంబుండి యొక్కనాడు.

తే. వితతకవితాప్రసంగసంగతుల నతుల
మతులఁ గృతు లయి కృతులు సంస్కృతపదాను
బంధబంధురరుచిరాధృషదము లెసంగ
రచనఘటియించునత్కవుల్ ప్రణతిసేయ. 21

క. కరుణాకటాక్షవీక్షణ
తరుణాంబుజముఖవిలాసదరహాసరుచుల్
మెఱయం గురువిద్వజ్జన
నరసానుమతి ని తాంతచతురత వెలయన్. 22

సీ. నను భరద్వాజగోతుని సదాపస్తంబ
సూతుని బాంధవస్త్రపాత్రు
పాకినాటాల్వేలవంశప్రసిద్ధుని
ధూర్జటిపాత్రు బంధురచరిత్రు
సద్గురుకారుణ్య సంప్రాప్తవిద్యావి
హారుని శ్రీకాళహస్తినిలయ
చిత్ప్రసూనాంబికాశ్రీక రానుగ్రహ
సావితకవితారసజ్జహృదయు

తే. సారరచనాధురీణుఁ గుమారధూర్జ
టిప్రధానాగ్రగణ్యుఁ బటేరహీర
మహితనత్కిర్తి కాళియామాత్యపుత్తు
వేంకటార్యునిఁ బిలిపించి వేడ్క ననియె. 23

క. బాలుడ వయ్యసు విద్యా
శీలుడవు గభీరమధురశృంగారకళా

లాలితచాతుర్యకవి

త్వాలోచననిపుణ వేంకటామాత్యమణి.

24

ఉ. చిత్రము గాఁగఁ జిన్నపుడఁ చేసితి వా రసముల్ చెలంగ సా
విత్రిచరిత్రమున్ మిగుల వేడుక నిందుమఱివివాహమున్
స్తోత్ర మొనర్ప నర్హమగుసూక్తిగర్భి రచియించి తోగదా
ధాత్రిఁ బ్రసిద్ధి గాంచితివి ధన్యుడై పార కుమారభూష్టి.

పంచామము.

కుమారుఁ గన్నతండ్రభక్తి కూర్చి గన్ననీ కహో

కుమారమణ్యధీశ శంఖఘంటుమారవత్సన

త్కుమారితుల్యచిత్కళాభిగ్నసూక్తి వింశయే

కుమారిభూష్టి రిన్దానూభరూఫివాష్టి.

26

చ. తెలుగునఁ జెప్ప నేర్చిత సుకీజను లెల్ల పెనాసు భూష్టి
భళియనఁదిల్గు గుల్కువగఁ బాటిలు తేలవెయంగుమాటలన్
మొలకవఁగాంచు జెట్టజగిమించఁబ్రబంధములన్ ఘనంగుగాఁ
బలుకులముక్తరాలిడిగిబంగరుటంచరవన్ చెలంగిగన్. 27

ఉ. బక్కొకవింశహోర నిజయుక్తల సూరిజనుల్ నుతించఁగాఁ
జక్కనిమాట లెంతయు రసనీతి ముందర బాటుదీఱఁగాఁ
జక్కెరలొల్కు దేరియలుసా రెకుఁజల్కఁగధవ్యకావ్యముల్
గ్రక్కనఁ జెప్ప నేర్తువనఁగా వినఁగాఁ గడు వేడుకయ్యెడిన్.

చ. స్తుతమణి యొనయాంభోకవిభూష్టివల్కుల కెట్లు గల్గెనో
యతులితమాధురీమహిమ నా మురు మీపెడతాత చాలన
న్నతిఁ గనెఁ గృష్ణరాయలమనోన్మోహధన్ వియ మీవునట్లుమ
త్కృతబహుమానవైఖరులగీర్తిపహింపుముధాత్రిలోపలన్.

క. మాకరుణకుఁ బాత్రుండవు

ప్రాకటగతిఁ బద్యకావ్యఫణితిం జెపుమా

శ్రీకృష్ణరాయచరితము

నీకవితాప్రాధి సుకవినికరము మెచ్చన్.

30

తే. అనుచు బంగారుకడియముల్ హారములును

తాళి చొక్కలు జాళువాతగటిపాగ

రంగలరుపట్టుపచ్చడా లుంగరములు

తరుకుఁగిమేల్మిసరిపెనుల్ దయ నొసంగి.

31

క. ఉరుధాటిఁఘనఁ ఘోటి

వరశాటిస్వగ్రహారవాటిచిత్ర

స్ఫురితమణిపేటు లాదిగ

స్మరకోటినమానుఁ డతఁడు సమకొల్పి కృపన్.

32

తే. నారఖడ్గార కడలికా నారికేళ

ఫలసముష్కర చందనకలిశ కుంకు

మములు గచ్చూరియును సంకుచదము మొదలు

గాఁగఁ గచ్చూరవీటికఁ గరుణ నొసఁగె.

33

ఉ. అందుల కెంతయుఁ బ్రమదమందుచు రాయలవార తొర నా

డెండమునందుఁ గల్గినటు నీవి నొసంగె ధరిత్రలోన నీ, యం

దమునకొరసజ్జు లయినట్టిదొరల్ గలరే యటంచు నేఁ,బాం

దుగఁగృష్ణరాయకథఁబొల్పుగుకావ్యముఁ జేయఁబూనుచున్.

తే. అమృహారాజుతోడ నిట్లంటి మఱియు

జనవరేణ్య భవద్వాక్యసరణి నిపుడె

కృతి మొనర్చెద నిదియు నంకితము జేయు

ఔవ్వరి కటన్న నవ్విభుఁ డిట్లు లనియె.

35

- క. శ్రీరామున కంకితముగ
 గారవమునఁ జేయు మనఘ కడు శీఘ్రముగా
 శ్రీ రంజిలు నీ కనవుడు
 నొర మహి భాగ్య మబ్బె నని కడువేడ్కన్. 36

— వ్యవృత్తములు. —

- క. శ్రీజనకనందనాస్తన
 రాజత్కుంకుమకళాభిరాజితవత్సో
 భ్రాజితభూషణఘృణికి మ
 హాజనటద్దితిజసామజావలిస్యణికి. 37

- క. చండతరదివ్యసునిశిత
 కాండునకు నజాండభాండఘటనాఘటనో
 ద్దండునకు నండజాధిప
 కాండునకు సుగుణరత్నఘనకాండునకు. 38

- క. శారదనీరదనారద
 పారదహిమతారహీరబంధురకీర్తి
 శ్రీరమ్యునకు సద్వి
 ద్యారహితజనానిమానసాగమ్యునకు. 39

- క. రామునకు సర్వజగదభి
 రామునకు విజితపరశురామునకు ముని
 స్తామస్తుతబహువైభవ
 ధామునకు సురారివరసుధాధామునకు. 40

- క. ఆర్యీతివంశచినరా
 జోర్యీరమణాభిరక్షణోత్సుకునకు గం

ధర్వాదిదివిజనుతునకు

సర్వజ్ఞనకు సమస్తజగదీశునకు.

41

వ. నావిన్న వింపం బూనినకృష్ణరాయవిజయం బరుమహాప్రబంధంబునకుం గథాప్రారంభం బెట్టి దనిన.

42

కథాప్రారంభము.

సీ. శ్రీరమారమణవిహారహరిగృహంబు

బహుళోధనాన్వితప్రత్యహంబు

సతతపారజనాచరితవిస్తృతమహంబు

మర్వారచతురంగధూర్వహంబు

శ్రమహరత్సురుగంధసహితగంధవహంబు

దీపితారాతిగర్వావహంబు

నాయికానాయకోన్నతరహఃకలహంబు

సర్వవస్తువ్రాతసంగ్రహంబు

శే. మహిని రహి మీలు నార పంపానదీత

రంగనలఘుఘుమంఘుమారవవిధూత

జాహ్నవీనిమ్నగానుధాసాగరంబు

విజయనగరంబు సుజననంబిత్రురంబు.

43

ఉ. శ్రీ దళుకొత్తుఁ దత్పరినిఁ జెన్నగుమేడ లనంతరత్ననం

ఛాదనలీలఁ జెంది వరునఁ బహురాజమరాళసంతతా

హ్లాద మొనర్చుచుఁ ఘనసుధాంశుపరిస్ఫురణావృత్తిస్థితిఁ

మేదినిఁ జూడఁ జూడ నెలమి స్మరదంబుదరేఖిలో యనఁ.

మ. తనసాలస్థితిఁ జూచువారికి యథార్థం బై తగం గోట యొ

ప్పు నవీనద్యుతిఁ గొమ్మ లంబరమునఁ బొల్పార సంబద్ధర

త్ననికాయంబులుకాయలున్ శలములాదారింబ్రకాశింపగా
ఘనతన్ జాలకజాలముల్ దళములుం గన్వింప నాప్రోలునన్.

సీ. పార్శ్వస్థగిరిదరీపద్మరాగప్రభల్

సౌలు పైనకుంకుమపూత లనంగ

దుంగభద్రదానదీశోయబిందువ్రాత

ములు సుపాణిమేలుంగుమ్మిన్గు లనంగ

నికటాద్రిజవటీరనికి పణజ్వలనఘా

మములు సాంబ్రాణిధూమము లనంగ

మందానిలోద్ధూతమాకండ శలపరం

పిలు పై వేద్యసంపద లనంగ

తే. నార యకృతప్రయత్నోపచారగిరిమ

లమరె నని దివ్యమును తెల్ల నభినుశంప

సకలనిత్యోత్సవంబున సంశతమును

హరిహరగృహంబు లలసి డత్పురమునందు.

46

సీ. తతరజోగుణవృద్ధి దాల్చుచు సతతంబు

రాజహంసాధికారిణ మొసర్చె

దాసభోగాసక్తి దుష్పక నిరతంబు

సురవాసహితయుక్తి జూడ నేర్చె

భూకాంతహితసూక్తి భారయనియొకపద్య

ఫణితిని దుర్దైత్యగణము నెంచె

దనశక్తి దలచి యుండకయె మున్ బోరి వి

శ్యామిశ్రు మంచివాఁ డనుచుఁ బల్కె

తే. నరయఁ జదు వెంత యాచారపరత యెంత
కవి యనుట యెంత సామర్థ్యగరిమ యెంత
యనుచు నవ్వుదు రచటిధి రామరొత్త
ములు విధి గురు భృగుజ వసిష్ఠుల నయారె.

47

సీ. గురుకర్త హరిణదుష్కరమహాధర్ముఁడై
మును పేడి యనిపించుకొనక యున్న
నొకశిఖండికి చాల నొద్దిక యై బ్రహ్మ
చర్యవ్రతునిఁ జంపఁ జనక యున్న
నాయుఁడులు మాని ప్రాయోపవిష్టుఁడౌ
పుణ్యాత్ముకిర మేయఁ బూన నున్న
దురములో నొకగొల్లదొరి నహాయుఁడు గాక
కలకాలము స్వశక్తి గలిగి యున్న

తే. మెచ్చనచ్చుచు విచ్చచ్చు హెచ్చు గాఁగ
ననుచు బ్రహ్మసింతు రిధికి బలైకిరణఁ
తాఁపీలు సనహయశూరు లైన
రాక్షుమాసులు తిత్పరీరత్నమునను.

48

ఉ. ఎప్పుడుఁ గోటికిం బడిగి లెచ్చినవారు మనీష శేషునిం
దప్పులువట్టువారు నరదానవిభూతినిఁ గర్ణముఖ్యులం
దెప్పెడివారు ధర్మములు దిక్కిటులన్ వెలయించువారు నై
యప్పురిలోనివైశ్యులు సుఖాన్వితులైనసియింతురెంతయున్.

ఉ. హృద్రమణీయవారిజదరీభ్రమరీభనధీశు లప్పరీ
శూద్రులు విప్రభక్తిజ యశోభలభద్రులు జన్యరంగసౌ
భద్రులు ధైర్యనిర్జితసుపర్వమహాద్రులు దాతృతానిలిం
పద్రులు సర్వసన్యబలభద్రులు బొల్తురు సద్గుణోన్నతిన్. 50

చ. రతిపతిమోహనాస్త్రములు రత్నశలాకలు కాంచనోజ్జ్వల
ప్రతిమలు మల్లికాలతలు పద్మజనంచలు నాట్యశాస్త్రదే
వతలు సుధాంశురేఖలు ప్రవాళపుష్పములు ముద్దుగుమ్మల
ద్యుతనవయావనాకృతులఁ బొల్చినశత్రురివారకామినుల్.

మ. వరుసఁ బృంహితహేషగర్జితసంగవర్షాంబుధారాగతిఁ
వరగండద్వితీయాగశస్పృగురురీవారంబు లుప్పొంగ స
ప్సరమందుఁ గదిబృందముల్ దనరునంభోధిస్థలోక్తాంతసం
చరద్రీంద్రములో యనంగ నవరాజస్నీలమేఘాన్నతినన్.

సీ. ఒక్కనిబృందముగా హరుమశ్మపరువెట్లు
నల్లించుకెక్కిముల్ ఘల్లనంగ
మల్లించుచీకై నమలఁచినవలయాద్ర
దాటి క్రమ్మజ వచ్చుదాఁచు నెలయ
గడువడిఁ జేసన్న కంత మాస్ఫాలింప
చౌకముల్ రవ లెచ్చ సంచరించు
చండవేగంబు లై రెండువీధుల జుట్టు
వేడెముల్ వచ్చు ప్రవీణగతుల

తే. నారసాదుల నెమ్మేను లలయ నీక
వన్నియకడానిరెండంకె వన్నె లలరఁ
దత్పురీరత్ననూత్నగాంధారసింధు
బాహ్నికారట్టకాంభోజపటుహయములు.

58

సీ. మధురసాధికసుధామధురసారోల్లస
నృధురసావల్లరీమహిమతోడ
సురసాలతుల్యభాసురసాలవనమధ్య
సురసాలజంబీరతరులతోడఁ

బున్నాగహితసూనపున్నాగసంచర
 త్పున్నాగైతకస్ఫురణతోడ
 బాలికారమణీయ పాళికాసవమధు
 పాళికాసారసంపదలతోడ

తే. మల్లికావల్లి కాగిరిమల్లి కామ
 తల్లికలతోడఁ దాళహిం తాళకదళి
 కావకుళసంఘములతోడ ఘనత మీఱు
 నార విద్యానగరమహోద్యానశతులు.

54

సీ. చిగురాకు పైఁ గెంపుసాగనయ్యె బింబోష్ఠ
 యది ప్రవాళప్రాధి నలరుఁ గాదె
 అలులు నీచూపుల కలరునే చపలాక్షి
 పైఁడి నల్లినవాసిపస య దెంత
 గోరంటవిరిగుత్తిసా రంటునె లతాంగి
 చెల్లఁబో నీ కేల గిల్ల నగునె
 ఆననపరిమళం బమరునే చంద్రదాస్య
 వలచువారికి లేనె వలపువిరు ల

తే. టంచు భావార్థగూఢవాక్యములు మెఱయ
 సరససాంబ్రాణిఘాపవాసనలవిరులు
 విటుల కందిత్తు రప్పరీక్షి ధులందుఁ
 బూలసరు లమ్ముప్రాయంపుఁబూవుబోండ్లు.

55

వ. మఱియు నప్పరివరంబు కరంబు తిరం బైన శృంగారంబు
 నం దనరుచుఁ దనరుచులం బ్రచురంబు లై యంబరమణీ
 వితానంబుల నవలఁ ద్రోయం గలమెఱుంగుల రంగలరు బం
 గరుహారంగుల నెనంగి చెంగలువరారాలడాలు గీలుకొను

ప్రహారులహరువులమురువుల మురువు మీటి ధరాపురంధ్రీ
 చరణనూపురం బనం దగి ధర్మపుంగవమహోన్నతం బగు
 మూఁపురం బనం గల పురద్వార పృథుగోపురంబు సవిధ
 వివిధ హేమకూటమతంగప్రముఖనిఖిలధరాధరంబుల మించి
 గోపురోపరిలోకంబులఁ గ్రమక్రమంబుల నధిగమించిన యా
 న్నత్యంబున సత్యలోకపర్యంతంబు సాంతత్యంబు గనుటఁ
 దదీయనైచిత్ర్యంబుఁ గనుంగొని తనకిన్న మిన్న యగు
 సృష్టిచాతుర్యంబు గన్న పురుషవర్యం జేనఁ డిది నిర్మించె
 నో యని యదృశ్యతంబున ద్దైవదృశ్యసాకల్యసమ్యగ్భీతౌ
 మతిం జనుడంచి యంతరిక్షంబున నిల్చినవిరించి వెంట నం
 టివచ్చిన నిలింపశంపాలతాంగులని యప్రతిమానభచిత
 స్రతిమానికరంబుల సంతకపురసౌధవీధికాజాలమార్గంబుల
 నిరీక్షించుఁ జంచలాక్షులనిర్దంపు ముద్దుమోములఁ దద్ద
 యుం బొద్దుసుద్దద్దొడ్డపు పచ్చరాగచ్చుమేల్మచ్చుల నిచ్చ
 లపు సోరణగండ్లదారిం గనుంగొను పురాంగనల ముద్దుట
 లెచ్చ జలిబిలిపలుకులకులుకులకు మెలఁకువ లెసంగ నసంగ
 సంగరసమయగళిరవంబులం దలంపించు కలరవంబుల కల
 రవంబు విని ముఖారవిందంబుల నెలనవ్వు లొలయ సొల
 యునిజాననంబులం దప్పక చూచు ప్రీయునిచేయువులకుఁ గ
 లకల నగుచు సరసంబులు మెఱయ వినయంబులు నోయు
 వారలతోడ మందిరాళింద బహిర్ద్వారవజ్రనిర్మిత వితర్దికలం
 గూర్చుండి చతుర లై చతురంగద్యూతలీలాలాలసలగువార
 బాలామణుల కటాక్షవీక్షణంబులను క్రొవ్వాడితూపులు
 గాడిన డింది పలకేనివేడిమిం బొంది పోడిమి దక్కి చిక్కుఁ

బడి యొక్కొక్క నెపమ్మున నవలఁ జనువిటులచటులవాప్ప
 కిమలం బిలుచుపడుచువగపూవిలువచెలువలచెలువలరు
 పలుకుజలువల కలకల సలరులు గొనం దొరసి బోటులయలు
 మట లాకర్ణింప నింపొనరుసొంపుపెంపులం జాణతనంబున
 నుత్తరంబు లొసంగుచుమత్కారంబులు వినుపరాకున బేరం
 బు లాడం దడబడు నైశ్యకుమారుల యంగళ్యచెంగటి ముం
 గిళ్ళ నిండియుండు కుంకుమసంకుమదకహ్పారచందనాగరు క
 స్తూరికాడి పరిమళవిచిత్రనర్మికావివిధపట్టాంబరంబుల నలం
 కృతంబు లగువిషణికిల్యోరంబు లగుపచ్చతోరణంబుల తో
 రణంబు లొనర్చునతిభవనాంగణప్రవర్ధితంబు లగుపాళికా
 నారికేళ పాళికలనీడల జాడల నాడాడం జూడ జూడ వేడుక
 నాడుచుండు బొలురయాటపాటలకు మోదంబు గదుర గ్ర
 క్కున సక్కునం జేర్చుకొనుతల్లు లగు వనితామతల్లులత
 నూన్లుల స్లువితంబు లగుభూషణద్యుతుల హల్లీనకంబు
 లగుసువన్తాంశుకింబులం గదిలించుకమ్మదెమ్మెరలచలాచలం
 బు లగు గగనభాగధగన్ధగాయమాన సౌధయాధనవీనకేత
 నప్రభావిభాసితంబు లగురాజమూర్తింబులం గట్టిననవరత్ననూ
 తనకిరణంబులు ధరారమణీఘనాభరణంబుల రత్నంబులనం
 గనుపట్ట ననురావతీతి సుధర్మాభిరామవిబుధనికరరంభాచి
 త్రీకేళావిచిత్రం బై హస్తీపురంబుభాతి శాంతనవరాజరాజ
 గురుకృపాలకృతం బై యింద్రప్రస్థంబుచందంబున యుధిష్ఠిర
 భీమార్జునక్షీధుర్యం బై ద్వారకానగరప్రకారంబున నచ్యుత
 ప్రద్యుమ్న బలభద్రభాసితం బై భోగవతియందంబున న
 నంతకుండలీంద్ర ప్రముఖపున్నాగవిరాజితం బై సరోవరంబు

విధంబునం గునలయద్విజాశ్రయంబునుం గమలాభిరామంబు
నగుచు నాలస్యంబు నితంబినీగమనంబులయంద, చాంచ
ల్యంబు చంద్రాననాలోచనంబులయంద, వక్రత్వంబు చ
క్రస్తనీనీలాలకంబులయంద, కఠినస్యంబు బాలామణీకుచద్వ
యంబులయంద, చోరత్వంబు మానినీమానధనంబులయం
దునుం గాని మఱెందుచు లేక సర్వశుభలక్షణంబులఁ జెన్నొం
దునప్పురంబున కధీశ్వరుండు. 56

ఉ. శ్రీరమణీమనోరమణసేవనతత్పరుఁ డబ్జసంభవ
శ్రీరమణీయక్తీర్తినిధి చిత్తజనన్నిభమూర్తి విద్విష
దీర్ఘరభయంకరప్రకటవిశ్రుశశ్శౌఘరంధరుండు నౌ
వీరన్మసింహరాయపృథివీపతి బొల్పు నఖండసంపదఁ. 57

సీ. తనక్తీర్తిచంద్రికల్ దశదిశాభామినీ
కమనీయకౌశేయకములు గాఁగఁ

దనప్రతాపమృతుల్ ఘననైరిరాడ్గర్వ
తిమిరౌఘబాలాతపములు గాఁగఁ

దనసద్గుణావళుల్ వలభివేష్టితధరా
వితతార్థికల్పకలతలు గాఁగఁ

దనవచోనిచయముల్ వినుతవిద్యత్కవీం
ద్రమణికర్ణావతంసములు గాఁగఁ

తే. ధరణిఁ జెలువొందు నిజఖడ్గదళితవిమత
మండలోద్దండవేదండమండలుండు
మండలీకృతచండకోదండగళిత
కాండదుస్సహుఁ డాధరాఖండలుండు. 58

ఉ. అంచితకీర్తి యన్నరవరాగ్రణి ప్రొద్దున నొక్కనాడు మే
లొంచి ధరామరద్వయినిఁ గన్గొని శ్రీహరినామకీర్తనల్
మంచిపురాణముల్ బుధసమాజము దెల్పఁగ నాలకించి మో
దించి ప్రభాతకృత్యములు దీటిచి సత్కృతిఁ బంచి వారలన్.

తే. కళకుబంగరువన్నె బంగరుమెఱుంగు
రహి జెలంగుజగాహజారంబులోని
చికిలితుమ్మెదవగ లానుచిత్రమణుల
డంబు మీఱినసింహాసనంబుమీఁడ.

60

సీ. మొగి సలాము లొసర్చి ముదయుతో దవ్వుగ
భయముతోడ వజ్రద్దు బాటు దీఱ
సాష్టాంగముగ మ్రొక్కి సామంతనృపకోటి
కోటిరమణిఘృణి గ్రుమ్మరింప
మన్నీలు సాంధవుల్ మన్నన ల్గలవార
లొకడండ సంహోషయక్తి నుండఁ
గానుకల్గొని నచ్చి గౌరవం బలరంగ
బాళెంపుదొరగుంపు ప్రస్తుతింప

తే. దండిభవభూతినిభు లైన దండికవులు
సరసవిద్యత్కవుల్ దన సరస వెలయ
వనిత లిరుగడఁ బైఁడిపావడలు వీవఁ
బ్రమద మలరంగఁ బేరోలగమున నుండె.

61

వ. తదనంతరకథావృత్తాంతం బెట్టి దనిన.

62

చ. అనుపమితప్రభావయుతహారిచరిత్రధరానుతామనో
వనరుహమిత్ర మిత్రకులవారధినాథనిశాకళిత్ర న

జనవనచైత్ర నైద్యుతనిజద్యుతిమద్భుననేత్ర లోకపా
వననిజనామకీర్తననివారితభక్తివరాఘ రాఘనా. 63

క. శరదందువదనకుండ

స్ఫురదంచితరదనదివిజమునిహృత్సదనా
యరివిందదృశాళిమనో
హరనిజభేలనజితాఘలాసురకదనా. 64

మాలిని. హరిదృగ్బంధురా హరియస్కింధరా

నీరజాతేక్షణా నిత్యసత్యక్షణా
ధీరసన్నాధితా దివ్యరాష్ట్రాదితా
భూరివిద్యానిధి భూమిజానేషణీ. 65

గద్యము. ఇది శ్రీమదోరుగంటి కాశీపతిసద్గురురాజయోగీంద్ర
చరణారవింద మనోవిహారి నిరంతరానందకర రాజయోగి
సామ్రాజ్యలక్ష్మీధురంధర స్వస్వరూపానుభవసంపన్నజ్ఞానప్ర
సూనాంబికా కాళిహస్తీశ్చరికరుణాకటాక్షపీక్షణప్రనాదిత
కవితాచమత్కార కాళియామాత్య లక్ష్మోంబికాదత్త
పోలమంత్రిగురువిమాంబికాకుమార ధూర్జటిప్రసేతం
బైన శ్రీకృష్ణరాయవిజయం బనుమహాప్రబంధంబుసందుఁ
బ్రథమాశ్వాసము.

శ్రీ రస్తు.

కృష్ణ రాయ విజయము.

ద్వితీయాశ్వాసము.

విలసదాదవీటికు

లావిర్భావచినవేంకటాధిపరత్నా

ప్రభావీణ్య భక్తగణ్య ద

యావృత కోడండరామ యతులితధామా. 1

సీ. అండంబుగ నలికమం దొప్పతిరుమణి

తిరుమార్గములు వింతమెఱుంగు లీన

నిద్రింపుఁజక్కల ముద్దుగుల్కుకడాని

కుండలంబులకాంతి మెండుకొనఁగ

శంఖచక్రాక్షర సౌవర్ణ మకుటముల్

ధశధశద్యుతులు దిక్కుటల నించఁ

బదియాఱుమూరడంబపుటందుకమ్మిడల్

కంచిదోవతిచెల్వ మించు తెనఁగ

తే. కంఠవలమాననవమాలికల్ రహింపఁ

గేలఁ బద్మాక్షమాలికల్ గీలుకొల్పి

వియ్య మండంగ ధారాశశయ్య సత్ప్ర

బంధరావంబు నెఱయంగఁ బ్రాప్తి వెలయ.

క. కడువేడుక నడుగడుగునఁ

బుడమి సాష్టాంగముగను భుజముద్రలతో
నడుగులకు మొక్కి జనముల
నడియందాసోహమనెడియార్భటు లెనఁగఁ.

3

సీ. ఆచార్యకరుణ చక్రాంకనమ్ములు మీకు

నింతవఱకును లే దేమి రోరి

మీతండ్రి తాత మాచేత శిక్షితు లైరి

మీ రెఱుంగరె చిన్నవారు గాన

తిరుమాళిగెకును రా దీఱదొ యిన్నాళ్ళ

వలె గాదు మించె నైశ్వర్య మార

మంచిది యైన నే మాయలే దయ చేసి

నారము లేదు లే నేర మిదిగా

తే. దీర్ఘమును ప్రసాదము మీకుఁ దెచ్చినార

మనుచుఁ గొంద టొసంగుచు నెద్భుతముగ

మెంట నిజశిష్యగణములు వేలు గొలువ

వైష్ణవులు వచ్చి రపుడు భూవరునిసభకు.

4

ఉ. పాంకపుపట్టెనామములు పొల్పుగమేల్తిరుచూర్ణ రేఖలు

చంకల తాళికాదళవిసారితపేటికలు భుజంబుల

సంకును చక్రము ల్గుగుసాత్తనివా రిరుదెంచి రప్పు డా

పంకజనాథపాదయుగధక్తులవెంబడి నందడించుచుఁ.

5

సీ. చిత్రవస్త్రములతో సిగలపైఁ గట్టిన

శివలింగము ల్చాలఁ జిందులాడ

కర్ణాంతవిశ్వాంతఘనఫలభసితత్రి

పుండ్రగంధాక్షతస్ఫుర్తు లమర

స్ఫటికప్రవాళవిస్ఫుటభుజాంతరనట
 దృఢద్రుద్రాక్షనైపథ్య మలర
 గటినిఁ గట్టిననీరుకావిదోపతిచాయ
 లెఱుగన్నెరుపూల సీవడింప

తే. హర మహాదేవ పార్వతీశ్వర యటంచు
 వెంట శైవద్విజుల్ గొంద అంటి రాగ
 నధ్యయనధుర్యు లై నయారాధ్యవరులు
 నరగ నరుదెంచిరి నృపాలునముఖమునకు.

6

ఉ. నచ్చినయమ్మహాత్ములకు నందనముల్లు టియించుచు నివృథుం
 డచ్చెరు వొప్పగా మణిమయాంచితకాంచనపీఠసీమలం
 దచ్చినభక్తి సుంచి వినయంబు జనింప శుభోక్తి మించ వా
 రిచ్చుప్రసాదతీర్థముల నెంతయుఁ గైకొని వేడ్క నిట్లనె.

శా. శ్రీరంగస్థలశేషశైలముఖ లక్ష్మీనాథదివ్యస్థలి
 శ్రీ రంజిల్లగ వైభవోన్నతులచే జెన్నొప్పనే నాపు డా
 ధీరశ్రేష్ఠులు తానకాంచితయశస్త్రజోవిరాజన్మహా
 జ్ఞారూఢి న్నకలోత్సవంబులును బొల్ప నన్న హృష్టాత్తుడై.

తే. పాంచభౌతికలింగప్రభావలీల
 నలరునేకామ్రజంబు కేశులకు ధారు
 ణీశ్వరునకును గాళహస్తీశ్వరునకు
 నలచిదంబరునకు వేడ్క లలరు ననుచు.

9

శా. గారా మొప్ప గభీరసూక్తితమయోగజ్ఞేమముల్ ప్రాధులా
 నారాధ్యు లైలుప నృగీయనుచు నత్యంతప్రమోదాప్తి నెం
 దే రాజన్మణిభూషణాంబరతతుల్ తేజల్లుగ్రామాళి వే
 ర్వేఱన్ నారికినిచ్చిపంపె హృదయావిరూపితకారుణ్యుడై.

శా. అత్తో గోరమణాగ్రగణ్యుడు విరూపాక్షేశ్వరస్వామికి
రత్నాశీతుకుఁ డైనవిట్టలునకుఁ రంజిల్లునితోత్సవం
బక్షయ్యంబుగ మించు నంచు నిజభృత్యశ్రేణి దెల్పు నితాం
తత్తేమంకరుఁ డై పురీజనులు నానందంబునం జెందఁగఁ.

పంచామరము.

దణాయలుఁ దలారులుఁ ముదంబునం గ్రమంబుగా
క్షణక్షణంబునం బరాకు సారెసారె దెల్పుఁగా
రణాంగణావధీరితారిరాజరాజ యై శుభే
క్షణక్షణాభివీక్ష్యరక్ష్యసత్కవీంద్రపాఠి యై.

12

వ. తత్పభాసమలం గచుంగొని.

13

క. వెలయంగ విద్యాఽఽగ్యులు

చెలు వలరం గని పురంబు సేయక మును పే

కొలఁది దనరాగు నీస్థల

మిలలో నిచ్చటిచుహస్త్య మెందును గలదే.

14

శా. విద్యారణ్యులనంగ నెవ్వరితఁ డేవిద్యం బ్రకాశించె నీ
హృద్యం బైనపురం బాసర్పువిధవం బేలాగునం గాంచెనో
చోద్యం బయ్యెడి మీగువిన్నోధ యిచ్చో లెస్సగాఁదెల్పుఁడి
యాద్యంతంబు నటన్నఁ దత్సభిః లహ్లాదంబుతోనుండఁగఁ.

మ. రమణీమిత్రతరంగిణీఘమఘమారావార్థగంధీరవా

క్రమజంఘానిలధూతదుష్కవిమహాగర్వాభసంఘండు

ది, గ్రమణీమాక్తికహారబంధురయశోరాజద్గణాఘ్యండు డిం

డిమఘంభావసరస్వతీంద్రుఁ డనియొక కీంబ్రకాశించుచుఁ.

క. స్వామీ విద్యారణ్య

స్వాములచరితంబుఁ దెలుపవలె నంటిరిగా

యీమానవులకు నమ్ముని

సామర్థ్యం బెఱుంగ వశమె జగతీరమణా.

17

మ. నరులజ్ఞానవిమోహితాత్ములగుటఁ గరక్షించఁగా నెంచి శం

కరుఁడే శంకరుఁ డై విభేదమతముల్ ఖండించి వేదాంతశా

స్త్రురహస్యస్థితిఁ దెల్పుఁగా నతఁడె విద్యారణ్యమూర్తిఁ జగ

ద్గురుఁడై తోచెఁ దదీయవైభవములెందు నైచ్చఁగా శక్యమే.

తే. సకలవిద్యాప్రవీణుఁ డై జనవశేణ్య

యమ్మహామాని శ్రీలక్ష్మీ ననుసరించ

మహితచింతామణీమంత్రమర్మ పాఠిగి

నాత్మికోన్నతిఁ బెక్కిండ్లు జపముఁ జేసె.

19

వ. అమ్మునీంద్రచంద్రుండు వెండియు నఖండవిద్యాసుధాసాగ

రంబునఁ బొడమిన రత్నంబుకై వడించినరు తనకు నమ్మహా

దేవి తోడు గావలయు నని తదీయసాక్షాత్కారం బపేక్షిం

చు తీవ్రతకుం గరుణించి యొక్కనాఁడు.

20

సీ. కలువలు వెడల్పుకలికిచూపులతోడ

ముద్దుగుల్కు మెఱుంగు మోముతోడఁ

గుండంబు నిణగించుమందహాసముతోడ

విలసిల్లువాలాకు వేణితోడ

మించుల నలరించు మేల్మీసామ్ములతోడఁ

దమ్మిపూ లమరుహస్తములతోడ

శ్రీహరికొనగోటిచెక్కునొక్కులతోడ

దళికుమించుకడానివలునతోడఁ

తే. గాముఁ గన్నమ్మ నలమేనిసామికొమ్మ
కమ్మపూరెమ్మ యపరంజికభుకుబొమ్మ
కలిమిముద్దులగుమ్మ సత్కరుణ గ్రమ్మ
నమ్మునీంద్రునిమోలఁ బ్రత్యక్ష మగుచు. 21

తే. వరమునీశ్వర వేడుము వర మటన్న
కరము మోచ్చుచు సంతోషకరము గాఁగఁ
బరమనద్భక్తి వెలయుఁ దత్పరమతీవ్ర
భానమానస్థితుల్ మించఁ బ్రస్తుతించి. 22

తే. అమ్మహాదేవితోడ నిట్లనియె సతఁడు
వేడ్క మీఱంగ నాపేర వెలయునట్టి
పురము గావింపవలయుఁ దత్పరమునందుఁ
జెలఁగి సంతతముచు నీవు నిలువఁడగును. 23

చ. అన వినియిందిరారమణియమ్మునిచంద్రునితోడఁ బల్కెనో
వినుతగుణాధ్య సేదువెనువెంటనెవచ్చెడఁబొమ్ము ముంగల్
ఘనతరలీలలం బురముగట్టుటకుం దగుచోటుగాక సన్
గనుఁగొనఁబోకు మియ్యెడనె క్రమ్మటి సన్మునిరాజశేఖరా.

వ. అనిన సమ్మహానుభావుం డట్లనె తనయున్నచక్కటికిం
జక్కనిదక్షిణంబుగాఁ గలిపయప్రయాణంబులు చనిచని
ముందట. 25

కా. రంగత్తుంగతరంగఘుంఘుమరివద్రాఘ్నిష్ఠశైలాంతరా
భంగగ్రావపరస్పరోత్కషణబిభృద్భాహాసాతీనసా
రంగానీకకులీరహంసబకచక్రక్రాంచవన్యోన్యమా
తంగధ్వస్యధరీకృతాఖిలసముద్రం దుంగభద్రావదిన్. 26

- క. కనుఁగొని యమ్మునిపండుం
డనువొందఁ గృతావగాహుఁడై తత్తటినీ
ఘనతరతటస్థితుం డై
తనరువియాసాక్షశివుని దర్శించె వెనక. 27
- వ. తదీయస్థలప్రభావంబుఁ దెలియం గోరినం బురాణజ్ఞు లగు
పారు లిట్లనిరి. 28
- తే. మురుపు సుగ్రీవుఁడును వాలియును గడంగి
భండనముఁ జేసి రిచ్చట ప్రబలుఁడైన
వాలి కలికి మతంగపర్వతము నెక్కె
నల్లరవిసూనుఁ డట వాలి కరుగ రామి. 29
- తే. అమ్మతంగమునీంద్రునియాజ్ఞవలన
శాపయుక్తుండు గాన నాశైలమునకు
జనఁగ భయ మంది సుగ్రీవుజాడఁ బోక
క్రమ్ములును వాలి యిది పూర్వకథ మహాశ్మ. 30
- నీ. ఇది నిజోన్నతశృంగహేవాకజితమేరు
కుంధర మై తగుహేమకూటశైల
మది పతంగతురంగహరితప్రభానంగి
మరకతశిఖర మామాల్యవంత
మిది వశ్యమునిదృశ్యహితలతాంచితమహా
భూమిజయుతఋశ్యమూకశిఖరి
యది మతంగజబ్బంహితారవప్రతిరవ
ప్రదకంధరమతంగపర్వతంబు
తే. మునిజనోత్తమకిష్కింధ యనఁగఁ దనరు
నిమ్మహాపుణ్యభూమి నీ విందు నిల్వ

- నర్హ మనుటయు విని యమ్మహానుభావుఁ
డాత్మ నద్భుత మొండ నయ్యవసరమున. 31
- తే. తత్ప్రేక్షేణంబునందు నెంతయును వింత
మీఱఁగా నొకకుం దేలు సారమేయ
మును మహోద్ధతిఁ దఱుమునబ్బరముఁ జూచి
యశార యిది యద్భుతం బని యాత్మ నెఱిగి. 32
- క. వీరక్షేత్రం బగు నిది
గారవమున నగర మిచటఁ గావించ తుభ
శ్రీ రంజిల్లు నటంచున్
సారమతి స్పన్మహార్తచతురత వెలయన్. 33
- సీ. కోట లాతెఱగింటిపాటలాధర లెల్ల
నాటలాడఁ దలంచ హాసు మించ
మేడ లామిన్నేటిజాడ లానినయంచ
జోడు లాడటఁ గాంచుసాబ గెనంగ
శాల లానవరత్న జాలలాలితకాంతి
లీల రాగినవిత మేలు జూప
బాల లామరుని బాబాలలాగునఁ బల్కు
హేల లోఁ గొనఁ జాలునితవు మీఱ
తే. నవర నిర్మించె దసపెర నఖిలలోక
పాలకపురాధికప్రభాబంధురముగ
గరిమ దనరింగ విద్యాసగర మనంగ
మొఱయుపురరత్న మాధరామరినరుండు. 34
- క. అది మొద లిర్వదిపట్టము
లిదివఱకు స్మరాలతిలక యిది మీదట న

ర్వదియేండ్లు వెలయునట్లుగ

మొదటన్ నిన్దియ మొనర్చె మునివరుఁ డెలమిన్. 35

మ. అని యాడింకిమసార్వభౌమకవి ప్రఖ్యాతంబుగాఁ దత్పరా
ఘనవృత్తాంతము నెల్లఁ దెల్పినచమత్కారంబువీక్షించి నూ
జననాథాగ్రణియున్ సభాసదులు నుత్సాహంబునన్మెచ్చికాం
చనభూషాదులొసంగి రెంతయు దయాసంరంభ భౌరేయ్యలై.

వ. ఇవిధంబున నన్వసుంధరారమణచంద్రుండు మహేంద్ర
నైభవంబునం బ్రత్యహంబునుం బూర్వసర్వసర్వంసహాధీశ్వర
పుణ్యకథానుధాన్వాదనంబునం దృష్టి నందుచు నామ్రా
జ్యసంపన్నుఁ డై యుండి యొక్కనాఁడు. 37

శే. తమరు పెద్దలైతి రింతటినిఁ గృష్ణ
రాయ లనుచేరిమత్పత్తిరత్నమునకుఁ
దనరఁ బట్టంబు గట్టెద ఘనత మీఱ
ననుచు నెప్పాశోన మంతనముఁ జేసి. 38

మ. పరసీబాక్షునిసత్కృపాగరిమచే నత్కిన్తి రాణించఁగా
ఫరిగేరిక్షణదక్షిణ వెలయు పుత్తాఁ రిమ్ము రమ్మంచు బం
గిరుహల్లున్ది మెఱుంగుటుంగరము వేడ్కన్ గృష్ణరాయక్షీతీ
శ్వరుహస్తంబున నుంచె భూవరుండు రాజద్రాజధర్మస్థితిన్.

క. నత్తాఁజిద్ధరణీపతి

మిత్రుండు రత్నం బొసంగ మెఱసినిరీతిన్

జిత్రముగఁ గృష్ణరాయధ

రిత్రీపతియుం గరంబు శ్రీ నొప్పారెన్. 40

సీ. వ్రణుతింప నతఁడు తోరణగట్టు పరసీమ

లనురీతి నూత్నతోరణము లెసంగ

రిపుల ఖండించి సత్కృపఁ దత్పుతుల నిల్ప
 నట్ల ద్వారములందు సనఁటు లమర
 విలిఖించు సతఁడు చక్కల జయస్తంభాని
 ననుమాడ్కిఁ జస్త్రద్వహర్ష లలర
 వెలయు నిట్లతనికీర్తులు దిక్కుల నన్న
 సరణి ముత్తైపుముగ్ధజస్తి లమర.

తే. నభినవాలంకృతిస్ఫూర్తి సతిశయించె
 నప్పరీకత్న మపుడు మహాద్యుతముగఁ
 బ్రకటమహిమల శ్రీకృష్ణరాయస్మరణి
 శ్రీకరం బై నవట్టాభిషేక వేళి.

41

మ. సరసిం దెచ్చిరి భూసురోత్తములు కృష్ణాగౌరవమీజాహ్నవీ
 నరణాసూర్యసుతాకి వేరతనయావారాశిమ ఖ్యాంబువుల
 గరిమం గాంచనరత్నకుంభతతులం గారుణ్యవిశ్వాసత
 త్పరులై యెంతయుఁ గృష్ణరాయవిలసద్రాజ్యాభిషేకార్థమై.

తే. శంఖకాహళభేరీద్రచండవాద్య
 తతరవంబులు భూనభోంశంము నిండ
 బ్రాహ్మణుల కృష్ణరాయధరావరుసకుఁ
 జెలఁగి పట్టాభిషేకంబు జేసి జెలమి.

48

సీ. చక్రైరవిలుకానిచక్కండనము గిగ్గి
 చొక్క మానాన్వీటిబుక్కరాజు
 సాకల్యముగఁ గీర్తి సర్వదిక్కులందుఁ
 బ్రాకటస్థితి నిల్చునాకువారు
 కంటకరాజన్యగర్వంబు లణఁగించి
 లీలచే మించునందేలవారు

ధాటీనిరాఘాటఘోటీహతవిరోధి

కోటు లై వెల్లువెల్లోటివారు

తే. చండతరశౌర్య లగుకురానానివారు
బూదహలివారు మొద లై నభూమిపతులు
కొలువఁ బట్టాభిషిక్తుఁ డై చెలువుమీతె
రమ్యగుణపాళి శ్రీకృష్ణరాయమాళి.

44

సీ. అన్నన్న యతఁడు సింహాననం బెక్కిన

నిభరాజు తా కొండ లెక్కఁ దొడఁగె

నయ్యారె యతఁడు పట్టాభిషిక్తుఁ డైన

సింధురాణ్యేత్రముల్ చెమ్మగిల్లె

హైసరే యతనిపే రనినమాత్రముననే

కురుదేశ మేల్రాజుగుండె లదఁగె

నోహో యతఁడు ఖడ్గ మొక్కింత ముట్టిన

సకలానిసంఘము ల్పంచలించె

తే. మాయురే సరసింహకుమారరామ

చంద్రశౌర్యనితాంతరాజత్సమాఖ్య

కృష్ణరాయాభిధాననర్దిష్ఠఁ డేలు

ధర్మముల్ ధాత్రిలో యథార్థంబు గాఁగ.

45

శా. ఈరీతిం జతురబ్ధివేష్టితధర్మిత్రీశు ల్భజింపన్ మహా

ధీరుం డానరనాథచంద్రుఁడు యశ స్తేజోవిలాసంబు లెం

తే రాణించ యుధిష్ఠిరుండు దగురీతిన్ ధన్యుఁ డై యొక్కనాఁ

డారూఢి న్నభవార లెల్ల వినఁగా నచ్చాజితో నిట్లనెన్. 46

తే. అప్ప యీవఱదనుక సింహాననంబు

భారము స్పసింహరాయలవారు బూన

నిర్భరత మంటి నాయందు నిల్పెఁ గాన
 నఖిలకార్యస్థితుల్ దెల్పుమయ్య యిపుడు. 47
 సీ. సింహాసనప్రభుశీల మేక్రియ నుండు

పాలించు చీరీతి ప్రజల నెల్ల
 బాంధవపరిజనప్రతితిఁ బ్రోచుట యెల్లు
 ధనము లార్జించుసాధనము లేవి
 యెటువలె వ్యయ మొనర్చుటకును మర్యాద
 యేదారి శత్రుల నేపణంప

నాత్మరక్షణ కన్న లగుదు రెవ్వార లా
 పుల ననాపుల లెస్సఁ దెలియు తెటుల

తే. రాజలక్షణ మెయ్యది రాజ్యలక్ష్మీ
 శాశ్వతంబుగ నుండు శేనరణి రాజు
 నీతు లెన్నివిధంబులు నిఖిల మెలమిఁ
 దెలుపు మెంతయు నామది తేటపడిగ. 48

మ. అనుఁడమంత్రివ రేణ్యుఁడెట్లనియెనయ్యవింశగామిత్రైయుం
 గనినీతిస్థితిధర్మరీతి గలదే కానిమ్ము నే విన్నయం
 త సృపాలోస్తమ విన్నవెందు వినుమా దత్తావధానుండ వై
 ఘనసామ్రాజ్యసమాగమక్రికటసౌకర్యస్థితుల్ మించగన్.

తే. ప్రభుసమర్థత సకలకార్యముల కెఱుడు
 బలిమి నది వృద్ధిఁ బొందు నాత్మజనమంత్రి
 వర్గబాంధవనిఖిలవిద్యత్కవీంద్ర
 కృతసదాలోచనంబునఁ గృష్ణరాయ.

తే. స్వామ్యమాత్యసుహృతోఽశసకలరాష్ట్ర
 దుర్గబలము లసంగ నెందును సృపాలు

- నకును సప్తాంగబలములు నరవరేణ్య
వీనిఁ దెలియంగవలయును వేఱువేఱు. 51
- తే. అధిప విను మయ్య మఱియు సప్తాంగము లగు
రాజ్యవాహనసప్తాభరణములు ఘన
సారతాంబూలములు మొదల్ జనపతులకుఁ
దెలియనలె ననియును మదఁ దేటపడఁగ. 52
- ఆ. ధరణిసామభేదదానదండంబులు
మాయయును నునేక్ష మఱి మహేంద్ర
జాలమును ససంగ సప్తమహోపాయ
ములను దెలియఁ దగును ముని మెలర్చు. 53
- తే. భోటి జూదంబు పానంబు వేట జనుట
త్తిట్టుటయ హేతువుగను దిండించఁ దలఁచు
తావితి దొఱంగి యనుచితం బైనవ్యయము
సేయుటయు నివి వ్యసనము ల్పాయవలయు. 54
- ఆ. ధనముఁ బాఠిపట్టి దైవాలయము గట్టి
వనము వేసి పెండ్లి వడుగుఁ జేసి
ధరఁ దటాకతతులు ద్రవ్వించి పుత్తులఁ
గాంచవలయు ధరణికాంతుఁ డధిప. 55
- క. సకలకవిరాజవిద్య
త్ప్రకరము నితిహాసపరులు పాఠాణికులుం
బ్రకటపరిహాసకావళి
సుకరస్థితిఁ గొల్చి నృపతి సాం పాండవలెన్. 56
- తే. సప్తసాగరపరివృతసకలధరణి
విలసితాష్టాదశదీప్తములను తనదు

ఘనతరయశంబును బ్రతాపగరిమ మెఱయ

నృపతి చెలువొండవలయు మనీషివినుత.

57

తే. నస్తకులపర్వతంబుల నస్తబుషుల

మహిమ లన్నియు వినుచు సంపదలు మీఱఁ

జక్రవర్తులచరితంబు నకలరాజ

పుణ్యకథలను వినఁదగు భూవిభుండు.

58

వ. మఱియు నాస్తిక్యంబు నప్రసాదంబు నాలస్యంబు మొద

లయినగుణంబుల నుపేక్షించుచు మంత్రంబుల రక్షించుచు

శుభకార్యంబు లొనరించుచు దుష్టనిగ్రహశిష్టపరిపాలనం

బుఁ జేయుచు సత్యంబు దప్పక యున్నమహీవరులకు రా

జ్యంబు సమృద్ధం బగు సమయోచితవర్షంబులు గురియు న

ర్వసస్యంబులు మెఱయు భాండాగారంబులధనంబు నెరయుఁ

గావున నీవు ధర్మస్థితిం బ్రజాపాలనంబు నేయు మనిన విని

యమ్మహీరమణుం డమ్మంత్రిపుంగవున కిట్లనియె.

59

క. గురుఁ డింద్రునకుం డెచ్చిన

సరణిఁ బహునీతి ధర్మశాస్త్రస్ఫురణం

బెఱిగించితి వెంతయు ను

స్థిరమతి నింతయు గ్రహించితిఁ మంత్రిమణి.

60

తే. వీరనరసింహ రాయలవారు మున్ను

పాలన మొనర్చుదేశమూలే ప్రబలదుర్గ

ములును సత్పణ్యజనపదంబులును మేము

చూడవలయును మిక్కిలి వేడు కలర.

61

వ. అనుఁడమ్మంత్రివరేణ్యుఁడీట్లుల నెనయ్యామంచికార్యంబె యే

లినవా రియ్యెడ నానతిచ్చినది మేలే మున్ను మీపెద్ద లే

లినరాజ్యావని వింత లెల్లఁ గనుట లేని విన్నవించం దలం
చినకార్యంబు తనంతనే పొడమె మీచి త్తంబున న్భావరా.

ఉ. నావుడుఁ గృష్ణరాయలు మనంబు ఘనంబగు వేడ్కఁజెంద నా
నావిధకార్యనిర్వహణనైపుణి గల్గినధీరులం బుర
శ్రీ వెలయంగ దిట్ట మొనరించి రయం బెనఁగఁ దిగంతర
త్మోవరన్తనం బెఱుఁగఁ జారులఁ బంచె సమంచితోన్నతిఁ.

ఉ. ధీరత సర్ధరాత్రమునఁ ద్రిమ్మరు నప్పరవీధులందు నె
వ్వారలు వింతరీతి గలవాక్కులు బల్కుదురో యటంచు వి
స్తారతమోదశ్చదుచినుజాగ్రదుదగ్రభుజాగ్రఖడ్గఁ డై
తోరపువేడ్కతో నతనితో సరి రాఁ గలరే ధరాధిపుల్.

వ. వెండియు సమ్మహీరమణవర్యుం డొక్కనాఁడు. 65

క. కొలిచినవారలకుం గల

కొలఁదికి నెక్కువగ బలము గూర్చిన నేనా

బల మధికం బగు ననుచుం

గొలుపునకు న్వచ్చి మిగులఁ గుతుకం బలరన్. 66

తే. సంప్రతులఁ బిల్చి యెన్నిలక్షలకుఁ గలదు

రాజ్య మెన్నెన్ని గలపు దుర్గస్థలములు

బొక్కనంబునఁ గలధనభూషణాది

వస్తువులు నశ్వవేదండవర్గ మెంత. 67

క. నవముగ లెక్కలు దెం దని

వివిధగతుల నొరసి యొరసి విద్యారణ్యా

దివిభుత్వాఞ్జితరీతులు

వివరంబుగ వేటువేటి వినరింపుఁ డనఁ. 68

తే. పురము గావించు నెప్పు డిమ్మునివరుండు
 గూటిచినరూక తొంబదియాఱుకోట్లు
 గురుమణివిభూష లొకనాల్గుకోట్లు గలవు
 రాజదేవేంద్ర శ్రీకృష్ణరాయచంద్ర.

69

క. వినుఁ డీవఱకుఁ సింహ

సన మేలిసన్మపులు బొక్కనము గూర్చిననా
 మ్రొనయఁగ దొమ్మిదికోట్లకు
 నను నై యున్నది ధరాతలాధిపతిలకా.

70

చ. ఎనుబడినాల్గులక్షలకు నెన్నగఁ గన్నజరాజ్య మందులో
 ననువుగ దేవదాయవసుధామరదాయము లెన్న నేల ని
 ల్చినవహలకుఁ గణనజెప్పిన నెయ్యిఁగరాగురాల కిం
 పొనరఁగ లక్షవంతున మహోన్నతి నిర్వదినాల్గువేలకుఁ.

క. ఇరువదినాలుగులక్షలు

కరికి న్నెయ్యింటిలెక్క గలచూఱుఘటర్
 మెఱయఁగ ద్వాదశలక్షలు
 వరహార్ నిర్ణయముచుమ్ము వసుధాక్షశా.

72

తే. భటులు వెయ్యింటి కెన్న నిర్వదియు నాల్గు
 వేలుగా లక్షయర్వదివేలప్రజకుఁ
 జెల్లు నల్బదిలక్షలు జీతమనఘ
 యమర నేలేడిదొరల కీక్రమమె సుమ్మి.

73

చ. ఇవిధింబునకుం దగినచండంబున భవదీయభుజాపరిపాలి
 తం బైనకృష్ణాకావేరీమధ్యస్థిత దేశంబునం గల నిఖిలశైల
 స్థలదుర్గంబుల కధిపతు లై తత్తదేశంబు లనుభవించుచుం

గొండఱున్యపాలవరులు సింహాసనంబునం గొలిచియున్న వా
రని సంప్రతిజనంబులు విన్నవించి మఱియు నిట్లనిరి. 74.

క. ఈలేఖప్రకారమునకుఁ

జాలఁగఁ జతురంగబలము సరిచూడఁ దగున్

వాలాయము కొలిచినభూ

పాలురదుర్గములఁ గాంచి పాలింపఁ దగున్.

75.

తే. అనుచుఁ బలుకంగ విని తనయాత్మలోన

నగరికై జీతముగను లేఖ గణుకొంప

నేమియును జెల్పఁగా లే దిదేమి యనుచు

నప్పు డప్పాజతోడ నిట్లనుచుఁ బలికె.

76.

తే. అరయ నిటమీఁదఁ దగినకార్యముల కెల్ల

నడవవలసినయాలోచనక్రమంబుఁ

జేయు టెట్లన్న నతఁడు మీచిత్తమునకు

వచ్చినట్లనె నడచు సర్వంబు ననియె.

77

మ. అను డాకన్నడరాయశేఖరుఁడు రాయల్ నన్ను సింహాసనం
బునకుం గర్తను జేసెఁ గాపరిజనంబుల్ చాల స్వాతంత్ర్యవృ

త్తిని బ్రాబల్యముగాఁ జెలంగఁ గల రింతే యిప్పుడే నేమనం
గొనసాగింగల దేయటంచుమదిలోగూఢాశయంబొప్పుఁగన్.

వ. అన్నగరశోధనార్థంబుగాఁ జనిన ట్లంతఃపురంబు వెడలి త
త్పరంబున కసతిదూరంబున నొక్క దేవస్థలంబుఁ గని యం
దొక్కఁడునుం బ్రవేశించి స్థానికు లొనంగు పరిమళజలం
బుల నాని తీర్థగ బొసరించి తిద్దేవతార్థంబు లగుబ్రసాదం
బు లుపయోగించి కృతాచమనం దై పట్టణంబు చాయం
గినుంగొనుచు సుఖానీనుం డై యుండు నంత. 79.

మ. దొరయొచ్చోవసియించినాఁడొయని యెంతో వేగనల్లిక్కులం
దరయ నేర్వగులవారిఁ బంపుచు రహస్యప్రాధి నొక్కండు ద
త్సరణిం దెల్పు నెఱింగి వచ్చునతనిం దా దవ్వలం గాంచి య
ద్ధరణీనాయకుఁ డల్కఁ జెన్నోలయ నిద్రారీతితోనుండఁగన్.

ఆ. నన్ని ధానమునకుఁ జని కృతాంజలి యైన

మంత్రివరునిఁ జూచి మచుజవాఘఁ

డిటకు మీర లిప్పు డేమి వచ్చితి రన

భయము వినయ మెనయఁ బల్కె నతఁడు.

81

శా. స్వామీ వీరవృసింహభూవరసుధావారాళి చంద్రోదయా
శ్రీమత్కీర్తివిశుద్ధకాంతిజయసాంప్రీభూతచంద్రోదయా
భామామనృథమనృథారినిభసంపచ్చోర్యభాస్వద్దయా
ప్రేమరీ మీఱఁగ నన్ను గన్గొనుము పేర్కొంగృష్ణరాయాధిపా.

క. మీ రిట వచ్చుటెఱుంగక

నారయుచు న్నగరిలో రహస్యం బెనఁగెం

జాకుఁ డొకఁడు మీవచ్చిన

దారిం దెలుపంగ విని ముదం బలరార్చి.

83

తే. పౌరు లగుజను లెవ్వరి వార్త వినక

యుండునట్లుగ మృగయార్థ ముర్విరమణుఁ

డరుగుచున్నాఁడు మీరలు నరుగుడెం డ

టంచు దొరలకుఁ బత్తిక లంపి యటకు.

84

క. వచ్చితి మీచి త్తమునకు

వచ్చినగతి నడచు నకలవైభవములచే

మోచ్చుగఁ బురిలోనుం డిట

విచ్చలవిడి వత్తురే వివేకనిధానా.

85

తే. అధిప యివ్వార్త పరు లెవ్వరై న వినిన
వై పరీత్యంబు గాదె సర్వంబు నెఱుఁగు
నట్టిధన్యులు మీర లిట్లన్యజనుల
సరణి రాఁ జెల్లునే సాధుజనశరణ్య. 86

వ. అనిన నమ్మహీశ్వరుం డతనిం గనుంగొని. 87

క. క్షీణినఘటనఘటనసమ
ర్థత గలమీపంటినత్ప్రధానులు గలుగన్
మతి మా కేది విచారము
నతత మొసర్తుము యథేష్టనంచారంబున్. 88

తే. తృణము మేరు వొనర్తుర క్షణములోన
మేరు వైనను దృణ మౌను మీర గాద
టన్న సామాజికులకు సామర్థ్య మధిక
మగుట వసుధాప్రభువులభాగ్యంబుసుమ్ము. 89

మ. అను డారాయలవారితోఁ బలికెనయ్యప్పాజి యోస్వామి మే
మనఁగా నెంతటివారమయ్య భవదీయాజ్ఞావిలాసంబులో
ననువొంద న్భయభక్తుల న్మౌలఁగిన్దైవం గృపం జూడు ఓ
ల్చినవా రెచ్చటనైన భూపతులకు న్నిత్యార్థు లెంచక ధరన్.

తే. లలిఁ దృణగ్రాహి యైననీలమున కరయ
విలున యధికంబు తృణ మని విడిచినంత
జాతినీలంబు గా దన్నసరణి ధరణి
ప్రభువులు పరిగ్రహించినప్రజలు ఘనులు. 91

ఉ. కావున మీప్రతాపమునఁ గాక సమర్థత వేతె కలువా
దేవరవార లిట్లనినఁ దెల్పుకొనంగ సమర్థు లెవ్వరో

భూవర మీర లేక్రియను బుద్ధిగఁ జెప్పిన నాక్రమంబునన్
దేవ నమ స్తకార్యములు దీర్చద రమ్ము పురమ్ము జేరఁగన్.

క. అని భయము నయము వినయం

బెనయం దెల్పుకొనునతనిహితవాక్యంబుల్

విని కృష్ణరాయఁ డిట్లన్

ఘనతరకారుణ్యగరిమ కడలుకొనంగన్.

93

ఆ. దుష్టనిగ్రహంబు శీఘ్రపాలనమును

జేయు మనుచు మీరు జెప్పినట్టి

నీతిరీతి నడుచు సియఁకిఁ దగినమా

ర్గంబు గన్న వత్తు ఘనత నిపుడు..

94

చ. అన విని సాశ్వతిమ్మనచివాగ్రన్ రాయలవారితోడ ని

ట్లనియెఁ బరాకు మీర లిపు డానతియిచ్చిన దెంతయు న్నిజం

బెనయఁగఁ గార్యరీతి యిడమిత్థ మటన్న ఘటించెద న్భవ

ద్ఘనతరదృష్టికి న్నిలుచుకార్యము లెయ్యవి రాజశేఖరా.

తే. అనిన రాయలు బలెక్కు నయ్యనఘుతోడ

గట్టికె జేత మిప్పుడు గట్టి చుట్టు

ముట్టి బెట్టుగఁ దురకలపట్టణములు

గొట్టి సాధించవలయు గన్గోలుపడఁగ.

96

క. ధీమంతు లయినప్రభువులు

సామంతులబలముకన్న స్వంతము బలముల్

తా మెంతయుఁ గూర్చినచో

శ్రీమంతు లటన్ననీతి జెప్పఁగ వినవే.

97

క. నా విని గూఢమంత్రశ్రీశ్వరుఁ

డీవిత యి దెంత కార్య మిందుకుఁగా మీ

రీవిధమున రావలెనా

కావించెద మీరు దలంచుకార్యమే లెల్లన్.

98

వ. అని యాత్మణంబు యాత్మీతినాథుండు వీక్షించుచు నుండ నయ్యుద్దండండనాథుండు నిందుచాతుర్యంబు మెఱయ సుధీచమత్కారంబు నెరయ సకలజనంబులకు భయంబు నెఱయ రయంబున నయం బెనయుచండంబున ధర్మంబు దనరునందంబున డెండంబున నమందానందంబు క్రందు కొన నెందెందుఁ గలధరాపురందరులం బిలువం బంపి చతురంగబలంబుల నెన్నిక జూపించి లెక్కకున్ మిక్కిలి యెక్కువ యగ్రసక్తిలందికిం దగినరొక్కంబులు గ్రక్కు నం గొని బొక్కనంబులం గ్రిక్కిఱియ నుంచి మించి బహు దినములనుంచి యరుభవించిన దేశంబు లెంచి మంచి దొరల మంచిదొరలు వెక్కాచారంబుగ సారంబు గలనే రంబు పరిహరించిన ధనంబులు తీరుగఁ దెమ్మనిన నమ్మను జపతులు సామ్మను రిమ్మగా ఘనమ్ముగ గంధసింధురసైం ధన సముద్భట భటవ్రాతంబునడుకట్టునం గట్టికొను దట్టం బులయిన వేదండంబు లేనీనాటును, పదిరెండువేలు కాండ ప్రకాండంబులు, ప్రచండశౌర్య దోర్బండు లగునటువనివేల భటుల, చటులగతి నేలుమేలుగలనృపాలుర నగరివశంబు జేసిసం జూచి మెచ్చ విచ్చలవిడి బహుమానంబుగ మెచ్చు గలపచ్చరామెచ్చు రాణించు హెచ్చువిలువకడెంబులు కపురంపు విడెంబులు జాంబూనదాంబరంబు లొసంగి చతురంగబలంబులు గొలువ నైరానణోపమానం బయిన దంతావళంబు సమారోహణంబు గావించి యమృంత్రిమా

నిక్కంబుతోడం గూడి నిజరాజధానిం బ్రవేశించి యందఱ
నిజనివాసంబులకుం బంచి యప్పంచళరూపరేఖావిరాజ
మానుం డగు వీరస్మసింహరాయకుమార కుమారవిక్రమా
భిరామ కృష్ణరాయమహీమహేంద్రుండు కొలు వుండి
వెండియు నొక్కనాడు. 99

తే. తలఁచినట్లనె చతురంగబలముఁ గూర్చి
ధరణి నఘటనఘటనచాతురి చెలంగె
సాశ్వతిమ్మరుసయ్యకు సాటి యైన
మంత్రివర్యుండు గలఁడె యిమ్మహిని రహిని. 100

క. ఘనుఁ డీయన సవరణచే
సినగజహయములక్రయంబు చింతింపంగా
వినుఁడీ నలుబదిలక్షల
ధన మారా యింతమహిమ ధరణిం గలదే. 101

క. అమరేంద్రునకు బృహస్పతి
యమరిచినటులం బ్రభుత్వ మమరేగదా నేఁ
డమరపుప్రభువులు గొలువఁగ
నమరుదరికృపానిరూఢి సలరఁగఁ గలిగెన్. 102

మ. అన నప్పల్కులకు న్నభాసదులు మేలాహా సెబా సయ్య భూ
జనరక్షాపరుఁ డానరేంద్రునకు రాజశ్రోత్రిమహామీరు మం
త్రనిగూఢాశయమంత్రిరత్నము కరస్థం బై నవక్రార్థతా
రిస్మపాలాహిభయం బొనర్చుటరుదే శ్రీకృష్ణ రాయాధిపా.

చ. కరచరణాదు లందఱికిఁ గల్గినయంతటనే సమర్థతన్
మెఱవడిఁ గాంచ నేర్తురె మనీషివరుల్ ధరలోన నెవ్వ రి

క్కరణో ఘటించుచుం గృతయుగంబునఁద్రేతనుద్వాపరంబు
సం,దరియఁగ సాశ్వతిమ్మనచివాగ్రణికి న్నమమంత్ర కల్లునే.

క. ధరలోన మంత్రరత్నము

సరనాథుఁడు సంతరించినన్ మణితురగ

ద్విరదపథాజనముల వి

స్ఫురితగతిన్ గలుగఁ జేయు బుద్ధిప్రాధిన్.

105

క. విను పంచలోహములలో

నను బంగారంబు హెచ్చనందగునటులన్

మనుజులలో సామన్యం

జెనెసినదృద్ధిమంతు నెన్నఁగ వలయున్.

106

ఆ. శతసహస్రసంఖ్యజనులలో నొక్కఁకూ

రుండుఁ బండితేంద్రుఁ డుండు లరిది

వక్త యైనవాఁడు నర్లింప వేవేలఁ

గలుగు లరిది దాత గలఁడో లేఁడో.

107

క. అనునట్టిరీతిని

ఘనవాఙ్మాలతయు సకలకార్యధురీణ

త్వనిరూఢియుఁ గలమంత్రులు

జననాథునికరుణ గలుగజగతిం గలకా.

108

క. అని యయ్యమరుసు మొదలుగ

జననాథునితోడ నాప్తసరసోక్తితతుల్

దనరఁగ బలుకుచు నుండఁగ

ననుపమగతి గూఢచారుఁ డానమయమునన్.

109

ఉ. వచ్చి విజాపురిం గలుగువార్తలు దెల్పఁ దొణంగె భూవిభుం

డచ్చటిమందియున్ మిగుల నద్భుతమంది వినంగ నెంతయున్

హెచ్చరికయ్య న్వామి ధరణీశ పరాకు పరా కటంచు భా
స్వచ్చతుహో క్షిప్తే భవవిశాలసుధీయుతుఁ డై చెలంగుచున్.

పంచచాపరము.

నిజాముశాహువారలున్ మనీష శేషతుల్యు లా
వజ్రస్థు గల్లుగోలకొండ వారిభూరిమంత్రులున్
గజాధినాథుపేరి చాలఁ గాగిడమ్ము లంపుచున్
విజాపురమ్ములోనఁ గూడి వేడుకల్ దలిచ్చుచున్. 111

క. ఒడ్డు న్వెంకోజ యనఁ
దడ్డయుఁ బెద్ద యనఁ దగినదాదోజ యనఁ
నిద్రలుమంత్రులు నొండొరు
లోడ్డికమై రాత్రి పగలు నూహల్ మిగులన్. 112

ఉ. వీరిస్మరింపారాయమణి వేడుకతోడుతఁ గృష్ణరాయలం
గోరికమీఱ రాజ్యమనకుం దొరఁ జేసిననాటనుండియున్
వీరుఁ డతండు శాత్రువులవెంటఁ బడంగిడలంచుతుంతయున్
గౌరవ మొప్పసచ్చటిముఖాములువ్రాయఁబొడంగిరెండుయున్.

క. సింహాసనముల సరపతి
సింహావలి కధకమహిమఁ జెన్నొందె సుమీ
సంహృతదుశ్శీలుం డగు
సంహోహరుఁ డైన వేంకటాక్రీశుకృష్ణ. 114

తే. అనుచు నొకకొండ యెక్కువ యనఁగ నేమి
యనియును సమంబె యనుచు సన్యోస్యకలహ.
మంది క్రమ్మఱఁ దెలివంది యధికుఁ డెందు
సరపతి యటంచుఁ బలికిన నయ మెసంగి.

ఉ. ఎక్కడ జూచిన స్ఫురమునీశ్వరిమందిరశైల్యపంక్తు లే
దిక్కునఁ గన్గొనక ధరణి దేవనివాసమహాగ్రహారముల్
మిక్కుట మానదు ల్గులుగుమేదిని బోచునరాధినాయకుం
డెక్కడ యీతురుష్కవిభు లెక్కడ రాయలతోడసాటియే.

తే. సరులలోన నరాధిపస్ఫురిం మెనయు
నతఁడు నేనని భగవంతుఁ డనినవాక్య
మెఱుంగె తదంశజుండు శ్రీకృష్ణరాయ
లెంచి చూచిన సామాన్యపురుష మహిని. 117

ఉ. కాదన నేల కాయలుగుకావ్యముతానె శదా యిదెంతయున్
మోదమెప్పుఁగా నిపుడు ముందుగఁదెల్పుట మేలటంచున
య్యేదులవాహుతో డెలుపనెంతయు సద్భుతమందివారితో
వాదములాడుచుంగినిసివాఁడనియెడదుఃఖంక్రియాంభటిన్.

శా. ఆసింహాసన మేలునట్టిన్మృపు లాహా తొల్లి శౌర్యంబుతో
నీసీమ ద్విలంఘనార్చిరె మఱేమీ కృష్ణరాయండు నే
డానక నచ్చిన వచ్చుఁగాని భయమే యన్మన్ని రాఘటఘో
రీసంఘంబులముంగల న్నిలువఁగా శిల్పీశుఁడుకొ శక్తుఁడే.

తే. అనుచుఁ బ్రజ మెచ్చఁగాఁగి బాహ్యమునఁ బలికి
యంతరంగింబులోఁ జాల నభుకుఁ జెంది
బెగ్గిడిలుచు జాబు లంపించె గోల
కొండికు నిజముశాహునకు నృహీశ. 120

శా. ఆమూఁడిండ్లదుసీలు నేక మగుసాహార్దంబుతోఁ దావకీ
నామేయస్థిరకార్యనిర్వహణశౌర్యారూఢి విన్నంత నే
సీమక దుర్గములందుఁ గోటలను విస్తీర్ణసితిన్ ధాన్యపుణ్
సామగ్రు ల్సమకూర్ప నెంచిరి సితాంతస్వాంతచాంచల్యులై.

ఉ. సాలవిశాలసాలఘనజాలములం దగు కొత్తశంబులం
జాలగఁ జాలుగా జబురుజంగి పిరంగులు నాదిగా దిగా
భీలగతి స్థుటింపుచును భీకరు లైనవజ్జిల్ల నిల్పుచున్
హాళిమెయిం జరించెద రయారె భవజ్జయధాటి కళ్ళుచున్.

తే. ఎఱుక గలవారితరబడి నేఁగునపుడు
కరముల సిఖాలుజేసి ముష్కరతురుష్కు
లవలఁ బొమ్మని కొత్తాల్ కప్పగింతు
రచ్చటికీఁ జేరఁ బరులకు నలవి గాదు. 123

తే. మద్యపానులు ఘనస్తమానసులును
విప్రజనదేవతాస్థలవిముఖు లగుటఁ
దావకీననితాంతయుద్ధమున కెదిరి
పోరఁగా లేరు తురకలు భూవరేణ్య. 124

క. అని విన్నవించునమయం
బున గజపతిసీమఁ జూడఁ బోయినచారుల్
జనుదెంచి ప్రణతు లై యి
ట్లని తెల్పఁ దొడగి రచటివృత్తాంతంబున్. 125

చ. జయజయ కృష్ణరాయస్వపచంద్ర పురందరభోగసాంద్ర మీ
దయను గళింగ చేశవసుధాపతివర్తన మెంతయున్ మహా
రయమునఁ గాంచి వచ్చితిమి రాజవరేణ్యుఁ డతండు నంతత
ప్రియకరుఁ డాశ్రితావసగరిష్టగుణభరణుండు చూడఁగన్.

సీ. కుండబృందనవారవిందముల్ జెన్నొంది
యంద మాపొండళ్ళుచందువాలు
పచ్చడాల్ హెచ్చు రాగచ్చు రాణించుడాల్
ముచ్చట ల్మించ మేల్మచ్చగములు

కల్పరా చెల్వ రా విల్వ రాణించుక్రొం
జల్వ రాజలుగొప్పచప్పరములు
నిందిరామందిరానందరాజన్మహా
మందిరాదికగృహళిందములును

తే. నెందుఁ గనుగొన్నఁ గన్నులవిం దొనర్చు
నొర గోదావరీవారిపూరవర్ధి
తామితారామసర్వసన్యాభిరామ
సవ్యగుణధామ యాజగన్నాథసీమ.

127

తే. లలజగన్నాథునిప్రసాద మఖిలజనులు
సృష్టిదోషంబు లేక భుజింపవలయు
సమృహోవైభవంబు బ్రహ్మాదులకును
సన్నతింపఁగ శిశ్యమే జనవరేణ్య.

128

ఉ. ధీయుతుఁ డాముకుందగజదేవు నిరంతర మెంతయుఁ జగ
న్నా యకులస్థజంపుచుజనంబులఁబ్రోచుచునుండియొక్కనాఁ
డాయతసాధమంటపమునందు నిజాశ్రితు లెల్లఁ గొల్వఁగా
శ్రీ యలరంగ సింహమణి చిహ్నతపీఠమున స్వసింహగన్.

ఉ. లల్లనిజాముశాహునచివాగ్రణి యిట్లనె నానృపాలులోఁ
జెల్లుగఁ గృష్ణరాయనృపశేఖరుఁ డన్యనృపాలచిత్తముల్
ఝల్లన గోలకొండయు విజాపురమున్ బెదరఁ జనావళుల్
ఘొల్లన దాడివచ్చుపలుకుల్ బలుకంగ దొణంగిరయ్యెడన్.

క. లలవిజయనగరిలోనం

గలవీరలమంత్రవరులు కాగిదములలో
పల వ్రాసి యంప దొణగిరి

తిలకింపఁగ నబ్రహ్మాగతిం బ్రభుచంద్రా.

131

క. ఆకన్డాటకభూవరుఁ

డాకృష్ణకు నవల వచ్చినంతనె తురకల్

ప్రాకటహయధాటీగతి

భీకరముగ నెదిరెడకు గభీరస్ఫురణన్.

132

తే. ఆముదాపురపర్యంత మైన నిపుడు

మించి రాగిల్లునతఁడు సమంచితగతి

మీరు మీదుగ్గనీమల మేర మీఱ

రస్తుసామగ్రి లుంచిన శిస్తుగాదె.

133

తే. అనిన గజపతి యొక్కంత నాత్మ నెంచి

యలజగన్నా యకులె మాకుఁ గలఁ డటంచు

శత్రుభీకరమూర్తు లొక్షత్రపాశ్ర

వరులతో మంతిన మొనర్చి వరునతోడ.

134

క. సరగునఁ దమదుర్గ్ధల

వరభూములయందు సకలవస్తుప్రతతుల్

పరిపూర్ణసితి దనరం

గరితురగభటాళు లుంచె గాఢస్ఫురణన్.

135

తా. భూనాథోక్తమ యొక్కవంత గల దాభూభర్త గోదావరీ

న్నానార్థం బరుదెంచువేళుఁ గని కొండం గల్లుపాశ్చాత్యవీ

రాసీకంబులు జుట్టుముట్టుటయు శౌర్యస్ఫూర్తి శోభిల్లి వే

గానన్ నల్గురుక్షత్రయుల్ గణగి వీకంబుల్చి రమ్యూకలన్.

మ. అదియుం గాక మహావిచిత్రములు దేవాయొక్కపాత్రుండుబె

ట్టిదమాఖడ్గహతిఁ మహీగుహముఖండించె మహాధృత్యసం

పద ఘోటించుమికించెనొక్కఁడుఘనాంభస్సేతుమధ్యోర్వియా

నడయుండెంతయుమెచ్చివారికొసఁగెన్నదూభవణవాతముల్.

తే. అలపదార్థురరాజులే యిలను వేడ్క
నిట్టిక్షుత్తియైవాత్రులై పుట్టికొక్క
కాదనిన నింతదోస్సారగరిమ గలదె
కృష్ణరాయశీతీంద్ర సత్కర్తృసాంద్ర. 138

ఆ. విన్నకన్న కొన్నివిత లెంతయు మీకుఁ
దెలుస నలయుఁ గానఁ దేటపడఁగ
విన్నవించినార మిన్ని యాకర్ణించి
కొంచె మనక చిత్తగించవలయు. 139

వ. అని యివ్వెఁబంబునఁ దెలుపుచారుల వాక్యంబు విని యద్భు
తంబున నమ్మహీరమణుండు బహుమానం బొనరించి వార
లం బంచి యప్పాట మొదలగుమంత్రులఁ గాంచి సమంచిత
ప్రకారంబున నిట్లనె. 140

ఉ. దిక్కులఁ గిల్లువార్తలబ తేటపడ నివ్వినట్ల యయ్యెఁగా
నిక్కడ సేయఁగిల్లుపనులెయ్యవితెల్పుఁ డటన్న నెంతయున్
మక్కువతోడ నిట్లనిరి మంత్రిశిఖామణు లానృపాలుతో
వాక్కులకంటె కంటకరినట్లకన్లులితోన్ నై ఖరిన్. 141

తే. వీరనరసింహరాయకుమారి నీదు
పేరు విన్నంత గజరాజు బెగ్గడిలఁదె
యిల జగన్నాథభక్తుడై వెలయునతని
నెలమి దయసేయఁ దగు నీకుఁ గృష్ణరాయ. 142

క. దేవబ్రాహ్మణభక్తి
ప్రావీణ్యము గనినయతనిబంధుత్వమునన్
భావింపుము సత్కీర్తుల
నీవిగ నెదిరింపుమయ్య ఢిల్లీశ్వరుతోన్. 143

ఉ. నావుడుఁగృష్ణరాయనరనాథుఁడుమంత్రులమాటకెంతయున్
భావమునం జెలంగి నిజబంధుతతిం బిలిపించి మేటిసం
భావనఁ జేయుచున్ ఘనతఁ బఠిని విందొనరించి సర్వసే
నావళితోడఁ గొల్చినధరాధిపవర్షుల గారవింపుచున్. 144

చ. మెఱుఁగుక డెంబులుండ భుక్తుమించినకంతసరుల్ దురాయులున్
సరిపెణలుం గరంబులును నాల్గునగల్ చరణాంగదంబులుం
దురగములాదిగాఁగ దయతో బిరుదుల్ వెలయంగనిచ్చె నం
దటికి నృపాలశేఖరుఁ డుదారముదారచితో క్షిప్తై ఖిర్క్.

మ. పురసంరక్షణదత్తు లౌజనులకున్ బుద్ధిస్థితుల్ దెల్పి భూ
సురసందర్శితదివ్యలగ్నమహిమల్ బొల్పొంద నందంబుతో
స్థిరశౌర్యోన్నతిజృంభమాణగరిమన్ దిగ్జైత్రయాత్రామతిన్
వెరవొప్పుం బురిచెంతల న్వలిగుడా ర్వేయంగఁ బంచెస్వెనన్.

ఉ. పంచి సమంచితస్థితి సభాసదుల నిర్విలసత్కృప నిర్విలో
కించి ధరామరేంద్రులకుఁ గీర్తి చెలంగ సమస్తవస్తువుల్
మించినవేడ్క దానము లమేయగతిన్ ఘటియించి విస్ఫుర
త్కాంచనభూషణావళితతద్యుతిరంజితదివ్యమూర్తియై. 147

చ. వరమతి సద్గుణప్రకటవైభవనిర్జితశారదాంబ యా
తిరుమల దేవి కప్పురపుదీపెనవీడె మొసంగి పంపఁగా
నరవరమాళి దివ్యశకునమ్ములు గన్నడ భద్రదంతిపై
సరగుననెక్కిఁచత్రమును చామరముల్రొజయంగ నెంతయున్.

సీ. అనవద్యచిత్రవాద్యస్వనంబులతోడ

భేరీవిరావము లోర్పరుకలఁగ

గంధేభః కారఘనతరధ్వనితోడఁ
 దురగహేషారవస్ఫురణ మెనయ
 వరభూసురాశీరవప్రభావముతోడ
 వందిమాగధశబ్దబృంద మొనర
 నకలాభరణపంక్తిచకచకద్యుతితోడ
 సురుచిరాయుధదీప్తి సౌభగ మూఱ

తే. నరసమన్నీలు దుముదార్లు చతురవితత
 సకలసేనాసమేతులై నందడింప
 రమణఁ జెలువొందు రాజనూర్గమున వచ్చె
 రమ్యగుణపాళి శ్రీకృష్ణరాయమౌళి. 149

తే. అతనిమహిమకుఁ జాల నద్భుతము నొంది
 విరులవాసలు గురియించువేల్పు లనఁగ
 విమలసౌధాగ్రములనుండి వేడు కలర
 సేసజ్జిరి పురిలోనిచెలువ లపుడు. 150

న. తదనంతరకథావృత్తాంతం బెట్టిదనిన. 151

క. దివిజేంద్రతనయవారణా
 రవిసుతసంరక్షణాతిరాజత్కరుణా
 ప్రవిమలవాల్మీకివచః
 కవనస్తుతిభరణ కీర్తికలితస్ఫురణా. 152

ఉ. రావణకుంభకర్ణరణరంగమహంగణలీఢగాఢబా
 గావళిదీప్తిరాజతదిశాంతరశాంతిరసైకవిస్ఫుర
 ద్భావనమాధిగమ్య నిజభావనిరంతరసంశ్రితావళి
 శ్రీవిభవప్రదానచణసిద్ధభుజోత్థ మహీధురంధరా. 153

భుజంగప్రయాశము.

విరాజత్పదార్వీటివేగక్షమాధీ
 శ్వరస్తుత్య సన్నీతనైరిప్రభావా
 ఖరాశీ కుభృత్కస్యకావర్త్యనామా
 శరశ్చంద్రికావాసనన్మందహాసా.

154

గద్యము. ఇది శ్రీమదోరుగంటి కాశీపతిసద్గురురాజయోగీంద్ర
 చరణారవింద మనోవిహార నిరంతరానందకర రాజయోగ
 సామ్రాజ్యలక్ష్మీధురంధరి స్వస్వరూపానుభవసంపన్నజ్ఞానప్ర
 సూనాంబికా కాళిహస్తీశ్వరకరుణాకటాక్షవీక్షణప్రసాదా
 సాదితకవితాచమత్కార ధూర్జటిపాత్ర కాళీయామాత్య
 లక్ష్మ్యంబికాదత్త పోలసమంత్రిగుర్వీమాంబికా కుమార
 ధూర్జటిప్రణీతం బైన శ్రీకృష్ణరాయవిజయం బనుమహా
 ప్రబంధంబునందు ద్వితీయాశ్వాసము.

శ్రీ రస్తు.

కృష్ణ రాయ విజయము.

శృంగాయాశ్వాసము.

చిన వేంకటరాయ ధ

రాచక్రేశ్వర మనోజ్ఞరాజద్భుంగా

యాచతురాననవినుత

ప్రాచుర్యగుణాలవాల రామ కృపాఘ్య.

1

వ. అనభరింపుము.

2.

క. ఇటువలెఁ బురంబు వెలువడి

పటగృహమున నిలిచి ఘనశుభప్రద వేశం

జటులచతురంగసేనా

ర్భటు లెనఁగ న్నడిచె దిశలఁ బ్రతిరవ మడరణ్.

3.

మ. చని ప్రాగ్ధీణపశ్చిమోత్తరవిదిష్ఠాలంబునన్ వైరివీ

రనృపాలావనిఁ జట్టుముట్టకొని యారాజ్యంబునం గల్గుగో

ధనము ల్బుండఱిమూఁగ లాగినను మాద్యల్లలతో సర్వసై

న్యనిరూఢిం దడదీశు లెంతయును జన్యప్రాధీమం గ్రమ్మినన్.

సీ. రఱితది క్కటనటత్పెటపెటార్భటులతో

ఘోర మైనతుపాకిగుండ్రచేత

దవ్వుదవ్వున హెచ్చి రివ్వురివ్వున వచ్చి

ప్రసరించు రాచూరి బౌణములను

పెల్లుగా వెను జిత్తజల్లుగా వెదజల్లు
 పెంపరుల్ బెంపారునంపగముల
 ధాటీగతి నటింప మాటికి సూటిగా
 నాటుకొబ్బలెంపుటీటిగముల

తే. నటిమి తటిమిన భయమున విటిగి జరగి

నిజబలంబులధాకకు నిల్వలేక
 శరణు జొచ్చినవారల గరుణ జూచి
 యచటిదుర్గస్థలంబుల నాక్రమించి.

5

వ. అనంతరం బొక్కహారుమత్తున నుమ్మత్తురు శివసముద్ర
 స్థలంబుల నెనంగు గంగరాజునొడయల నోడించి తడీయ
 స్థలంబున నాణెంబులు, బలియించి శ్రీరంగపట్టణంబు నిరీ
 ట్టించి యక్కడినుండి గ్రక్కున నెక్కటిమూకల వెక్కనవు
 బరాక్రమక్రీడల దిక్కులు గ్రక్కునల సంకులసంరంభసైన్య
 నాయకుం డగు సంకులనాయకునిం గటాక్షించి చంచత్ప
 తావంబు మెఱయ రయంబున విజాపురంబు గడిదుర్గంబుల
 చాయం జనుదెంచునమయంబున.

6

ఉ. శ్రీల వెలుంగునాన్మపతిశేఖరుదాడికి నిల్వ కెంతయున్
 జాలిని బొంది యచ్చటిరసాతలనాయకు లాశ్చల్య మహాం
 దోళనమంది కోటలును దుర్గములుం గయి కొమ్మటంచు ను
 ద్వేలభయంబున స్వరణు వేడుచు కానుకలిచ్చి మ్రొక్కినన్.

క. శరణాగతరక్షణఘన

బిరుదాంకుఁ డతండు వారిఁ బ్రేమం గనుచుం
 గరుణించి తత్పురంబుల
 నెఱయం దనబలము లుంచి నిండినవేడ్కన్.

8

వ. ఇవ్వీధంబునఁ బ్రతిదినప్రవర్ధమాన శౌర్యధైర్యధురీణుం డగు
నమ్రహీమండలాఖండలుండు తొంటి రఘుమహారాజుచం
దంబున నిఖిలరాజులు తనకు హస్తగతంబులు సేయు నాద
వని ముదుగల్లు రాచూరు మొదలైన మహాస్థలంబుల నిజ
బలంబులుంచి మించి గోలకొండపురంబుపై నుద్దండవేదండ
కాండభటప్రకాండంబులతో నురువడించు నవనరంబున. 9

ఉ. ఆగజవాజిబృందముల కాభటకోటుల కాన్మపాలుబా
హాగురుశౌర్యధైర్యముల కాత్మగలంగుచు విన్నమాత్ర నా
హా గణుతింపశక్యమె యహర్నిశము భయమందియుండి ర
య్యాగరనాముదాసగరియందు విజాపురి గోలకొండలోక.

తే. లక్షగుఱంబుతోడను లక్షణంబు
మెఱయ బీరాన మూడిండ్లతురకదొరలు
కృష్ణవేణికి నీవలఁ గృష్ణరాయ
నృపున కెదురుగ జనుడెంచి నిలిచి రపుడు. 11

చ. నిలిచినవార్త వేగరులు నిక్కముగాఁ దనమ్రోలఁ దెల్పినక
జెలఁగి భలీ తురుష్కతతిచెంతకుఁ జేరినయంత వచ్చెనే
కలఁగి తొలంగి పోయెదరుగాక మదీయబలంబు ముంగలక
నిలువఁగనేర్తురే యనుచు నిశ్చలధైర్యమునన్ వెలుంగుచుక.

తే. అపుడు కొలువయి కొలిచినయమరనాయ
కులను మన్నీల నందఱు బిలువ నంపి
సకలబహుమానము లొనర్చి జనవరేణ్యుఁ
డల్ల తురకలవృత్తాంతమెల్లఁ దెలుప. 12

మ. విని యాభూవరకోటిలోన ఘనదోర్వీర్యప్రభావుండు బం
ధున్మసాలప్రబలుండుయుద్ధములయందున్ సామికార్యంబునం

దున యజ్ఞుండగు పెమ్మసానికులచంద్రుండైన యారాయలిం
గన్మపాలాగ్రణి బల్కె నంగరకలాకౌతూహ లాయత్తుడై.

చ. తురక లనంగ నెంత పటుదోర్బలలీల వధింతు వారలన్
గుఱుతుపడం గుదాన్లుదెగఁగో సెదఁజౌ. జలలో మెలంగెదన్
నరపతిచంద్ర యెంతయుఘనంబుగ దేవరవారిసామ్ము ది
న్నఋణము దీర్చుకోఁగలిగె నన్ గృహజూడు మటంచుఁ
బల్కినన్.

15

తే. అవుడు సభలోనఁ గలిగిన యఖిలరాజ
సుతులు మన్నీలు మిగుల సద్భుతముగాఁగ
ఘనతరస్థైర్యశౌర్యము ల్గనపడంగఁ
బల్కి రెంతయు సంతోషధరితు లగుచు.

16

క. ఆన్మహమణిపర్యంతము
రాసిత్తుమె శౌర్యమహిమ రంజిల నిదిగో
పూని విరోధుల గెల్తు మ
నూనపరాక్రమధురీణ యుక్తీరమణా.

17

సీ. గుదులుగుదుర్ గాఁగ గ్రుచ్చియెత్తుదుముగా
పెల్లుగా వాలారుబల్లెములను
చేబల్కిచే గ్రమ్మి చిన్నివైతుము గదా
నోట దంటుకొనంగ నీటిమొనల
తెంపుతో గుంపులై తెగ నేయుదుము గదా
తఱుచైన శరపరంపరలచేత
జముదాడి యని తోచ జముదాడి పోటులం
గూలద్రోతుము గదా ఘోరలీల

తే. కరుల హరుల ధరాస్థలి దొరల దొరల
ముష్కర తురుష్కహరుల ధానుష్కవరుల
చెఱకుతుంటలరీతిని నఱకఁ గల్గె
కరముల కరమ్ము గల్గుఖడ్గముల గముల. 18

క. అని కొలిచిన వారందఱు
ననుపమశౌర్యములు మెఱయ నాడినమాటల్
విని యాభూమిరమణుఁడు
ఘనతరకౌతూహలంబు గడలుకొనంగఁ. 19

తే. మీర లందఱు నటునంటిశూరవద్యు
లార కావున మాకు విచార మేమి
కార్య మొనరించి జయలక్ష్మిఁ గాంచుఁ డనుచు
వీడెము లొసంగె వేత్పేట వేడ్కమీఱ. 20

తే. అటుల సమ్మానములు గాంచి యఖిలనృపులు
రణసముత్సాహములు మది రంజలంగ
విభవ మలరంగ నవ్వేళ విశదలీల
శిబిరములు జేరి సుఖనిద్రఁ జెంది రంత. 21

క. ఆవృత్తాంతము చారుల
చే విశదము గాఁగ విని వజీరులు ముగురున్
భావంబుల నాలోచన
గావింపుచు భయము జెంది కళవళపడుచున్. 22

చ. కొలఁది యెఱుంగ కిట్లు మనగుట్టువుఁ బాఁజులతోన కృష్ణకీ
వల నిటఁ జొచ్చి రాఁదగదు వచ్చితి మెక్కడ బోవవచ్చు కే
వలనృపచూత్రుఁడే తలఁప వారిజనాభునియంశజుం డతం
డలిగిన నెంతవారలకునైన రణం బొనరింప శక్యమే. 23

తే. లక్షలకొలంది భటజను లక్షయప్ర
తాపధారేయు లాన్యహోత్తమునిఁ గొల్చి
యేకమనమున నున్నవా రెంచి చూడ
లక్షగుఱ్ఱంబు గాదె బలంబు మనకు. 24

తే. ఏనుగులు వేయి బొందిలీ లెంచి చూడ
లక్షపెండారు లొకలక్షలక్షతురక
లిచటిబల మాన్యపాలున కెంచ భటులు
నాఱులక్షలు హరు లర్వదాఱువేలు. 25

తే. వఱుకరు లొకరెండువే లరసి చూడ
రాజులును వెలమలుం గమ్మప్రజలు ఘనులు
గలుగురాయలతోఁ బోరి గెలువ మనకు
వశమె యైన ఖుదా యున్నవాఁ డటంచు. 26

క. తమతమహెచ్చరికలతోఁ
గమకంబున నుండి రంత ఘనతరశౌర్య
క్రమమన నుభయబలమ్ములు
నమరమునకు మొనసె నపుడు జనములు బొగడన్. 27

సీ. నడయాడుకొండలవడువున లేదండ
తండంబు లొండొండ మెండుకొనఁగఁ
గడలితరంగల బెడగారుచందానఁ

గాండప్రకాండముల్ కడు నటించ
వెదురుగుంపులె వెల్లివిరిసిన ప్లేతెంచె
ననఁగ బల్లెము లీఁపె లలిశయించ
సంచ లంబరమున మించిన ట్లంచిత
చ్చత్రచామర సితచ్ఛాయ లలర

తే. ఘంటికాకింకిణీఘణంఘణవిరావ

భూరిభేరీరవంబులు బోరుకలగ

రాయబలములు నడిచె గుఱ్ఱపుదొరల

పౌజుపై దేవగణములు ప్రస్తుతింప.

28

వ. ఇట్లు దాక్కొని యెండ్లొరుల మార్కొని తమతమ దొరల
నామాంకనంబు లగుబిరుదులు బేర్కొని తొలుదొల్త
యలబలంబు లెసంగ యలగోలుబలంబులు తుపాకులపెళపెళ
లు పెట్లుగ్రోవులపెటపెటలు జబురుజంగుల ఫిరంగుల ఢిమ
ఢిమలు ధమామీల ధమధమలు బాణాపుఁజివ్వల జిఱజిఱ
లు బాణంబుల బిఱబిఱలు మనంబుల బుట్టు చిఱచిఱలు
శింజినీటంకారంబులు పరస్పరహంకారంబులు నన్యోన్య
పురస్కరణంబులు నితరేతరత్తిరస్కరణంబులు వివిధరోషణం
బులు నెఱయ ఖడ్గాఖడ్గి దండదండి బాహాబాహిం దాఁ
కుచుం బెనంగుచుం బాయుచుఁ గ్రమ్ముచు డాయుచు నడ
చుచుం గ్రుమ్ముచుఁ జిమ్ముచు నెట్టుచుం దచ్చనలమెచ్చు
చు హెచ్చుచుం జొచ్చుచు నీఁటెలం గ్రుచ్చుచు బల్లెంబు
లఁ గ్రుమ్ముచు కేడంబులం బమ్ముచు శిలలఱువ్వుచు గెరలి
నవ్వుచు తేడల నడపుచు నేజాలం గెడపుచు లకోరీలం
దునుముచుఁ గొండ్లొకనేపు రెండుబలంబులుం గన్నులపం
డువుగ చండశౌర్యంబులు వెలయ భండనం బొనర్చునెడం
దడబడక కడువడిం గినుక వొడమి యొక్కమొగి రక్కసు
లనందగిన వెక్కనపుమొక్కలపుతుయఘ్నులు ధానుమ్మకొ
శలం బడరం జనుడెంచురయంబు గన్గొని సంరంభంబునం

బెమ్మసానిరామలింగనృపాలుండు కృష్ణరాయకుమాకాంతున
కిట్లనియె. 29

పంచచామరము.

పరాకు రాకు రాకు మంచుఁ బారసీకభూపతుల్
చిరాకు మీఱ దట్ట మైనసింగణీలకోరులన్
జిరాగుతాల వేసి డాసి చిల్లుపొల్లుజేయుచున్
నిరాకరించి మించి వచ్చునేర్పఁ జూచితే నృపా. 30

ఉ. పంతుముతో హుటాహుటినిఁ బొజులలోపలఁ జొచ్చి సైన్యమిం
తింతలు గాఁగ ఖడ్గహతిఁ దెంచెద దేరిజత్రాళ్ళు మీర లీ
చెంతనె యుండి కన్గొనుఁడు శీఘ్రముగాఁ బరవీనరాజులన్
దుంతవయాళికానిపురిఁ ద్రొక్కెదఁ జండపరాక్రమోన్నతిన్.

క. మీ రాసమయంబున జయ

భేరీరావములు చెలఁగఁ బృథుతర సైన్య
శ్రీ రాజుల దతిమిసచోఁ
జేరఁ తమసీమలకును జెల్లాచెదరై. 31

మ. అనుచుంబల్లెము కేలఁబూనుకొనిశౌర్యాభూషణతాకమృనా
ర్యైనువెంటం బదివేలు బల్లెములతో విఖ్యాతశౌర్యోన్నతిం
జనుదేర్చి ఘనసింహరావ మలరక్షదైన్యముంజొచ్చిహె
చ్చిసఘైర్యంబునఁ బారసీకతతులం జెండాడె నుద్దండుఁ డై.

మ. మొనకు న్వచ్చినవిచ్చుకత్తులసివేము స్తీదుమేల్ రాతులన్
దునుమాడంగనుగల్గిపార్శ్వములయందుంగ్రమ్మనశ్వములన్
దనబల్లెమ్మనఁగ్రమ్మకమ్మలుచు వెన్కన్ దారిసిల్ జోదులన్
గని దూరంబుదొలంగఁ జేయుఁబటుదొంగర్వంబఖర్వంబుగన్.

క. ఆదండధరుఁ డబంచున్

గోదండధరు ల్గలంగఁ గుటిలారిమహా

వేదండతతులఁ గూల్చెన్

వేదండ నిజాప్తనృపులు వేడుకఁ జెందన్.

35

క. ఘనశరతతులం డనసా

ధనగతుల నివ్వసరి రిపులు తల్లడిలఁగ హ

త్తిసరయమునఁ దఱుముచుఁ గ

త్తి నతఁడు దేరిజపుత్రాభ్యు దెగఁగోసి వెనన్.

36

వ. అట్టహాసంబు జేయునతనిబెట్టిదంపుదిట్టతనంబు నమజిట్టా

డుచు గుట్టుచెడి యట్టట్టు మెదలం గూడక తట్టింబడినపులుఁ

గులగతి గొట్టుమిట్టాడి పట్టపుదొరలు దెరలుం జూచుసమ

యంబున రయంబున నవ్విధంబు గనుంగొని కృష్ణరాయ

ధరానాయక హరిసాయకుండు చండశౌర్యంబున నుద్దండ

వేదండ సమాయాధుం డగుచు నుభయచామరచ్ఛత్రమరకత

కేతనప్రభలు వెలయ నఱువ దేనువేలగుఱ్ఱంబులు నాఱులక్ష

ల పదాతివర్గంబు నిన్నూఱుఘటంబు నేనుంగులుం గొలున

నొక్కనిబ్బరంబున సింహనాదంబులు రోదోంతరంబులు

నిండం దఱుముచు, జయభేరికాతాడనంబు గావించ ని

యోగించిన.

37

మ. జలధుల్లుర్ణిలె దిక్కులు లైద రైజాంచల్యంబు నొందె ధరా

స్థలి ధాత్రీధరసంఘము ల్దలె పాతాళంబు న్వర్లోకమున్

గలఁగె శత్రుభయంకరప్రకటదోర్గర్వస్ఫురత్కృష్ణరా

యలనడ్చేరిధణంధణన్ననము లాశాంతంబులం బర్వగన్.

తే. అటుల జయభేరికారవం బతిశయించ

జెలఁగి చనుదెంచునతనికోల్లలకు గాఁగఁ

జెదరి బెదరి కలంగి క్క జెదరి తొలఁగి

గచ్చువిచ్చయ్యెఁ బారశీకవ్రజంబు.

39

వ. అయ్యవసరంబున.

40

ఉ. వాహినిఁ గూర్చి నీవు శరపాళి విరోధుల ముంచి తౌ నృపా
వాహినులందు నెన్నఁదగువాహినిగానె భవత్సహాయ నై
యీహరులక్ష రాత్రి నలయించెదఁ జూడుమటంచు నెంచెనో
నాహరిసీలసీలసలిలావృతిఁ గృష్ణయు నిండె నెంతయున్. 41

క. కొందలము మిగుల మదిలో

నాందోశన మంది తురక లకట భోదా నే

మందము సీమలకుం జను

టండము గా కీచట నిల్వనగునే మసకన్.

42

ఆ. ఎందుఁ జనఁగ రానియిక్కట్టు ప్రాపించె

గృష్ణ రాఁ దొడంగెఁ గృష్ణరాయ

లివలఁ దఱుమఁ జొచ్చె నెంతయు వెఱపించఁ

బోయి వెఱచుకొన్నచాయ యయ్యె.

43

ఆ. పదరి కృష్ణ దాఁటి పదపద మని వచ్చి

యొక్క మన్నెవాని కోర్వలేక

తీరిగిసట్టు లయ్యెఁ దెలియంగ రాయల

యెదుటఁ బడినరిపులు బ్రదుకఁ గలరె.

44

తే. వెనుకముం దైనయంతనే వెనుకముందు

దోచకున్నది నది దాటి తొలఁగు టరిది

యనుచు మంత్రులు దాము నన్యోన్యచింత
నాత్మలోఁ గుంది కడ లేనియాత్మఁ జెంది.

45

సీ. తురకవేషము మాని తోర మా కర్ణాట
కపువేషములు వేసి కదలు వారు
దండిదరికివచ్చె జెండె నీతఁడు మించి
పొండి యనుచుఁ బాటిపోవువారు
వేగుజూచెద మంచు వెగవెగఁ జనుదెంచి
దూర మేగుచుఁ బొదల్ దూఱువారు
వెనువెంటఁ దగిలెను వీడె వీడె యటంచు
గొబ్బునఁ బఱచుచుఁ గూలువారు

తే. సారెసారెకుఁ గర్తాలు దూఱువారు
నై కలంగి యథాయథ లగుచుఁ జనిరి
మదహయగజంబు లటుబెట్టి మొదటిదొరలు
ఒక్కవిధమున నది దాఁటి యుటికి రపుడు.

46

తే. అటుల జయలక్ష్మిఁ గైకొని హరులకరులఁ
బరులధనపంక్తులను దనవశము జేసి
వెలయు శ్రీకృష్ణరాయల విభవగరిమఁ
గాంచి కన్నుల పండువుగాఁగ నపుడు.

47

తే. సరససాహిత్యరచన విస్ఫురణ మెనయ
సారమధురోక్తి మాదయగారిమ్లు
నార్యుఁ డలయల్ల సానిపెద్దార్యవరుఁడు
ముక్కుతిమ్మన మొదలైనముఖ్యకవులు.

48

క. వినుతించి రపుడు వారికిఁ

గనకాంబరభూషణములు ఘనత నొసఁగి యా

జనవరుఁ డప్పాజిఁ గనుం

గొని యిట్లని పలికె నపుడు కుతుకం బలరన్ . 49

చ. విరిగినవైరులం దఱిమి వేగమె వారలసీమ లెల్ల ను
స్థిరమతి నాక్రమింపవలదే యను డానెఱమంత్రి బల్కె భూ
మ యిది వేళ గాదు పొరవం జననిచ్చి కెలంకులందు న
త్వరు లగు శాత్రువుల్ గదియవై పుదొరంగఁడె యెంతవారికిన్ .

తే. భూమిపాలక గజపతి సీమలోన

గలుగువారలు మించి మార్గములయందు

నెందు ముట్టడి గావించ నెంచ మనకు

రస్తుసామగ్రి జేరుట చుస్తరంబు.

51

క. తూరుపునం గలగజపతి

వారిదళము నెల్లఁ దెచ్చి వరుసన్ జయల

క్ష్మీరమణిఁ జెందు మనపుడు

భేరీభాంకార మడరఁ బృథనాయుతుఁ డై.

52

తే. తనప్రతాపప్రకాశంబు దనర బంధు

జనమనఃపద్మనికరరంజన మెలర్చ

సహితకువలయవరగర్వ మణిగ నుడయ

గిరికి వేవేగ నయ్యినుం డరుగుదెంచె.

53

క. వచ్చి చతురంగబలములు

విచ్చలవిడి నాల్గుదిశల వెలయఁగ నిలిచెన్

మె చ్చలరంగ దనమహిమ వి

యచ్చరు లచ్చెరువుతోడ నభినుతినేయన్ .

54

సీ. ఏచాయఁ గనుఁగొన్న హేరాళ మై తోచు

గంధాంధసింహళగజచయంబు

నేవంక నీక్షించ హేషారవోదీర్ణ
 గాంధారకాంభోజకాండవితతి
 యేదారిఁ జూచిన నాదారిన తుపాకి
 బలువై న జబురుజంగులు ఫిరంగు
 లేదండ గణుతించ వేదండకరచండ
 కోదండధరభటకోటి పటలి

తే. యెచటఁ జూచిన బల్లెంబు లీఁటెగములు
 గలుగురాయలడళ మెల్లఁ గలయ నెంచి
 యుదయగిరిచెంత నుదయించె నొక్కవిత
 యుచుచు దుర్గములో మంది యళుకుఁ జెంది.

55

క. అభిమానమునకుఁ గా న
 య్యభరాజుజనంబు బోలె నెంతయు బాహు
 విభవం బెలర్ప నేనా
 రభసమ్మున కెదిరి కృష్ణరాయలతోడన్.

56

క. దుర్గమ మగునాదుర్గ మ
 నర్లగతి దీయుటకు నహర్నిశము మహా
 దోర్లరవమునన్ నానా
 మార్గములం బోరి రపుడు మాద్యద్గతులన్.

57

సీ. కోటలు దుర్గమున్ గొనుచు దోషపటుబల
 ధాటిచే మించునార్య్విటివారు
 కంటకాహితకంఠలుంఠనోద్ధతలీల
 డంట లె తగుతోరగంటివారు

నిబ్బరంబుగ శత్రునికరంబు నణగించి
 ధీరు లై మించుగొబ్బారివారు
 చాల దోర్బలలీల సమదానిసంఘంబుఁ
 దూలించి వెలయునందేలనార

తే. లాలిగాఁ గలురాజులు మేదుగతి
 తుభువదొరలును బోయలు దురుసు గాఁగఁ
 బ్రతిదినంబును ఘోర మౌరణ మొసర్ప
 నిలిచి పోరాడె గజపతిబలము లపుడు.

58

ఉ. కీవిగ నొకవారును కడింది రహిత వెలుగోటివార లా
 రావెలవారు గూడుకొని రాత్రి బగల్ చతురంగసేనతో
 నేవగఁ జూచినన్ దెలియ నెంతయశక్యము గానిద్దగమా
 భూవరమాళి గాంచి యొకపూఁటనె దీసెద నంచు నుగ్రుడై.
 ఉ. దిగ్గున లేచి సాహసము తేటపడన్ మునుమున్ను గాఁగఁ దా
 సగ్గలికన్ జెలంగువిధ మంతయుఁ గన్గొని రోషచిత్తుఁ డై
 లగ్గల కెక్కి రందఱు బలంబు చలం బలరన్ రవంబులన్
 దిగ్గజముల్ వడంక బలుఁజేపున గుంపులు గూడి యుద్ధతిన్.

క. తనధాటి కళుకుచున్ గ్ర
 క్కున దుర్గము డిగ్గి కావుకా వసువార్తి
 గనుఁగొని యాభారమణుడు
 ఘనతరకారుణ్యరసము గడలుకొనంగన్.

61

తే. జడియకుఁ డటంచు సభయహస్తం బొసంగి
 యమ్మహాదుర్గమహిమకు నద్భుతంబు
 నొంది యచ్చట నాప్తుల నుంచి యవల
 జనియె నుద్దండశౌర్యప్రచండుఁ డగుచు.

62

సీ. అట కందుకూరు బెట్టదరె కాహళశంఖ
 భేరీవిరావముల్ భోరుకలగ
 ఆవల కొండవీ డదరి దిక్కుటనట
 తేనారజోవ్రజశ్రీలు వెలయ
 మఱికొండపలిఁ గలంగె రటన్మ దేభేంద్రు
 ఘంటికాఘణఘణఘణలు జెలంగ
 ఆమీఁద విచుకొండ యల్లాడె భటసము
 ద్భటసింహరవమహార్భటులు దసర

తే. వెండియును గల్లుకోటలు వివిధదుర్గ
 తతులు తముఁ దామి విడిచి కొండలకుఁ జేరి
 రచటిగజపతివారిసైన్యాధినాథు
 లలన్మపాలునిదాడికి నిలువలేక.

63

తే. ఎదురు గాంచనముద్రలు ముద మెలర్పఁ
 దెచ్చి వేవేగఁ జేతి కందిచ్చువారు
 శరణు వేడుచు సాష్టాంగ మెఱుగువారు
 నైరి యుత్తిరమునఁ గల్లునట్టిదొరలు.

64

వ. ఇవ్విధంబున నిఖిలస్థలదుర్గశైలదుర్గంబులు హస్తగతంబు లగు
 టయు నందందుఁ గ్రందుగ నిజ సైన్యంబు లుండ నియమించిన
 దర్పంబున నముదానగరంబువయి గరంబు దురంబు నేయం
 దలంచి యప్పురంబు నలుదెసలుం జుట్టుముట్టినం బెట్టదరియు
 బెదరియుఁ జెదరియుం దజ్జానపదవర్గంబు పలుదెసలం బాఱ
 మీఱినరాగంబున నచ్చటియవనబలంబు లెసంగ చలంబు
 నన్ గోట వెడలి వడిం దలపడినం బోరు ఘోరం బై
 కారవపాండవరణంబునుం బోలి గాంగేయ కుంభజాత దుష్టా

నన వీరలక్ష్మణ కర్ణ శల్య హరణకారణం బై రామరాక్షస
యుద్ధంబునుం బోలి ఖరదూషణబలకబంధనంబంధ హరివర
ప్రహరణధూరీణం బై కృష్ణదానవనంగ్రామంబునుం బోలి
మాగధ బల దంతవక్త్ర) కేశి శిరఃఖండనప్రచండం బై
భంగంబు లగుమతంగజంబులు పాటితంబు లగుభేటకంబు
లు పాతనంబు లగుకేతనంబులు తొఱఁగుగాత్రంబులు విఱు
గుఛత్రంబులు స్రస్తంబు లగుచామరంబులు సస్తంబు లగు
తోమరంబులు పాటితంబు లగుకపాలంబులు నిరంతరంబుగ
మెఱయునయుద్ధవిడికి నోపాటించి చలించి పలాయమాను
లగుపారసీకుల సనేకులం గాండిశీకు లని యెంచి బ్రతుకుదు
రుగాక యని యుపేక్షించి తదీయస్థలంబున జయధ్వజం
బై త్తించి పదిలంబుగ దళంబు హత్తించి జయోత్సాహంబున
మించి గజపతి యున్న దేశంబునకుం గమకంబునం దమ
కంబు మీఱిం జననెంచు నమ్మూరురాయరగండప్రచండ
బిరుదాంకుం గనుంగొని యనంగునిమామగురునిం గ్రేణి
సేయం గల సుధీచమత్కారంబున వెలయు సాశ్వతిమ్మరుసు
మంత్రిపుంగవుం డిట్లనియె.

65

చ. ఇతరులు శక్తులే తలఁప నేదులశాహునిజాముశాహులన్
గుతపసమల్కునున్ గెలిచి గొబ్బున సర్వగిరీంద్రదుర్గముల్
జతురతఁ గైకొనన్ ధర ససాధ్యము నీ కిఁక గల్గ దైస నం
చితయశ యొక్కవిన్నపముఁ జేసెద వేదురఁ జిత్తగింపుమా.

ఉ. తిన్నదనంబునన్ గజపతిం గెలువం జను టొప్పు గాక యా
పన్నశరణ్య శైలవనపంక్తులు దాటి తదీయసీమలో

సన్నిలఁ జూచి వారలు ఘనంబుగ మార్గము లడ్డగించినన్
సన్నతశౌర్యరస్తు మనసైన్యము జేరుట దుస్థరంబుగన్. 67

చ. అనుటయుఁబిన్న నవ్వనగియప్పయి దెంతటికార్యమయ్యయా
వనగిరు లెంత వస్తుతతి వచ్చుట యెంత సమ సదేశముల్
మనకువశంబులయ్యెఁ బదమాముదమానుచుసంశయంబునె
మ్మనమునమానుచున్దివిజమంత్రిసమానయటంచుఁ బల్కుచున్.

క. ఆవీరనృసింహధరి

త్రీవరసందనుఁడు రణదతిస్ఫుటభేరి

రావములు చెలంగ నడచెన్

దేవతలు నుతింప గజపతిఁ గెలుచుటకై.

69.

క. చనుచోఁ జితాపుఖానుం

డనువాఁడు ధరాధరాంతరాంతరసీమన్

గనుమలలో నటువదివేల్

ఘనశార్ఙ్గధరుల్ చెలంగఁ గలహ మొనర్పన్.

70.

ఉ. నాలుగుదిక్కులం గినిసి నట్టడవిం జరియించు నచ్చమూ

పాళి గలంగ బల్లెముల బాణములఁ మెఱుంగీఁబెగుంపులఁ

రాలఁ దుపాకులం బలుఫిరంగుల భంగము నొండఁజేసి గ

గ్గోలుపడం గడంగి యెలగోలుబలంబు చలం బెలర్పగన్.

క. ముంగల నెనంగ రంగ

త్తుంగతురంగేంద్రఖరవిధూతరజంబుల్

నింగిఁ జెలంగఁ గళింగధ

రాంగణమున నిల్చె రాయ లద్భుతమతి యై.

72.

పంచచామరము.

చితాపుఖారుఁ డంగడిందిచ్చు నార్చు నేర్చి వ
చ్చితంగదా ముదంబు మీఱ శీఘ్ర మీగజాధిపుఁ
నితాంతకీర్తి ధాత్రిలోన నిండ గెల్చెదన్ ఘన
ప్రతాపదీధితిం దిగంతభాగము ల్విరాజిల్.

73

తే. అనుచు పొట్నూరిసింహాద్రి కరుగుదెంచి
నకలచతురంగబలములు సరగ నవుడు
పరభయంకరవైభవప్రకటలీల
పాలే మిడియించె వేడ్క నప్పార్థివుండు.

74

సీ. కెందమ్మిచెంగల్వచందములం గెల్వఁ
జెల్వెనకెంబట్టుజిగుడార్లు
రంగారుబంగారుసింగారము లెసగు
మేలైనవెలిపట్టుమిహిగుడార్లు
చిగురాకుతెగసారు నగ రాజులు హుళారు
వగ మీటు రత్నాలవహిగుడార్లు
హెచ్చైనవిలువ మేల్పచ్చడార్ పచ్చడార్
పచ్చడార్ గలజీనిపనిగుడార్లు

తే. గొప్పహురుమంజుసప్పాణికూర్పడంపు
డంబు పగడంబు జగడంబు సంబరంబు
లెసఁగినగుడార్లు గలుగునవ్వసుమతీశు
పాలే మీఱించి గజరాజ భయము మించి.

75

శా. బౌరా చూచితెగాని రాయలబలం బొరార యేనుగు ల
య్యారే చారుతురంగసంఘము లహాహ మన్నె వారల్ భరి

ధీరుల్ రాజకుమారులంచుమదినె తేయద్భుతంబొందుచున్
బోర్ణ శక్యమె యీనృపాలమణితోభూరిస్థిరప్రాధిమన్.

తే. అనుచు నాప్తులతోన మంతన మొనర్ప

వార లిట్లని పలికిరి వసుమతీశ

యలపదార్గురు పాత్రులు నద్భుతప్ర

తాపశాలులు గలుగంగఁ దలఁక నేల.

77

క. అనుటయుఁ దెలివిం జెందుచు

జననాథుఁడు వారివారి నదనంబులకుఁ

ఘనులయినమంత్రిపుంగవు

లను బంపెన్ వారువారలం బిలుచుటయున్.

78

క. చనుదెంచువార లవ్వీధుఁ

గనుఁగొనఁ గూర్చుండుఁ డనుచు గౌరవ మెసఁగెన్

ఘనతరముగ బహుమానము

లొనరింపుచుఁ బల్కె నప్ప డుచితప్రాధిన్.

79

ఉ. వింటిరె కృష్ణరాయపృథివీపతి యచ్చట శౌర్యలీలచేఁ

గంటకు తొతురుఘ్నులఁ గకాపిక లై చనఁజేసె నెంతయున్

డంటతనంబు మీఱ భుజదర్పమునన్ మనసీమఁ జొచ్చెగా

కంటికినింక నేయఁ దగుకార్యము లెయ్యవిఁతెల్పుఁజీయ్యెడన్.

క. మును పెదగజపతిభూవరుఁ

డనువందన్ నేతుదర్శనార్థం బరుగెన్

వెనువెంటఁ జనినతురకలు

వినుఁ డాదేశమునఁ గొన్ని వింత లొనర్పన్.

81

క. అది చాల న్మనసునఁ గల

దదియును గా కచటిసీమ లన్మత్సరమల్

గలిసినమాట ల్వినుఁ డ

క్కులరత్నము సూడుద్రిప్పకొన వచ్చె సుమీ. 82

ఆ. కృష్ణరాయఁ డనఁగఁ గేవలమనుజుఁడే

విష్ణుమూర్తి గాన విజయశీలుఁ

డతని గెల్వఁ దగినయతులితోపాయంబుఁ

జంత నేయుఁ డయ్య శీఘ్రముగను. 83

క. అనిన విని కృష్ణరాయం

డన నేమి సురాధినాథుఁ డైనన్ భయమే

యనియెన్ బలభద్రనిభుం

డనఁ దగుబలభద్రపాత్రుఁ డతిమోదమునన్. 84

తా. భద్రుం డిట్లరుదెంచెనో యని రిపుల్ బాఱంగ జన్యస్థలిన్

దుర్గాంబాకరుణాకటాక్షువిలస ద్దుర్వారఖడ్గాహతిన్

దోర్గర్వం బలరంగ నీక్షణమె గెల్తుం జూచు మంచు న్వసన్

దుర్గాపాత్రుఁడుబల్కెభూవరుఁడుసంతోషంబునన్ దేలఁగన్.

క. భీముఁ డన రిపులు దలఁపఁగ

భీమావహకేళి సల్పి పేర్చెడ విచుమీ

భీమకటాక్షముచేతఁ గృ

పామహిమ నటంచు భీమపాత్రుం డనియెన్. 86

పంచచామరము.

ముకుందసత్కృపాకటాక్షము నివారాజిలన్ సృపా

ముకుందబల్లముం గరంబు బూని శత్రుసైన్యమున్

చెకుందముం జెలంగ జొచ్చి చింతు వింతగా ననెన్

ముకుందపాత్రుఁ డెంతయుం బ్రమోదయుక్తచిత్తుఁ డై.

క. ఏకరణిం జననీయక

వే కరఖడ్గమున శత్రువీరులన్లెల్

శ్రీకరముగ గెలిచెడ నని

భీకరపాత్రుండు బల్కె భీకరలీలన్.

88

తే. శూరవరు లన్న యారాయబారు జొచ్చి

ధీరుఁ డని మెచ్చు ఖడ్గసందీప్తు లెసఁగ

నాహవ మొనర్తు నని పల్కె నద్భుతముగఁ

జేరుపాత్రుండు సారగంభీఁ ఫణితి.

89

క. క్షణమున జయించి వచ్చెడఁ

బ్రణుతింపఁగ శత్రువరుల బలిమి నటంచున్

రణరంగపాత్రుఁ డనియెన్

రణరంగోత్సాహవిభవరంజితమతి యై.

90

క. నుతామాదులు మెచ్చన్

శాత్రువులఁ గెలిచి వత్తు నరగున ననుచున్

జిత్రముగఁ బలికె ఖడ్గా

పాత్రుండు సభవార లెల్లఁ బ్రణుతి యొనర్పన్.

91

క. తుండములతోడ మడవే

దండములం గొండతతుల ధరణిం బడగా

ఖండాజెండెడ నని యా

ఖండలపాత్రుండు బలికె గడువేడుకతోన్.

92

చ. బలముచలంబు నేర్పడ శబా నని దేవరవారు మెచ్చఁగా

విలసితబాణపాతముల వేగమె శత్రునృపాలసంఘముల్

కలఁగి తొలంగ నేతు నని గౌరవరీతి దగ్గఁ మురారిపా

త్రులు బలికె గజాధిపతితోఁ దనశౌర్యవిలాసం మేర్పడన్.

వ. వెండియుఁ బ్రచండశౌర్యం డగువజ్రముష్టిపాత్రుండును తుర
గరేవంతపాత్రుండును గజాంకుశపాత్రుండును అనహాయ
పాత్రుండును మృగేంద్రపాత్రుండును దక్కినవీరలోకంబున
ట్లనె పలికినం గనుంగొని వారిలతో నిట్లనియె. 94

ఆ. ఇట్టిపట్ల మీర లెవ్విధంబున నైన
నిర్వహింప వలయు నిఖిలరాజ్య
వైభవం బటంచు వక్కలాకులతోడ
వస్తుభూషణములు వరుస నొసంగ. 95

క. అన్నిటికి జగన్నాయకు
లున్నారని పలికి రణసముత్సాహమనో
త్యున్నతిఁ జని రని వారల
సన్నాహము కృష్ణరాయజనపతి వినుచున్. 96

తే. ఇలఁ బదార్గురురాజులచెలువు గలిగి
యలచతుర్దశభువనముల్ గెలువఁ బూను
నట్టిఘను లొనెకా వారినణఁచ వశమె
పదరి వచ్చితి మప్పాజిపలుకు వినక. 97

క. అని యాలోచనఁ జేయుచు
మనమున నారాత్రి యుబ్బుమఱుగునఁ బోలేం
బునఁ గలజను లవ్వార్తలు
విని యుత్సాహంబు లేనివిధ మెఱిగి వెనన్. 98

ఆ. అయ్యుదంత మప్పు డప్పాజితోఁ దెల్ప
నాదుపల్కు వినక సరవరేణ్య
వచ్చినంత యింత వచ్చెగదా యిందు
కేమి సేయవార మిచటఁ జెపుమ. 99

తే. అనుషు రాయలు బల్కె నీ వనిసమాట
 లెక్కసేయమి యిచ్చోటఁ జిక్క వలసఁ
 దలఁపనినువంటిమంత్రి యిద్ధాత్రి గలఁడే
 చూడు మిందుల కొకయు క్తి సూక్ష్మమతిని. 100

మ. అను డిమ్మంత్రివరేణ్యుఁ డిట్లనియె సయ్యా భేదమార్గంబునన్
 వినుమప్పాత్రులఁగెల్వఁగావలయుచుర్వి శౌర్యధైర్యంబులం
 జెసయన్ శక్యముగాదు గా ధనమణిశ్రేణీదుకూలాదివ
 స్తునికాయంబులొసంగ నెవ్వరున సాధ్యుల్ లేరుచింతింపఁగన్.

క. నావుఁడు బొక్కనమంశయు
 నీవశ మగు నీకుఁ దోచునియతిం గార్యం
 బేవగను నిర్వహించెదొ
 ధీవర్య యటంచు నరిగె తేజం జెసఁగన్. 102

వ. ఇట్లరిగి యభ్యంతరమందిరంబున సుఖంబున వసించె నంత
 నమ్మంత్రిపుంగవుండు. 103

క. ఘనతరభేదోపాయం
 బునకుం దగినట్టియు క్తి బుట్టించి రయం
 బొనరఁగ రాయల పేరిటి
 దిననరు లాక్ష స్త్రియులకుఁ దేటపడంగన్. 104

క. వ్రాయించి మందసమ్ముల
 రాయల్ ధరియించునాభరణవస్త్రోత్తుల
 ధీయు క్తి నుంచి పంపె శు
 భాయత్తత భటులఁ గూర్చి యప్పాత్రులకున్. 105

క. పంచిన దుర్గములోపలి
 వంచనఁ గని సామజేంద్ర వారలు వారిన్

- బాంచి దొరమోల నిల్చిన
సంచలితస్వాంతః డగుచు సరగున నతఁడు. 106
- తే. దట్టముగఁ బెట్టియలలోనఁ బెట్టి యున్న
తఱుకుబంగారుజిగి కాగిడములలోని
సారముగ వ్రాసి యున్న డస్తూరిఁ జూచి
చదువుకొనె నాత్మలోన విన్మయము గదుర. 107
- సీ. శ్రీమతు కర్ణాటసింహాసనాధ్యక్షుఁ
డగుకృష్ణరాయధరాధనాథుఁ
డల పదారుగురు పాత్రులకు సంప్రీతిఁ బం
పినసులేఖంబులు, మిమ్ము మునుపు
గజపతిరాష్ట్రద్రుగ్గవిశేషములనుండి
మెలఁపుగాఁ బలికినపలుకుబడుల
తీరు వ్రాసితిరి మీకోరినట్లనె ఘనా
భరణదుకూలముల్ బంపినార
- తే. మట్లనే రేపు జగడాని కరుగుదెంచి
నట్లు జనుదెంచి మాచేతి కతని మీరు
పట్టియిచ్చిన యపుడె మీపట్ల మేము
కొదువ పడకుండు నడిపించుకొనెద మెప్పుడు. 108
- ఆ. అనుచు తేటఁడిసయావ్రాతఁ గనుఁగొని
వారిత యిట్టులయ్యె వసుధలోన
నమ్మఁగూడ దెంతినమ్మినవారల
మోస మయ్యె ననుచు వేసరిలుచు. 109
- క. సరసేంద్రకృష్ణరాయల
వరధాటికి నిల్వలేక వారణపతి స

త్వరగతి తత్పరమతి న

స్వర మతిదూరముగ నెడలి పోయె బెలుచున్. 110

క. మరునాఁ డాకథ విని తా

మరిగిరి సంతోషరహితు లై యెందైనన్

దొర లేనిపోటు గలదే

దురమున నని తలఁచి యచటఁ దొలఁగుచుఁబాత్రుల్. 111

తే. అపుడు శ్రేణిలోక్యసామ్రాజ్య మబ్బినట్లు

సకలచతురంగ సేనతో సంతసిలుచుఁ

గృష్ణరాయకీ. తీందుండు కీర్తి వెలయ

సరగ నచ్చట నొకజయస్తంభ మునిచె.

112

తే. తత్పురంబుఁ బ్రవేశించి తగినరీతి

నల్లగజరాజనగరిచాయలకుఁ దనదు

సేన జనకుండ దిట్టంబు జేసి తాను

నొక్కచోట వసించెను యుక్తలీల.

113

వ. తదనంతరవృత్తాంతం బెట్టిదనిన.

114

చ. మునిసవనావనా భువనమోహనదానకళాజితాబ్ధిరా

డనిమిష ధేనురత్న తరుహాటక శైలఘనాఘనా పురా

తనబహువాక్యవర్జితపదద్వయసద్వయదుఃఖభంజనా

యనుపమభక్తివైభవపదాంబుజసేవక చిత్తరంజనా. 115

క. వనసంచారిగణప్రభు

ఘనతరసామ్రాజ్యవిభవకారణకరుణా

వనరాశిగర్వహరణా

కనకాచలధైర్య జనకకన్యారమణా.

116

ననమయూఁము.

సూన్యతవచోవిభవ సూరకులచంద్రా

దీనజనరక్షక సుధీతఃఖణేంద్రా

భూనుతవిలాస ఘనపుణ్యగుణవానా

హీనజనదూర విబుధేంద్రజనిరానా.

117

గద్యము. ఇది శ్రీమదోరుగంటి కాశీపతిసద్గురురాజయోగీంద్ర
చరణారవిండ మనోవిహార నిరంతరానందకవి రాజయోగ
సామ్రాజ్యలక్ష్మీధురంధర స్వస్వరూపానుభవ సంపన్నజ్ఞాన
ప్రసూనాంబికా కాళహస్తీశ్వర కరుణాకటాక్షపీఠాగ్రసా
దాసాదితకవితాచమత్కారధూర్జటిపాత్ర కాళయామాత్య
లక్ష్మ్యంబికాదత్త పోలనమంత్రిస్సంమాంబికా కుమార
ధూర్జటిప్రణీతం బైన శ్రీకృష్ణరాయవిజయం బనుమహా
ప్రబంధంబునందుఁ దృతీయాశ్వాసము.

శ్రీ రస్తు.

కృష్ణ రాయ విజయము

చతుర్థాశ్వాసము.

మడి సంతపరాక్రమ

ధామా యార్వీటిరామ ధరణీశసుత

శ్రీమద్వేంకటరాయ

శ్రీమాన్పద రామచంద్ర పృథుగుణసాంద్రా. 1

వ. అవధరింపుము.

2

శా. ఆరీఖి జయలక్ష్మి గైకొని మహాష్ట్రదంబుతో నవ్విభుం
డాచూఢి దనపద్దు చెల్లె నిట రాజ్యం బాగజాధీశ్వరుం
డేరంజిల్లుచు నేలుఁగాక యని యెంతే వేడ్కఁ దన్మంత్రి వే
నారాజుం బిలిపించె నంచితకృపావ్యాపారపారీణుఁ డై. 3

తే. అందులకుఁ గొంత సంశయ ముంది యతఁడు

రాయ లెంతయు బాంధవప్రేక్షి వెలయఁ

దలఁచి యందుట లెస్సగాఁ దెలిసి యపుడు

కానుకలు గొంచుఁ జనుదెంచె ఘనత దనర. 4

సీ. భువి రోహణాచలంబునకు రత్నావళు

లంచితంబుగ నమర్పించినట్లు

రహిని మేరుధరాధరంబున కెంతయు

రంగారుబంగా నొసంగినట్లు

తగ సుధానాగరోత్తమున కెవ్వారైన
మెచ్చనాక్షీరము లెచ్చినట్లు
సరగ మందారభూజమునకు వింతగా

హెచ్చైనయొక ఫలం బిచ్చినట్లు

తే. నమ్మహాగుణమణికి నయ్యతులధైర్య
హరి కాకరుణానిధి కావితీర్థ
ఖనిక మణిధనధేనువుల్ ఘనపటములు
వసుతతియు మ్రోల నిడె గజవల్లభుండు.

5

తే. కరము గనుగొని మిగుల శ్రీకరిము గాగ
కరము వేడుక నెదు రేగి శారవముగఁ
శాగలింపుచు నెనరుస గారవించి
రాయ లెంతయు నాగజరాజు నపుడు.

6

క. కూర్చుండుఁ డనుచుఁ దానుం
గూర్చుండినయపుడె నెనరుగూర్చిసమదీతో
నేర్చిసవరత్నంబులు
జేర్చిససింహాసనమున సింధురపతియుఁ.

7

క. వసియించి కృష్ణరాయల
రసికతకు న్మనసులోన రంజలి పిలస
ద్భిసరుహమరందధారా
విప్రుమరమధురోక్తిగరిమ మెలయఁగ ననియెఁ.

8

క. నిరసించిన నిరసించె
శరణు రక్షించ నీకె చను నృపతులతోఁ
గరుణించి వీపట్ల
దిరముగ సింహాసనంబు నిల్పితివిగదా.

9

- క. లోకంబు లెల్ల మెచ్చంగ
మాకుం బ్రా పగుచు నిట్లు మన్నించితి వా
శ్రీకృష్ణుడు ధర్మసుతుం
జేకొని రక్షించినట్లు సిద్ధముగాఁగన్. 10
- క. గోవిందుల రక్షింపుచు
దేవగృహతటాకములఁ బ్రతిష్ఠించి ధర్మ
భూవర యపహృతరాజ్య
శ్రీ వెలయించినయతండె శ్రీవిభుఁ డెందున్. 11
- ఉ. నీరుణ మెందుఁ దీర్చుకొన నేర మదీయకుమారిఁ జారుశృం
గారమణిఁ గుణోన్మణిని కైకొను మిచ్చితి నీకుఁ గీరతు
ఖ్ఖారసమానరూప హిమకై రవబంధుయశఃకలాప ల
క్ష్మీరమణాప్రతాపనరసింహకుమార కుమారవిక్రమా. 12
- తే. నావు డప్పాడి యాగజనాథుతోడ
ననియె నీతోడ బాంధవం బరయఁ గృష్ణ
రాయశౌరిఁ శ్రీరసీరధి మురారి
కబ్జగేహిని నొనఁగిన యట్లనుమ్మి. 13
- చ. అనవుడుఁ గృష్ణరాయనృపుఁ డాగజనాథునితోడ నిట్లనెన్
వినుము నరేంద్ర నీవనఁగ నే నన భేదము లేదు నీమనం
బుననొకవితగాఁడలఁపఁబోకుముశీఘ్రముగాఁగ నెంతయున్
ఘనతరవైభవం బలరఁగా నొనరింపు వివాహాయత్నమున్.
- క. అనుటయుఁ బరమానందం
బున గజపతి కృష్ణరాయభూపాలునితో
జననాథ మత్కుమారిం
గనుఁగొన నప్పాడఁ బంపఁ గాఁదగు వేడ్కన్. 15

తె. మత్కుమారివివేకసంపద తదీయ

రూపరేఖావిలాసనిరూఢి జూచి

వేగ నిటు వచ్చు పంపు నావెంట నిపుడు

నవ్యగుణసంగ శుభలక్షణం బెసంగ.

16

తే. నావుడును గృష్ణరాయధరావిభుండు

తనదునెమ్మొము గనుగొన్నమన సెటింగి

యమ్మహామంత్రి స్వామి భాగ్యంబు జేసి

నాడ చూచెద ననుచు సంతస మెలర్చు.

17

తే. అపుడు బహుమాన మొనరించి యధిపుఁ డంప

విభవ మలరంగ నగ్గజవిభునివెంట

నరిగి యమ్మంత్రిమాళి తదాదరంబు

దనరఁ గఁజ్యోతరంబులు దాటి యెలమి.

18

క. నవరత్న నిర్మితోన్నత

భవసంబున రత్న పీఠపై వసియింపన్

సవినయముగ నజ్ఞసపతి

వివిధాంబరభూషణములు వేడుక నొసఁగెన్

19

క. నీయంతమంత్రిమణి సుర

నాయకునకు నైనఁ గలఁడె నరనుత మాకున్

రాయలబంధుత్వంబును

నీయుక్తిం గలిగెఁ గాదె నీతివిచారా.

20

క. అని సరసగోష్ఠి బెంపాం

దినవేడ్కఁ గుమారిఁ దోడి తేఁ దగువారిన్

బనిచిన ఘనశృంగారం

బొనరం దొడితెచ్చిరప్పు దుచితప్రార్థి.

21

సీ. తథుకుకన్దవ జిల్కుతథ్కుజూపులసారు
 తమ్మిరేకులతీరుఁ గ్రమ్మరింప
 మెఱుఁగుటన్దపుముద్దుమెఱయునిన్దపుమోము
 మొలకనవ్వులతేట గులకరింపఁ
 గప్పరాజగి నొప్పకఱకుపెన్నెరిగొప్ప
 తేటిదాఁటులనీటు దీ పెసంగఁ
 గమ్మపూనెరిమేనియెమ్మేమేలికదాని
 క్రొమ్మెఱుంగుహొరంగుఁ గ్రమ్మరింపఁ

తే. గులుకువగగుబ్బచనుదోయి గునిసి గునిసి
 సరిగెచెంగావిష్టఁటతో సరసమాడ
 చరణమంజరరానము ల్పండఱింప
 వచ్చెఁ జెలువంబు మీఱి భూవరకుమారి.

22

తే. వచ్చి గారవ మలర భూవరునియాజ్ఞ
 దనర నప్పాజ కప్పుడు పందన మొసర్ప
 నతఁడు దీవించి తగును రాయలకు నిమ్మ
 హత్తురా లని మదిలోన హర్ష మలర.

23

తే. అమ్మ కర్ణాటసింహాసనాధ్యక్షగుఁచుఁ
 జెలఁగుశ్రీకృష్ణరాయలఁ జెట్టవట్టి
 మాదృశాశ్రీతజనులు నీమహిమ నుతులు
 సేయ వర్ధిల్లు మని పల్కెఁ జెలువుమిగుల.

24

క. అలఱుఖ్ఖార్మణీమణి
 జలజాన్యలు వెంటఁ గొల్ప జనకునియాజ్ఞ
 వెలయుచు నంతఃపురికిన్
 విలసితగతి సరిగె నపుడు వేడుక మీఱన్.

25

మ. లలభూపాలకమాళి తిమ్మరుసుతో నయ్యా మదీయాత్తజా
విలసత్స్పృశిమః గాంచితే తెలుపుమి వేవేగ శ్రీకృష్ణరా
యలతోసంచు వచించు నట్టియెడ నత్యాశ్చర్యమొప్పారఁద
ల్లలనారత్నము వింత మీఱ కొకచిల్కం బంపె నచ్చోటికిఁ.

క. పంచిన నిరించియువఁవి

పంచరవోదీర్ణవాక్యబంధురఫణితిఁ

మించి నిజపాణిసరసీ

జాంచలమున వేడ్కమీఱ నది వ్రాలుటయుఁ .

27

తే. కాంచి యమ్మంత్రి యెచ్చోటచుంచి వచ్చె

పంచదారలతీపు మేల్పచ్చవన్నె

మించుపంచాస్త్రవాగువ మంచు నాత్మ

నెంచ గజపతి కన్గొని యిట్టులనియె.

28

క. ఇది మత్కుమారి బెంచిన

చదివినకీరంబు తనదుసౌందర్యగుణ

భ్యుదయము రాయలు వినుటకు

ముడమున దెల్పు మని పంచె ముచ్చట గాఁగఁ.

29

క. బంగారమునకుఁ బరిమళ

ముం గలిగినయట్లు నృపతిముంగల మీ రీ

యంగనగుణంబు లెన్నఁగ

సంగతి దగ నిదియు మఱియు నన్నుతిసేయుఁ .

30

శా. దీనిం గైకొని పొం డటంచు నతఁ డెంతే బ్రేమమీఱంగభూ

పానూత్నాంబరవాహనాదికము లిచ్చ నొచ్చుగా నిచ్చి న

న్మానశ్రీరహిమించఁ బంచుటయునమ్మంత్రిండుఁ డాకార్యసం

ధానాత్మ్యద్ధతి నేగుడెంచె బురకాంత లేడటం జూడఁగఁ.

ఉ. ఎప్పుడు వచ్చు మంత్రిమణి యెప్పుడు వీనులవిందుగాఁగ నా
యొప్పులకుప్ప సద్గుణసమున్నతి చక్కఁదనంబు నిందు నే
నెప్పుడు గాంతుఁ బెండ్లిహోయ లెప్పుడు పొం దొనరింతు
నంచు మే, జ్ఞాప్తుడ భూవరుం డెదురుచూచుచు నుండఁగ
సత్వరంబుగన్. 32

తే. వచ్చి యప్పాజి యాధరావల్లభునకు
వేడ్క మీఱఁగఁ దనచేత వెలయుచిలుక
ముంగల నిడంగిఁ గనుఁగొని ముడ మెసంగ
వింత యిది యేమి యనుచు నవ్వీభుఁ డనంగ. 33

తే. స్వామియాసతిఁ జని గజస్వామితనయఁ
జూచి వచ్చితి నెంతయుఁ జోద్య మయ్యె
నమ్మగువచక్కఁదనము బ్రహ్మాదులకును
వర్ధనలు సేయ శక్తిమే వసుమతీశ. 34

క. ఆకంబాక్షి విలాసం
బీరం బెఱుఁగుఁగాని యితరు లెఱుఁగ రా
రాకేందువదన దీని గు
ణాకర యిట రాయబార మంపె న్వేగన్. 35

చ. అనుడు పరాకు సామి కిరుణాకర రాయలదేవ మీకు వం
దన మొనరించెదన్వినుఁడు నామనవెంతయుఁ జిత్తగింపుఁడీ
జనవర నాదు పేరు సహజంబుగ మోహనవాణి యంద్రునిన్
గనుఁగొనఁగల నెంతయును కన్నులపండువుగాఁగ నియ్యెడన్.

ఉ. క్షీరసముద్రమధ్యమున శేషశయానునిపువ్వుదోటలో
గారవ మొప్పఁగాఁబ్రబలికల్కిలతాంగికిఁ బ్రాద్దుబుచ్చుచున్

సారవచోవిలాసముల నన్నుతిఁ గాంచిరి సర్వలోకసం
చారులుదొల్లి మాకొలముసాములుబూమెలుగాదుభూవరా.

తే. అలజగన్నాయకస్వామి యవతరించి
యిల వసించుట మజ్జనయిత్రి మఱియు
జనకుడును దర్శనార్థమై సరగ వచ్చి
యిచట శాశ్వతముగ నిల్చి రెలమితోడ. 38

తే. స్వామిసన్నిధి రత్నపంజరమునందుఁ
బ్రబలుచును బిన్ననాడె భూప్రజలవలన
వింటి గజఙ్గసుత సద్వివేకగరిమ
తెనయఁ జిలుకలఁ బోషించు నెప్పు డనుచు. 39

చ. విని యొకనాఁడు వేడ్కఁ బృథ్వీవరసందన గారవిందఁగాఁ
దనరెదనంచునెంచి వనితామణితానెప్రియంబు మీఱఁ గాం
చనకలశాంబుపూరములుజల్లుచుఁ బ్రోచినతియ్యమామిడుల్
గొనబగుకేలికావసులకుం జని ప్రస్తుతించుంటి నెంతయున్.

ఉ. అంత వసంత మెంతయుఁ దనంత ససంతసునాంతకాంతవ
న్యాంతికదంతురధవదనంతలతాంతనితాంతకాంతో
సంత శకుంతసంతతిహృదంతరసంతతచింతితార్థా
స్వంతము పొల్చె నౌ విరహవంతుల కెంతయు వింతవింతగన్.

సీ. తొలుదొల్లఁ బండుకూకులు రాలె మహిమిఁద
విలసిల్లె మలయాద్రి మలయునీద
యొక్కొక్కకెందలి రుదయించెఁ దరురాజఁ
దోర మై తనరెఁ గంతునివరాజి
చెలఁగె దిక్కుటలఁ గోయిలరావములసారు
మెదలాడె గండుతుమ్మెదలబాటు

రహిమితై నపుడు మరందధారల చెన్ను
పాలుపొందె మెఱుంగుబుప్పొడులవన్నె

తే. పొన్నగున్నలు సురపొన్నలన్నవలగు
క్రొన్నసలచెన్నులలరినవిన్న నెసగె
నెన్న సన్నన్న యాచైత్ర మెంతవిత
సంతస మొనర్చె రమ్యమై జనులకెల్ల. 42

ఉ. సారెకుసారెకుం గుసుమసాయకుఁ డధ్వగరాజగుండియల్
దూఱంగ వేగఁ జేవెడలి దూసి వెనక జలిపించురక్తసి
క్తారుణనూతనాయుధములై మలయానిలమందమందసం
చారచలచ్చలామ్రతరుజలముల న్నెఱసెం గిసాలముల్. 43

ఉ. మత్తలి వీర య్యెడల మమ్ము గణింపక మానినీమనో
విత్తముల స్వరించెదరు వేగమె పాంథులు శిక్షసేతు మా
నిష్ఠాతీనంచుఁ జిత్తిజనిభృత్యులుత త్తటపాటుమీఱఁగా
నెత్తినబెత్తులల్ల తగె నెంతయుఁ జక్కనిపూవుచీవియల్. 44

సీ. వేళాసతీపదాన్వితలాక్ష గగనల
క్షీకుచద్వయకుంకుమాకలనము
ధర కడంబకనముత్కరసూనరాజిది
శాంగనాశోణపట్టాంబరాళి
మోహభిల్లీ గళస్ఫురితగుంజాఫల
ప్రతతి యధ్వగమధువ్రతవినూత్న
చాంపేయతతి సుమాశ్రుస్యందనారుణ
దీప్తిమద్వైజయంతీవితాన

తే. మమితతరుమానిబృందజటాంశుపటలి
మాధవార్పితవల్లికామానినీవ

తంసమణిఘృణి తలిరాకు దనరె నప్పు
డంగజప్రతాపవిస్ఫూర్తి నతిశయించి.

45

క. ఆమధుమానదినంబున

నామధురవచోవిలాస మలరినవగ నా
రామ ముదం బొనరగ నా

రామమునకు రాఁ దలంచి రమణీయముగఁ.

46

సీ. సరిగంచుజలుఁగుచందురుకావికుచ్చెల

యదుగుఁడమ్ములయెమ్మె ననుసరింపఁ

దగుకు లేముద్దుఁడెక్కులబెక్కుజిగితోడ

రతనాలకమ్మడార్ బ్రతిఘటింప

గుత్తంపుకులుకుచఁగ బృక్కొండలతోడ

ముత్తైంపుపేరులు ముద్దుగురియ

కళ లీనుకలువనెచ్చెలివంటిమోముపైఁ

గమ్మకస్తురిబొట్టు గమ్మనంగ

తే. మేల్మీసామ్ములు క్రొమ్మించుమించు నణఁచ

వెంట రాయంచబోదల జంట లంట

మగున లిరుగడఁ గొల్వంగ మండగతుల

వచ్చె గజరాజపుత్రి యవ్వసమునకును.

47

క. వచ్చి మణినూపురధ్వని

హెచ్చ న్నెచ్చెలులతోడ హేలాగతులఁ

మెచ్చలర నవ్వనంబున

విచ్చలవిడి తరులనీడ విహరించె రఱిగఁ.

48

సీ. ఒకదారి ఒకదారి చికిలిపారువముల

జలిబిలిపలుకుల చెలువు వినుచు

నొకడండ శుకకాండ సుకుమారసారవా
 గ్రమణీయకలకలారవము వినుచు
 నొకమూల మకరాలయకనత్పరోవర
 వికచారవిగదము లేవ్విడగ గొనుచు
 నొకవంక నకలంకమకరందరనబిందు
 ధారాఝరీతటుల్ దాటి చనుచు

తే. నలరునలరులు తలిరులు ఫలము లెలమి
 చెలిమిచెలువలతోఁగూడఁ జదిమికొనుచు
 నగుచు మెల్లన నే నుండునన్యథలస
 మన్వితం బైనయెలమావి కిపుడు జేరె. 49

తే. చేరి యపు డేను రాల్చినచిన్ని ఫలము
 లన్ని గైకొని ననుఁ జూచి యద్భుతమున
 వెలది కనుఁగొంటె యిది యొక్కవంతచిలుక
 యెచట నుండియొ చనుదెంచె నిచటి కిపుడు. 50

క. అని నెచ్చెలులుం దానును
 ననుఁ బట్టుకొనం దలంచి నవ్వుచు రా న
 వ్వనజాక్షీతోడఁ బల్కితి
 ఘనతరవాక్పృథ్విమంబు గడలుకొనంగన్. 51

తే. తరుణి సామాన్యముగ నన్ను దలంచె వలదు
 ధరణిజనులకు ననుఁ బట్టె దరముగాదు
 నీగుణాతిశయప్రౌఢి నేను మున్నె
 చాల విని యుందు నెందెందు జగతియుందు. 52

ఉ. కిన్నులపండు వై తనరఁ గన్గొనఁ గల్గెఁ గదా లతాంగి న
 న్మన్న నసేయ నీదుచరణంబులప్రాపులనుండ నెంచితిం

గన్నియ నేనెటుంగుదునుకాఁగలకార్యము గృష్ణరాయఁడన్
గన్నడరాజుమాళి నిను శౌరవలీలను బెండ్లియాడెడిన్. 53

తే. అనిన సిగ్గునఁ దలవంచి యలకుబోఁడి
యనుఁగుజెలువలు మెచ్చ సౌహార్ద మెనయ
నన్నఁ జేకొని పంజరాంతరమునందు
గరిమతో నుంచి మిక్కిలి గారవించె. 54

శా. అగాంభీర్య మవార్య మాచెలిమి నిత్యానంద సంధాయకిం
బాగానాన్వితసాహితీరమ యనన్యస్త్రిణసామాన్య యా
రా గంధర్వవధూవతంసములయం దావంత నే జూడలే
దా గాంధర్వవరాధిరోహణధూరీణా కృష్ణరాయాగ్రణీ. 55

సీ. అచటితుమ్మదబాటు లబ్జాస్యనెరులతో
సరిరాక నో జెట్టు మొలయదొణఁగె
నచటిపల్లవపంక్తి యబలపాదములతో
సమతఁ గాంచకనొ చంచలతఁ జెందె
నచటికోయిలగుంపు హరిగాక్షిపలుకుల
కుదురంద నేఁకో కూత లిడియె
అచటెందీవియ లలివేణిమేనిదా
లొనరకో యుట్టుత లూఁగఁ దొణఁగె

తే. నచటివిరిగుత్తు లాచెలికుచయుగంబు
రహి వహింపఁగ లేకనో రాలఁ గణఁగె
నచటిపూఁదేనె కనకాంగి యధరమధురి
మకు సమానంబుగాక నో మహినిఁ జెందె.

క. ఘను లానెరికురు లనుచున్
ఘను లాడం గడంగి రార కాంతామణికి
దొన లాజంఘిక లా నని
జను లాదట మెత్తు రార చంద్రానసకున్. 57

తే. నెమ్మిదోదుమ్మిబంగారుసీటుకమ్మి
చమరవాలమ్ము వాలమ్ముసాటి యశాను
గతియు నూఁగారు నెమ్మేను కళుకుఁజూపు
బాలికామణి కెపుడు భూపాలతిలక. 58

తే. మీలు తామరపూలు క్రొమ్మెఱుఁగుచాలు
తరుణమ్మగి నేలు తరుణినేత్రములడాలు
కోమ్మిడవలెక్క వ్రాలు వీడ్దోయిమేలు
పలుకులహారంగు కపురంపుఁబలు కెనంగు. 59

తే. శంఖశంఖంబు లైనను సరసిజాక్షి
గళిముతో సాటి గా వనర్గళజయఁక
తరుణిచునుఁగొనుతో ననంతమ్ము లగు న
నంతములు నైన సరిగా వహార్యధైర్య. 60

క. బొమలా కమలాసుతుమిలు
రమలా రమణీయనిటలరాజత్వములా
కమలారిద్వికళాభా
గములా విమలాంగి నెన్నఁగా వశమగునే. 61

క. పరిణతతాంబూలలతా
సరసదళావళుల గిల్లి సరగునఁ బెల్చున్
ధరణి రహి మీఱు నెంతయు
దరుణీమణిముద్దుగుల్కు తళుకు ల్బెళుకుర్. 62

క. కురువిండమ్ముల తమ్ముల

సరవింద మ్మేలు మనగ సా రాసవలా

గరగర నాపల్వరుసల్

గరగర దానింబవత్తుగమి నదలించున్.

63

సీ. బైరార శరదుజ్వలాబ్జమో దూరీకృ

తాబ్జమో తరలాయతాక్షి మోము

హైసరే హృదయాపహరమో మాక్తిక

హరమో యెలనాగయలఁతెసవ్వు

చాగులే శృంగారసారమో నిమ్నకా

సారమో. తన్వంగిసరసనాభి

చాబాసు మేదిసిచక్ర మో మరుతేరి

చక్రమో పూబోజ్జఘనసీమ

తే. రంభలో హస్తీకరజయారంభ లేమొ

యరుతరస్తనిపలుచనియూరు లొర

రాజదేవేంద్ర యటువంటిరాజముఖని

గంటిమే పింటిమే తొంటికతలనైన.

64

తే. నాస హేమంబు గావున నాసజేసి

యనుసరించెను నువ్వుఁబువ్వనఁ జెలంగు

రాచజవరాలిమోమున రహే జెలంగు

ముద్దుబంగారుముంగటముక్తియంబు.

65

ఉ. ఆరమణీలలామ మలయానిలచంచలదూర్మికానట

త్సారసరాజహంసఘనసారిసపాళిమదాళిజాలసం

చారసమంచితారవవిశాలగభీరజలాశయంబునన్

దోరపువేడ్కు నెచ్చలులతో జలకేళి యొసర్చె వేడుకన్.

నీ. బంగారుపావడల్ చెంగావిపుష్పామల్
 సింగారము లెసంగుజిగి మెలంగ
 ఘనవలీకాండముల్ కల్లోలతండముల్
 మెండుగా నొండొండ నొండొండ
 విమలదృగ్బృందముల్ వికచానందముల్
 క్రందుగా నంజనద హిందు సల్ప
 కచభృంగజాలముల్ కలితశైవాలముల్
 మాలిమి నన్యోన్యకేళి దేల

తే. నతులితోత్సాహ మంతరి నతిశయించ
 నరసి విహరించునప్పు డబ్బరమీయు
 పాలసంద్రంబులోపల నోలలాడు
 వేలుపుల వెలదులో యచ వెలసి రపుడు.

తే. గంధమాల్యాభరణవస్త్రకలిత లగుచు
 శాస్త్రపద్ధతి సకలోపచారములను
 తెలివి జేలువొందుకపురంపుఁదిన్నెలందుఁ
 బువ్వబోదులు వల రేనిపూజజేసి.

68

క. కన్నడసేయకు మదనా
 కన్నడరాయఁ డగునరసఘముఁ గృష్ణేంద్రుం
 జెన్నలరఁగ గజనాథుని
 కన్నెకుఁ బతిసేయు మనుచుఁ గలకల సుమచుఁ.

69

మ. తన వెంటం గొలువంగఁబ్రాణసఖులందాత్మర్యముస్సొంగఁ
 గాఁ, గనుచు వేడుకలుల్ సిల్లగనుసౌఖ్యస్ఫూర్తి నంతఃపురం
 బునకుం జేరిలతాంగి నత్కరుణ న్ బోషింపుచున్సత్కథల్
 వినుచు నివ్విద్యలఁ బ్రాద్దుబుచ్చు నెపుడు లీలావతీమన్మథా.

సీ. ఏవేళ భవదీయలీలావిశేషముల్

వేవేలవిధముల వినుచునుండు

నేవేళ యుష్మత్ప్రభావసంతోషముల్

వేడుక లెవలయంగ వినుచునుండు

నేవేళ తావకీనావిష్కృతయశఃప్ర

వీణతేజస్థితు ల్వినుచునుండు

నేవేళ మీజయశ్రీచిత్తీకళావి

వేకవైభవములు వినుచునుండు

తే. కృష్ణమూర్తివె నీవు శ్రీకృష్ణరాయ

సత్యముగ నవ్వహుటియే సత్యసుమ్మి

కలుగుఁ గల్యాణ మిదిగొ శ్రీఘ్రముగ మీకు

నతులితసుఖైకవార్ధి నోలాడు మధిప.

71

ప. త్వదీయహితార్థంబుగా తదీయహపరేఖావిలాసగుణంబులు

ప్రకటింపం జనుదెంచితిఁ దొల్లిదమయంతీనలదూత్యం బొన

రించినరాజహంసంబుచందంబున భవత్కరుణ్యంబు గాంచి

తిం బోయి వచ్చెద నీకు సమస్కృతి యొనర్చితి ననుచుం గల

కలధ్వసు లెసంగ నయ్యనంగతుఘ్నారంబు తుఘ్నరమణీ

మణిగృహంగణంబునకుం జని తన్మనఃప్రియం బొనర్చె నంత

నయ్యనంతాధీశ్వరుండును సభాసదులు నద్భుతానందం

బులం జెందుచు సుఖం బుండి రయ్యవసరమున.

72

సీ. కట్టిరి నవరత్నఘనతోరణంబులు

కడువేగ రాజమార్గములయందుఁ

బట్టిరి శోభనప్రకటితద్రవ్యముల్

రంజిల్ మిగులహేరాశముగను

జట్టిరి రంభాదిసురుచిర స్సంభాళి
 రహి మీఱ చిత్రవస్తుములనమితి
 పెట్టిరి దట్ట మాకట్టాణిముఁజైంపు
 మ్రుగులు ద్వారభూములఁ జెలంగ

తే. సరగ నెందెందు గజపతిపురమునందు
 నభినవాలంకరణలీల హర్ష మలర
 సంతతోత్సాహచిత్తులై సకలజనులు
 సంత నై వాహికోత్సవం బతిశయించ. 73

ఉ. అంతట సామజేంద్రుఁడు దిగంతసమాగతబాంధవావళుల్
 సంతసమండఁ గీర్తిజితచంద్రుఁ డనందగుకృష్ణరాయభూ
 కాంతునకుం గొమార్తె నొసఁగె సుముహూర్తము నెంచి
 వేడ్చితో, సంతిపురం బలంక్రియల నంద మొనర్చె విచిత్ర
 వైఖరిన్. 74

ఉ. పెండ్లి కొమార్తెఁ జేయుఁ డని పెద్దలు బల్ల మిటారితళ్ళపూ
 బొండ్లు నృపాలపుత్రికను పుత్తలిమేల్ జిగిపీట నుంచి హాం
 గిండ్లను తావినూనె తగు గిన్నెల బంగరుపళ్ళెరంబులన్, బం
 డును కుంకుమంబెసఁగఁ బాటలుపాడుచుఁ దెచ్చి రయ్యెడన్.

క. వనితామణి తలయంబున్
 జనితామోదమునఁ బటుకుచదవ్వయి గులుకన్
 నునుగొనఁగకుం దాటం
 కనటక్కంకణసువేణికలును జెలంగన్. 76

తే. జలకమాడి నెఱుంగుదువ్వలువ దాల్చి
 గంధమాల్యాభరణవస్తుకలిత యగుచు

మించుటద్దంబు వీక్షించి మెఱుంగుబోడి

యంగజనిరాజ్యరమవోలె నలరె నపుడు.

77

తే. తనకు జో డగునొకరాజు ఘనతరాన్వ

యమునఁ గలిగెను కృష్ణరాయ లయి సత్య

మరిభయంకర తేజోవిహారి యనుచు

వెఱచి వేవేగ సిగ్గున జరగె ననఁగ.

78

తే. సమయనరుఁ డభిరణసీమఁ జక్రసింధు

ధవువియోగాగ్నిపాశుపతమున నేయ

మించి రయమున దాఁకఁగ మిట్టిపడిన

తత్కిరీటంబురీతినిఁ దఱు కెనంగి.

79

చ. ఇరుఁ డపరాధిగ్రుంకె గగనేందర దాల్చినకుంకుమం బనాఁ

దనరెను సాంధ్యరాగరుచిదట్టము లై కనుపట్టెఁ దార ల

య్యనిమిషభూషణోజ్జ్వలము లొమగి రాలమెఱుంగుగుంపు

లో, యనఁగ మనోజుఁ డొక్కమొగి సంతటఁ జల్లినతూపు

లో యనన్.

80

మ. తనబాహ్యస్థిర కార్యసంగతిమఁ దా నిల్చునజ్ఞానమో

యనఁగాఁజీకటిమించె వెన్నఁగననొనచ్చత్వమొనాగఁబ్రా

గ్గునసాండుప్రభదోచె సత్త్వగతలింగంబోయనంజంద్రుఁడొ

ప్ప నిజానందకళత్ జెలంగె ననఁ గల్పించెఁకనచ్చంద్రికల్.

మ. కృపయొక్కింతయులేకచిత్తజుడుసాక్షివాఁడీక్రొందఱుతో

రపుచెంగల్వమెఱుంగుతూపు లెదఁదూఱుఁ బెట్టుగానేయఁగా

విపరీతస్థితిఁ గోయిల ల్మొరయఁగా విభ్రాంతితో మించఁగా

నపు డావెన్నెలకుం గలంగె నలకన్యారత్న మత్యంతమున్.

ఆ. కలఁగి కలువఱేనిఁ గనుఁగొని కటకటా
తగునె చంద్ర నీకుఁ దలిరుబోండ్ల
సలఁచుదుర్గుణంబు కలకాల మీగతిఁ
బాప మెనయ నేమి ఫలము దీన.

83

సీ. ఇనునితో జోడుగాఁ దసరెద ననుచునో
యభ్యగావళి నిట్టు లలచు పెల్ల
సోమనామము దాల్చి సాలసెద ననుచునో
యుగ్రరూపస్ఫూర్తి నొనరుపెల్ల
బడబాగ్నితోఁగూడ బాడమితి ననుచునో
వేడివెన్నెలలచే వేచుపెల్ల
హరిసమాఖ్య నహించి యలరితి ననుచునో
పటుభయంకరవృత్తిఁ బరఁగుపెల్ల

తే. పద్మినులఁ బ్రోచి చెలువుచేఁ బ్రణుతిఁ గాంచి
చల్ల నగుచోటనే నిల్చి జులులు మెచ్చ
జగతి కాదరు నైనదత్సద్గుణంబు
లెంచ వారలసమత నీకేల కలుగు.

84

మ. అరయఁగాఁ దసతల్లియింటి కహితవ్యాపారముం జేసి యి
ద్ధర నాత్మీయవిరోధి యశాశివునకుం దా భూషణం బయ్యెనే
తఱినమ్మం దగఁడంచు నెంచకనిను దామామగానెంచుతా
మెరతూపుందొర యింతమాత్రమునకై మిన్నందెదే
చంద్రమా.

85

తే. అరయఁ బాశ్చాత్యమహిభృత్పదాంతరమునఁ
దిరిగి సురపానహితరీతి సాబ గెసంగి

- నరగ గురుభక్తి దొరగి గోసంగి వైతే
నీకుఁ జెల్లునె ద్విజరాజనియతి చంద్ర. 86
- క. నక్షత్రేశత గలని
న్నీక్షితి రా జనఁగఁ దగునె యెప్పుడు నమరుల్
ప్రక్షీణునిఁ జేసిన నీ
వక్షయగతి బ్రతికె చార యాశ్చర్యముగన్. 87
- వ. అని యివ్విధంబున. 88
- తే. చందమామను దూరి నీచందమాన
చంద మామందమారుత స్యందమాన
బిందుమాధుర్యధరశరబృంద యనుచు
నందమానందనునిఁ బల్కె నలరుఁబోడి. 89
- తే. మార నిను శంకరుఁడు పలుమారు మార
వలయుఁ గ్రమ్మట బ్రతికించఁ నలఁచె నకట
యట్టియవివేకముననుమి గట్టుఁబట్టి
బెట్టుజటగట్టి భైక్షంబు బట్టఁ గడఁగె. 90
- పంచచామరము.
- రమాకుమార సారె పాంథరాజ నెంచ నిట్లు బీ
రమా యుమాధినాథుతోడ రాయడించి మించి నే
ర మాని తొర నీకునుం దురంగ మొక్కకీరమా
రమారమి స్మెలంగ కొడ రవ్వ నేయ సారమా. 91
- నీ. మెత్తందనము గల్గు నెత్తమ్మిరేకుల
కేలాగు గలిగెనో యిట్టివేడి
కోమలత్వముఁ జెంది కొమరొందుకలువల
కేరీతిఁ గలిగెనో యిట్టివాడి

చల్ల నై వలపుచే నుల్లసిల్ మొల్లల
 కేలాగు గలిగెనో యిట్టియుడుకు
 మంచిమాటలచేత నంచితం బగుచిల్ల
 కేవగఁ గలిగెనో యిట్టిదుడుకు

తే. కటకటా సీవు చేపట్టఁ గాని కాదె
 ఇప్పు డిన్నియు నన్నిట్లు లేఁచఁ దొడఁగె
 జగతి నెటువంటివస్తువు ల్సద్గుణంబు
 విడువకుండునె దుర్గుణాన్వితునిఁ గూడి. 92

క. పలుభూజములం దిరుగుచు
 బలుభూతం బైననిన్ను బాములఁ బెట్టక
 వలయును సుడిఁబడఁ గా ని
 మృలయుటఁ జాలించి నిలుమ మలయానిలమా. 93

వ. అని మఱియును. 94

క. చిలుకా నాపాలికి మరు
 చిలుకా నీ విపుడు చెలిమిఁ జేసితె మున్నే
 పలుకాదర మెనయవుగా
 పలుకాఁకలపాలు సేయఁ బాడియె నీకుక. 95

తే. బొర నీయైకకంఠ్య మేమనఁగ వచ్చు
 బల్లవాసక్తిఁ బ్రబలి తౌ ప్రజలు నవ్వ
 నల్లపలుగాకులనుగూడి తనుచుఁ గాదె
 కోకిలా నిన్ను రాముఁడు కోపగించె. 96

తే. తుమ్మెద నటంచు వత్తు వెందును జెలంగి
 నీడుమధుపానవృత్తి గణించ నేల

- చుఱుకుముట్టంగ మొరయుచు సోకునట్టి
యలిశిలీముఖ మంచు ని న్ననగ వివవె. 97
- క. అని విధుమదనులను సమీ
రణశుకకోకిల మధుకరంబును నిందిం
చును వనితామణి ఘనతర
కనదనుపమవిరహ తాపగతిఁ గలిగించెన్. 98
- క. అచ్చెరువుఁ జెంది నెచ్చెలు
లచ్చానకు శైత్యకృత్య మలరించి మజ్జి
మొచ్చలరంగ వచించిరి
విచ్చలవిడి గారవంబు వెలయఁగఁ గరుణన్. 99
- అ. ఇంత కలఁగ నేల యెలనాగ రేపు మా
పటికిఁ బెండ్లి యాను ప్రౌఢివెలయ
నీకుఁ గృష్ణరాయభూకాంతునకును నీ
చింతిత్థార్థఫలము సిద్ధి యగును. 100
- తే. అని యనేకవిధంబుల ననునయించి
గారవింపుదు మిక్కిలి యూఱడించి
తెలివితో నుండె నెంతయుఁ దీవెబోని
యప్పు డంతంత వేగుజా మయ్యె నచట. 101
- క. మిన్నక కుక్కుటములు తమ
చెన్నగుకాలజ్ఞరీతి శివు బాహ్యముగా
నెన్నఁదరదేమి మీయం
దున్నాఁజో యనుచుఁ దెలుపునోజ న్మోరసెన్. 102
- చ. అలగురుఁ డట్టివేకువ సురాపగఁ గ్రుంకి తదీయతీరమం
దలరిచినట్టిసెకతమయంబగులింగము పూజసేయఁగా.

దలచి తదేకనిష్ఠ నవతామరసం బపు డెత్తె భక్తి రం
జిల నన వేగుఁజుక్కవెలసెన్ తథుకుంజిగితోడఁ బ్రాగ్నిశన్.

తే. అపుడు ప్రాగ్భామ స్నానార్థ మర్ణవంబు
దరిని నుడయాచలాంతికస్థలమునందు
నారవై చినచెంగావీచీర యనఁగ
నరుణదీధితి గన నయ్యె సంచితముగ.

104

సీ. ఇంద్రుడు కొలువుకు నేతెంచి పఱుపున
గీలించుమహితాళికెం పనంగ
నమరులనభఁ జూడ నరుదెంచునొకభక్తి
పగుడు దెచ్చిననిమ్మపం డనంగ
సందనవనమందుఁ గ్రందన నెరజాజు
పాలుపొందుదానిస్తుపూవనంగ
విసయంబుతోడ నింద్రునిభృత్యుడు ధరించు
కెంకేలిబంగారుగిం డనంగ

తే. నప్పు డుడయించి నచ్చె నీహారతిమిర
కువలయచకోరవిస్ఫూర్తి గుందుపడఁగ
విశ్వజనచక్షురంభోజవితతితోన
బద్మతతు లెల్ల వికసించఁ బద్మహితుడు.

105

తే. అప్పు డప్పాజి కృష్ణరాయలను బెండ్లి
కొడుకుఁ జేయంగ నెంచి పుత్తడిమెఱుంగు
డంబుల నెనంగుబలుదివాణంబులోన
భద్రవీరంబుఁ నుంచెఁ బ్రాణి మించ.

106

వ. తదనంతరంబ.

107

చ. కులుకుచు నిబ్బరంపుబిగిగుబ్బలు పయ్యెటలోన మించగా
నళుకుచుఁ గౌనుఁదీఁగె శ్రవణాభరణంబులు హారవల్లరుల్
బెళుకుచు నిగ్గు లీన వలభిన్మణివేణి నటించ తా వినూ
నెలసిరసంఁటె నొక్కతరుణిమణి కన్నడరాయమాళికిన్. 108

క. హృద్యానవద్యవాద్యర
వాద్యసుగీతస్వనంబు లతివలపాటల్
-చోద్యం బొసంగె నెంతయు
నద్యోనైవాహికప్రసన్నతఁ డెల్పెన్. 109

ఆ. ఒకలతాంగితావి యొనరినయటకలి
యొసంగ వేగ నొక్క బిసరుహాక్షి
నెరులు బ్రామ నొక్కనెలఁత కొప్పెరనీట
జలకమార్చి క్రొత్తవలువ లొసంగ. 110

క. తడి యొత్తై నప్పు డొకపు
త్తడిబొమ్మ నృపాలమణికిఁ దాత్పర్యమునన్
వడి సాంబ్రాణిని ధూపం
బడరించె లతాంగి యొకతె యవసీపతికిన్. 111

సీ. సరిగంచువలిపమేల్ జంటిరుమాలుడార్
నెరులపూసరులపై నీటుజూప
వెలలేనిముత్యాల తళుకుచొక్కట్లతో
మగరాలబావిలీ లొంగసుఁజూప
మెఱుఁగారుజాతికస్తురిగీఱుబొట్టుతో
ముంగుళు ల్పలుమాఱు ముచ్చటాడ
తలుకుగందంపునిద్దపునిండుపూఁతతోఁ
జలువదుప్పటినిగ్గు సరస మలర

తే. మూరురాయరగండపెండేరముఖ్య
లలితభూషణకలితుఁడై యలరె నప్పు
డలరువిలుకానిచెలువంబు సతిశయించి
వీరసరసింహరాయకుమారశౌరి. 112

క. వైవాహికార్హవస్తు
శ్రీ వెలయఁగఁ దత్తదుచితశృంగారవిధుల్
వేవేగ నొనర్చుచు గజ
భూవిభుఁ డలరె న్నితాంతమోదం బెనఁగన్. 113

క. కుల దేవతార్చనాదిక
విలసితకళ్యాణలీల వెలయఁగ నెంతే
జెలఁగిరి యంతఃపురిలో
సులలితవిప్రాంగనాదిసుదతులు వేడ్కన్. 114

మ. ఇనుఁ డస్తాదికి జేరె జక్రములకుం దేపారె నాకాశమ
ధ్యనిరూఢద్యుతితారకాప్రతతు లంత నివ్వితలై సారెసా
రె నిరీక్షించఁగ వేడ్కలూరె శశి మీతొండ్రాగ్నిశాభామిసీ
ఘనవత్సోరుహహారమాక్తికమనంగా వారియుప్పొంగఁగన్.

సీ. హాటకోన్నతకాంతపాటలద్యుతి మించు
దివ్యటీల్వేసల్ తేజరిలఁగ
వజ్రమాక్తికముఖ్యవరరత్న నిర్మిత
చ్చత్రచామరకాంతి చౌకళింప
బిరుదాంక కేతనస్ఫురదంబరచ్చటల్
మించి యంబరమున సంచరింప
మాళిమండనరత్న పాళీలనద్వ్యుతుల్
దీపాంకురంబులఁ దెగడి మొలయు

తే. బగలువత్తులు దినకరప్రభల వెలుగ
నవుడు గజపతి దోడ్తర హవుసుమీఱ
నచ్చె బెండ్లికుమారుండు వాద్యరవము
తెనగఁ బెండ్లింటికడకు భద్రదేభ మెక్కి. 116

ఉ. వచ్చి మదేభముం డిగినువాసిను లిచ్చుమెఱుంగుటారతుర
మచ్చికమీఱఁ గన్గొని చెలంగుచు ద్వారము లెక్కిదాటిభా
స్వచ్చటులేందుకాలతమణి సంఘటితం బగుపెండ్లితిన్నెపై
హెచ్చినహేమవీరముపయి నసియించెన్మహాలుండయ్యెడన్.

మ. ఘనవిప్రుర నృపహళిచేనవుడు సంకల్పంబు నేయించి భూ
జనరక్షించిత మైసహస్రమున భాస్వత్కంకణం బుంచి చెం
దినవేడ్కఁ గజరాజునొందినను దోడ్తమ్మన్న బాలామణుర
మనసుర రంజలఁ బాల లుల్లసిల శుంభశ్లీలఁ దోడ్తెచ్చినన్.

తే. మదనుఁ డినుబొమ్మలాటగాఁ డడ నెఱింగి
రాజునెదుటికిఁ దెరలోన రహిఁ చెలంగు
మెచ్చబంగారుప్రతిమను దెచ్చె ననగ
వచ్చె బెండ్లికుమారి చెల్వంబు మీఱి. 119

తే. సరగఁ దెరబట్టి మంగళాష్టకము జదువఁ
బట్టి దనయొద్దఁ గూర్చుండి బెట్టకొనుచు
నవుడు గజపతి సంకల్ప మించిరించెఁ
దెలివిగను గోశ్రనామముర కలయ నుడివి. 120

తే. సరగ పట్టపుదేవియంజలి నొసంగు
కలశజలములచేత రాయలపదాబ్జ
ములకు నర్ఘ్య మొసంగి గుఱాభావకుండు
గంధమాల్యాధరిణవస్తుకలితుఁ జేసి. 121

క. మధుపర్క మొసంగి కలశాం
బుధి హరికిఁ లక్ష్మీ నొసగుపోలికె గజరా
ద్వీధుఁడు సుత దారవోసెం
బ్రథిశోన్నతి మీఱఁ గృష్ణరాయల కెలమిన్. 122

ఆ. అట మీటార్లు గొండ రపరంజిజిమెట్టుఁ
శ్రాలపుటికె లిడిరి ప్రాశ్ని మిగుల
శంఖకాహళాదిసదావములు మ్రోయఁ
బాటలాధరాళిపాట లెసఁగ. 123

క. శృంగారవఱిగళెంబున
మంగళసూత్రంబు గట్టె మహనీయాకళి
రంగిలరఁ గృష్ణరాయలు
నంగితి దనరి న్నితాంతనంతోషమునన్. 124

తే. అపుడు తలఁబ్రాలు వోసి యన్యోన్యమస్త
కముల నెలమి వధూవరుల్ కిమలశరుఁడు
రతియుఁ దమకర్తితతులు ధరాతలమునఁ
నేటపడఁ జేసి రనఁగ ముత్తైములగముల. 125

తే. అలయరుం ధిజిదర్శన మాచరించి
యెలమిమీఱ వధూవరు లిచ్చి రఖల
జనుల కెంతయుఁ దాంబూలచయము జాల,
వల్లికలకాంతు లంతట నుల్లసిలఁగ. 126

క. విలసితబహునై భవముల
నలరుచు నాగవలిఁ జేసి యఖలార్థజనం
బులకు వరహాలుమాల్వీ
చ్చలవిడి పచ్చడము లిచ్చె జనవరుఁ డంతఁ. 127

తే. ఘనతరాపూపసూపాజ్యకలితభోజ
 నముల సంతృప్తి జెందె బాంధవజనంబు
 లభినుతింపంగ వశమె బ్రహ్మాదులకును
 వలను మీఱంగ నప్పెండ్లి నై భవంబు. 128

క. అంత నవరత్న కాంచన
 కాంతం బై వెలయుకేళికాగృహమున న
 భ్యంతరశయ్యాతలమున
 నెంతయు రాయలు వసింప నెలమి దలిర్పన్. 129

మ. చెలువ ల్లోడ్కొనిరామణీఖచితమండోర్వసుల్మించగాఁ
 దభుకుండెక్కు మెఱుంగుటన్దములపై తాటంకరత్నద్యుతుల్
 వెలయం దా గజరాజపుత్రి యగుకీమి దెల్పుచందాన వ
 చెల్లతాంగీమణి మండమండగతుల శృంగారముప్పొంగ
 తే. వచ్చి పడుకింటిగడప కివ్వలనె నిలిచి [గన్.

సిగ్గున శీరంబు నంచునచ్చిగురుబోడి
 తచ్చసల్ మెచ్చ పడమంచుదలిరుబోండ్లు
 సృపతిముంగల నిల్పిరి నేర్పు వెలయ. 131

తే. రాయబారంబు బంపె నీరమణి కృష్ణ
 రాయ భారంబు మీదె యీరాజవదన
 చాల దయచేయుటకు ముద్దరాలుసుమ్మి
 యే మెఱుంగదు గోల భూమిశతలక. 132

క. అని యొక నెపంబు బెట్టుక
 యనుగుండెలువలు జనంగ నవనతముఖ యై
 కనకమణిస్తంభము మఱు
 గున నిల్చినతరుణిఁ జూచి కుతుకం బలరన్. 133

తే. అపుడు సరనాథు డింతి కిట్లనియెఁ దరుణి
యింత సి గ్గల నీకు ని న్నెప్పు డెప్పు
డెనయుదు నటంచు మదిలోన నెంచియున్న
నన్ను దయసేయఁ గదవె పొందఁజుకుబామ్మ.

134

క. స్థిర మగుదుర్గప్రజమున్
స్థిరరణమున నాక్రమించితిన్ శీఘ్రముగా
మరురణమున నీకుచయుగ
పరదుర్గము లాక్రమింపవలయుం జమ్మి.

135

క. అని సరసోక్తులు మెరయన్
విసతాంగిం జేర దీసి విరిపానుపునన్
మనసారఁ గౌఁగిలింపుచు
జనితామోదం బెలర్ప జనవరుఁ డంతన్.

136

సీ. వాలారుకొనగోట వాలపెన్నెరిగొప్పు
నీటుగా పలుమాటు నిమిరి నిమిరి
మొలక లొతరుణిచన్నులమోద నెంతయు
నొరపుగా నెలవంక లుంచి యుంచి
తఱుకు లొచును ముద్దుగులుకుచెక్కిళ్ళను
ననువుమీఱఁగ ముద్దు లాడి యాడి
తేవియల్ జిప్పిల్లుతెరవనిద్దపుమోవి
చాలంగఁ దనివారఁ గ్రోలి గ్రోలి

తే. యలరుస్త వ్రాలునెలదేఁటిచెలుపు మంచి
పంచశర శాస్త్రసరసప్రపంచసరణి
నమితరతిసుఖవార్ధి నోలాడి మిగులఁ
దనిసి తనియించె లలితాంగి ధరణివిభుఁడు.

137

మ. అలవేదండన్యపాలుఁ డశ్వగజభూషానేకనద్యస్తువుల్
 కొలఁదుల్ మీఱఁగ నిచ్చి పంపఁగ దిశల్ ఘూర్ణిలుభేరీరవం
 బులతో నేనలు గొల్వఁ దేజమడరఁ భూమిజను ల్మెచ్చఁగా
 జలజాతాక్షుఁడనంగరాయ లపు డుత్సాహంబునంగ్రమ్మటెన్.

క. అరణముగా గజపతివా

రరుదారం గృష్ణ కవలియఖిలస్థలముల్

సరసత నొసంగఁ గైకొని

వరజయకీర్తిప్రతాపవైభవ మలరన్.

131

తే. కల్పరగికోటమీఁద లగ్గలకు నెక్కి

కార్య మొనరించి జయలక్ష్మీఁ గాంచి యచట

నుండి తనరాజ్యమునఁ గల్గునొరపుమీఱు

మంచిదేవస్థలంబు లీక్షించ నెంచి.

140

సీ. శ్రీశై లకాళహ సిచిదంబరాదిక

రమణీయశై వస్థలములు జూచి

శ్రీరంగ కాంచికాశేషాచలప్రము

ఖము లైనవిష్ణుస్థలములఁ జూచి

లర్ణవఘనతామ్రవర్ణీక వేరిసు

తాముఖ్యపుణ్యతీర్థములు జూచి

చోళ కేరళపాండ్యసురుచిరనిజభుజా

శ్రయ దేశజాగ్రహారములు జూచి

తే. విలసిల్లోత్సవములు చాలవెలయఁ జేసి

విజయపురి గోలకొండవా ర్వృణగుపడఁగ

విజయనగరంబుఁ జేరె దిగ్విజయలీలఁ

బ్రజలు వర్ణింప శ్రీకృష్ణరాయనృపతి.

141

తే. బంధురకవీంద్రకృతులలోఁ బ్రాథమి గన్న
మనుచరిత్రాదికృతు లంది మహిమ చెలంగి
సకలసామ్రాజ్యవైభవ సరణి వెలయ
ధరణి యేలుచు నుండె నద్ధరణివిభుఁడు. 142

శా. నిర్వాణప్రదదవ్యనామబలభిన్నీలోపలశ్యామగం
ధర్వస్తుత్యయశోవిహారజనహృత్తాపార్తిసంహారవాక్
ఛర్వాణీరమణాద్భుతప్రదమహాశౌర్యప్రభావోదయా
యార్వీట్యన్వయచిన్న వేంకటధరాధ్యతౌర్చితాంఘ్రిద్వయా.
క. శరణాగతరక్షణఘన, బిరుదాంకా భక్తిమద్విభీషణకరుణా
భరణాంతకరణాతి, స్ఫురణాసకలదివిజప్రపూజితచరణా. 144

ఉత్సాహము. తాటకాహరా ప్రసిద్ధతారకాక్షరప్రదా
హాటకాంగదావతంస హారభూషణోజ్జ్వలా
పాటితాడివీర నిత్యపావనాకృతీ జగ
న్నాటకక్రియాధురీణ నవ్యసద్గుణోన్నతీ. 145

గద్యము. ఇది శ్రీమదోరుగంటి కాశీపతి సద్గురు రాజయోగీంద్ర
చరణారవిందసంధానిత మనోవిహార నిరంతరానందకర రాజ
యోగసామ్రాజ్యలక్ష్మీధురంధర స్వస్వరూపానుభవసంపన్న
జ్ఞానప్రసూనాంబికా కాళహస్తీశ్వర కటాక్ష వీక్షణ ప్రసా
దాసాదిత కవితా చమత్కార ధూర్జటిపాత్ర కాళయా.
మాత్య లక్ష్మ్యంబికాదత్త పోలసమంత్రి గుర్వమాంబికా
కుమారధూర్జటిప్రణీతం బైన కృష్ణరాయవిజయంబునందు
నర్వంబును జతుర్థాశ్వాసము.

కృష్ణరాయవిజయము సంపూర్ణము.

ఆంధ్రగ్రంథములు.

ప్రతి 1-2 దు.

ఉత్తరరామాయణము, కంకంటి. పాపరాజప్రణీతము, చక్కనికూర్పు	...	1
డిటో మేలుప్రతి, కాలిగోలైందు	...	1
భాస్కరరామాయణము, చక్కనికూర్పు	...	2
రంగనాథరామాయణము, ద్విపద, చక్కనికూర్పు	...	2
మొల్లరామాయణము, చిన్న సైజున పెద్దక్షరములతో చక్కగముద్రితము	...	0
అచ్చతెనుగురామాయణము, శుద్ధప్రతి	...	1
ఆంధ్రభాగవతము, పోతనామాత్యప్రణీతము, ఇదివఱకుముద్రితము	}	?
మైన ప్రతులకన్న అన్ని విధములబాగుగ నున్నది.		
డిటో మేలుప్రతి, చక్కనికూర్పు	...	
డిటో అత్యుత్తమప్రతి, రెండువాల్యములు	...	
వసుచరిత్ర, సన్యాభ్యాసము, దశసరికాగితములు, చక్కనికూర్పు	...	1
మనుచరిత్ర, సటీక	...	
అముక్తమాల్యద, సటీక	...	
ప్రభావతీప్రచ్యుత్తము	...	
కళాపూర్ణోదయము, దశసరికాగితములు	...	
రాఘవపాండవీయము, సటీక, చక్కనికూర్పు	...	
శృంగారసైషధము, శ్రీనాథకవి	...	
నరసభూపాలీయము, అట్టలైందు	...	
విజయవిలాసము, కొత్తకూర్పు	...	
రంగారాయచరిత్ర, దిట్టకవి. నారాయణకవిప్రణీతము...	...	
జైమినిభారతము, అశ్వమేధపర్వము	...	
రామాభ్యుదయము, అయ్యలరాజు రామధీరకవి	...	
అప్పకవీయము, చక్కనికూర్పు, అట్టలైందు	...	
ఆంధ్రనామసంగ్రహము, ఆంధ్రనామశేషము, సాంబనిఘంటువు	}	
టీకానుక్రమణికాసహితము, కాలిగోలైందు		
మలక్షణసారము, సటీక	...	61

అంధగ్రంథములు.

ప్రతి 1-కి ద. అ.

పద్యములు, చక్కనికూర్పు 1200 పద్యములు ...	0	4
హాసబోధకములు, చిన్ననైజా, చక్కనికూర్పు ...	1	0
శృంగారము ...	0	1
ప్రమత్తము, సటిక, చిన్ననైజా, చక్కనికూర్పు ...	1	0
మమకారము ,, ...	0	2
భాస్కరశతకము ,, ...	0	3
హాసబోధకము ,, ...	0	2
రథశతకము ,, ...	0	4
నాయకశతకము ,, ...	0	2
కాదప్పశతకము ...	0	2
క. హాసశతకము ...	0	2
శేఖరశతకము ...	0	1
ఉ. రంగశతకము, అడిదము మారకవిది ...	0	2
స్తోత్రశతకము, ధూర్జటికవిది ...	0	2
గండకము, బమ్మెర. పోతరాజప్రణీతము ...	0	1
ప్రశస్తిశతకము, కూచిమంచి తిమ్మకవిది ...	0	2
దశశతకము ...	0	2
మహాశతకము ...	0	2
గద్యము ...	0	2
చరిత్రము ...	0	4
తాపమరణము, సాధారణప్రశ్ని ...	0	4
మేలుకాగితములు, చిన్ననైజా, క్రొత్తకూర్పు ...	0	6
మనోభిరామము ...	0	3
ద్రోహాభ్యాసము, శంకరకవిప్రణీతము ...	0	3
రిణయము, కూచిమంచి తిమ్మకవిది ...	0	6
రిత్ర, కవసర్తి. అబ్బయ్యమాత్యప్రణీతము ...	0	3
గరవిలాసము, కూచిమంచి తిమ్మకవిది ...	0	3
సరివింశము, నాచనసోమనాథకృతము ...	1	4
గీత్రము, నారాయణకవికృతము, క్రొత్తకూర్పు ...	0	12
కూర్మచరిత్ర, జక్కనకవిప్రణీతము ...	1	0

ఆంధ్రగ్రంథములు.

వివేకానందము
 బ్రహ్మసూత్రము
 సామ్యము
 కలివాసావచరత్ర
 15064
 సామ్యముగాక గ్రహస్సు ఉపన్యాసములు
 బ్రహ్మసూత్రము గారి ఉపన్యాసములు
 బ్రహ్మసూత్రము, బ్రహ్మసూత్రము
 అధ్యాయము
 అధ్యాయము

విజ్ఞా. శ్రామస్వామిశాస్త్రాలు అండ్ సన్స్,

THE TRILINGA.

త్రిలింగ.

కాలానుసారముగా వాఙ్మయము మాఱుచెందఁ
యున్నది. కల్పనలు, కథలు, గీతములు, చర్చలు, విమర్శ
ములు, నూతనపరిశోధనములు, వాఙ్మయమున కంగములు
ఇవి యన్ని సులభముగా జనులయందు వ్యాపింపఁ జేయుటకు
పత్రికలు సాధనములు. అట్టిపత్రికలు లేనికొఱతను దీర్చి
“త్రిలింగ” యను మాసపత్రికను 1914 సం॥ జనవరి నుం
ముద్రించుచున్నాము.

దీనిలో శాస్త్రచరిత్రాంశములు కూడ నుండును.
స్త్రీలు, విద్యాథులు, విద్వాంసులు చదువదగిన విషయము
లనేకము లిందుండఁగలవు.

దీని నందఱు సులభముగాఁ దెప్పించుకొనఁగలందులకు
సంవత్సరమునకు చందా రు. 2-4-0 లు మాత్రము పెట్టితిమి.
పోషకులకు చందా రు. 10—0—0 లు.

వావిళ్ల. రామస్వామిశాస్త్రిలు అండ్ సన్స్,

192, ఎన్.ఎస్. నేడ్, చెన్నపురి. ఈ.

